

**EVALUERING AF OPLYSNINGSVIRKSOMHED
OM UDVIKLINGSLANDENE
FINANSIERET AF UDENRIGSMINISTERIET**

evaluering

2008.06

**Evaluering af
oplysningsvirksomhed om
udviklingslandene finansieret
af Udenrigsministeriet**

COWI

danicom.net
Communications & Development

OKTOBER 2008

© Udenrigsministeriet
Oktober 2008

Udgivet af: Evalueringskontoret, Udenrigsministeriet
Forsidefoto: Lotte Ærsøe/Ibis
Grafisk produktion: Designgrafik A/S, København
Tryk: Schultz Grafisk

ISBN: 978-87-7087-065-8
e-ISBN: 978-87-7087-066-5
ISSN: 1399-4972

Evalueringsrapporterne kan rekvireres gratis fra www.evaluering.dk eller fra:

DBK Logistik Service
Mimersvej 4
4600 Køge
Telefon: 32 69 77 88

Evalueringen kan også hentes gennem Udenrigsministeriets hjemmeside www.um.dk,
eller fra Evalueringskontorets hjemmeside www.evaluering.dk

Kontakt: eval@um.dk

Evalueringen er udarbejdet af uafhængige konsulenter uden tidligere tilknytning til de aktiviteter, der evalueres. Ansvar for evalueringsrapportens indhold, fremstilling og anbefalinger påhviler alene evalueringsholdet.

Evaluerings konklusioner og tilkendegivelser er således ikke nødvendigvis i overensstemmelse med Udenrigsministeriets synspunkter.

Indhold

Forkortelser	4
Resumé	5
1 Introduktion	11
1.1 Formål og gennemførelse	11
2 Metode	13
2.1 Fokus og afgrænsning	13
2.2 Evalueringsmetode	14
3 Oplysningsvirksomheden i 2006 og 2007	18
3.1 Udfordringer for oplysning om udviklingslande	18
3.2 Samlet overblik	19
4 Udenrigsministeriets eget oplysningsarbejde	24
4.1 Relevans	24
4.2 Effektivitet	28
4.3 Ressourceforbrug	33
4.4 Delkonklusion	34
5 Oplysningsbevillingen	36
5.1 Relevans	36
5.2 Effektivitet	40
5.3 Ressourceforbrug	45
5.4 Delkonklusion	45
6 PRO-midlerne	47
6.1 Relevans	48
6.2 Effektivitet	51
6.3 Ressourceforbrug	56
6.4 Delkonklusion	57
7 Sammenfattende konklusioner og anbefalinger	60
7.1 Relevans	60
7.2 Effektivitet	61
7.3 Ressourceforbrug	63
7.4 Anbefalinger	64
Bilag	
Bilag 1 Terms of Reference (ToR)	
Bilag 2 Litteratur	
Bilag 3 Interviewpersoner og ekspertpaneler	
Bilag 4 Oplysningsvirksomhed i Sverige og Norge	
Bilag 5 Oplysningsaktiviteter gennemført af rammeorganisationerne	
Bilag 6 Guide til udvælgelse af stikprøve	
Bilag 7 Oversigt over stikprøven	
Bilag 8 Produktanalyser (er ikke medtaget i selve rapporten men kan downloades på www.evaluering.dk)	

Forkortelser

<i>DES</i>	Dansk Evaluerings Selskab
<i>DKK</i>	Danske kroner
<i>DMR-U</i>	Dansk Missionsråds Udviklingsafdeling
<i>DUF</i>	Dansk Ungdoms Fællesråd
<i>EVAL</i>	Danidas Evalueringskontor
<i>GV</i>	Ghana Venskabsgrupperne
<i>HUM</i>	Udenrigsministeriets kontor for Humanitær Bistand og NGO-samarbejde
<i>IGF</i>	Indien Gruppe Fyn
<i>MRS</i>	Mål- og Resultatstyring
<i>NGO</i>	Non-Governmental Organisation
<i>Norad</i>	Direktoratet for udviklingssamarbeid/Norwegian Agency for Development Cooperation
<i>ODA</i>	Overseas Development Assistance
<i>OECD/DAC</i>	Organisation for Economic Cooperation and Development/ Development Assistance Committee
<i>PD</i>	Public Diplomacy
<i>PDK</i>	Udenrigsministeriets kontor for Public Diplomacy og Kommunikation
<i>PRO</i>	Projektrelateret Oplysning
<i>RORG</i>	RammeavtaleORGanisasjoner (et samarbejde blandt norske, folkelige organisationer)
<i>Sida</i>	Styrelsen för internationellt Utvecklingssamarbete
<i>TGT</i>	Turen Går Til
<i>UD</i>	Utenriksdepartementet (Norge), Utrikesdepartementet (Sverige)
<i>UDV</i>	Udviklingspolitisk Kontor, Udenrigsministeriet
<i>UM</i>	Udenrigsministeriet

Resumé

Introduktion

Gennem de sidste 40 år har Udenrigsministeriet hvert år afsat betydelige midler til at oplyse om forholdene i udviklingslandene og om dansk deltagelse i det internationale udviklingssamarbejde. Fra begyndelsen blev der lagt vægt på at inddrage et bredt udsnit af det danske samfund i oplysningsvirksomhedens gennemførelse. Oplysningsaktiviteterne har bestået af aktiviteter finansieret af Oplysningsbevillingen¹, Udenrigsministeriets eget oplysningsarbejde og den projektrelaterede oplysning, som de folkelige organisationer har stået for. I 2006 og 2007 blev der i alt årligt anvendt ca. 40 mio. kr. til oplysningsarbejde fordelt med ca. en tredjedel til hver af de tre aktører.

Den overordnede målsætning for oplysningsvirksomhed om udviklingslandene er, jævnfør §10 i Lov nr. 297 om Internationalt Udviklingssamarbejde af 10. juni 1971, at “udbrede kendskabet til og skabe forståelse for udviklingslandenes problemer og for betydningen af dansk deltagelse i det internationale udviklingssamarbejde”. Udenrigsministeriets egen indsats er baseret på en kommunikationspolitik samt strategi- og handlingsplaner (Udenrigsministeriet 2003, 2007a og 2007c), mens Oplysningsbevillingen er styret af retningslinjer, som beskriver de overordnede mål og principper for tildeling af støtte (Udenrigsministeriet 2005b). Anvendelsen af de projektrelaterede oplysningsmidler sker på grundlag af retningslinjer udarbejdet af Udenrigsministeriet (Udenrigsministeriet 2007g).

Alle tre finansieringsvinduer arbejder inden for ovenstående målsætning, men gør det på vidt forskellige måder. Desuden er der formuleret mere detaljerede mål for både Oplysningsbevillingen og de projektrelaterede midler, der går videre end §10 i retning af handlings- og holdningsskabende elementer.

Målet med evalueringen er for perioden 2006-07 “at undersøge, hvorvidt og hvordan oplysningsaktiviteterne har bidraget til at udbrede kendskabet til og skabe forståelse for udviklingslandenes problemer og for betydningen af dansk deltagelse i det internationale udviklingssamarbejde”. Evalueringens delmål er at undersøge:

- Oplysningsindsatsernes produkter og resultater med fokus på relevans, effektivitet og ressourceforbrug
- Forvaltningen af midlerne med fokus på målopfyldelse, herunder relevans og effektivitet
- Forvaltningen af og anvendelsesområder for oplysningsmidler i Norge og Sverige med henblik på at anvende relevante erfaringer og eksempler på god praksis
- Forslag til anbefalinger, som styrker relevans, effektivitet og hensigtsmæssig ressourceanvendelse.

Evalueringen er gennemført af COWI A/S og Danicom i perioden juli-oktober 2008.

1) *Oplysningsbevillingen finansierer også rejsestipendier, der dog ikke er omfattet af denne evaluering.*

Evalueringsmetode

Evalueringen har, med udgangspunkt i vurderinger af relevans, effektivitet og ressourceforbrug, fokuseret på tre niveauer.

Makroniveau: Den mediemæssige kontekst og den helt overordnede organisation og forvaltning af oplysningsmidlerne gennem de tre finansieringsvinduer. Dette niveau er først og fremmest blevet evalueret gennem kvalitative interviews med nøgleinformanter. Derudover er der foretaget interviews i Norge og Sverige for at få indblik i den måde oplysning om udviklingslande forvaltes i de to lande.

Mesoniveau: Forvaltningen af hvert enkelt finansieringsvindue samt den overordnede fordeling af aktiviteter (tema, medie og målgruppe). Dette niveau er evalueret gennem dokumentanalyse, interviews med nøgleinformanter samt en kvantitativ kortlægning. Herudover er der for Udenrigsministeriets egne aktiviteter foretaget en analyse af tilgængelige effektmålinger. For PRO-midlerne er der desuden for rammeorganisationerne indhentet basisoplysninger for alle projektrelaterede oplysningsaktiviteter bevilget i 2006 og 2007.

Mikroniveau: Analyse og vurdering af 20 konkrete oplysningsprodukter med inddragelse af ekspertpaneler på specifikke faglige områder. Der er udvalgt en stikprøve for hver af de tre bevillingstyper, i alt 20 produkter inkl. dilemma.dk (se Bilag 7). I forhold til stikprøven er dybde prioriteret over bredde. Det betyder, at der er udvalgt relativt få enheder. Stikprøven er ikke statistisk repræsentativ, men er udvalgt således, at den i forhold til en række kvalitative parametre skønnes at være tilstrækkeligt dækkende for populationen. Metoden herfor er præsenteret i evalueringsrapportens bilag 6.

Resultater

Den samlede oplysningsvirksomhed

Evalueringen viser samlet set, at oplysningsvirksomheden finansieret af Udenrigsministeriet i perioden 2006-2007 har fokuseret på relevante aktiviteter, som ofte har nået de fastsatte mål inden for et rimeligt ressourceforbrug. Hovedudfordringen består i at blive bedre til at målrette aktiviteterne mod relevante målgrupper og at sikre bedre eksponering og markedsføring af produkterne. Ligeledes har oplysningsvirksomheden ikke i tilstrækkelig grad været styret af et grundigt kendskab til målgruppernes behov samt kendskab til, hvordan man bedst kommunikerer med de ønskede målgrupper.

Relevans

Formål

Grundlaget for oplysningsvirksomheden er §10 i Lov om internationalt udviklingssamarbejde. Loven er fra 1971 og ikke helt tidssvarende. Men lovens formuleringer er dog så rummelige, at de forsat vil være en tilfredsstillende ramme om oplysningsvirksomheden.

I forbindelse med Europakommissionens fælleserklæring: "Den europæiske konsensus på udviklingsområdet (2005)" er der udarbejdet en rammestrategi for uddannelse og oplysning om udviklingsspørgsmål (november 2007)². Den skitserede europæiske ramme for

2) http://ec.europa.eu/development/icenter/repository/PUBLICATION_CONSENSUS_DA-067-00-00-pdf

uddannelse og oplysning om udviklingsspørgsmål vil kunne bidrage til en mere tidssvarende og målrettet fortolkning af den nuværende formulering i loven.

Tema

Den overordnede temamæssige prioritering for hvert af de tre finansieringsvinduer er grundlæggende relevant og understøtter den overordnede formålsparagraf (§10 jævnfør ovenfor). Herudover vurderes sammensætningen af temaer på tværs af de tre vinduer at være komplementær. Bortset fra 2015 kampagnen, der er implementeret af Udenrigsministeriet, er der relativt begrænset tematisk styring af oplysningsvirksomheden. Der kan derfor ikke siges at være et samlet tematisk fokus. Det er langt hen ad vejen op til den enkelte ansøger og organisation at definere hvilket tema, de ønsker at belyse, så længe de holder sig inden for de overordnede rammer. Denne tilgang vurderes at sikre ejerskab hos gennemførende organisationer, da de dermed har stor medindflydelse på, hvordan midlerne skal anvendes.

Målgruppe

De tre vinduer har hver især foretaget en hensigtsmæssig prioritering af målgrupper. De fokuserer alle på grundskolen og andre repræsentanter fra de yngre generationer. Dette fokus vurderes som berettiget, da relevansen af oplysning og information vurderes at være stort for netop denne målgruppe sammenlignet med andre målgrupper.

Derudover forekommer der at være en relevant prioritering af målgrupper mellem finansieringsvinduerne. Udenrigsministeriet fokuserer i høj grad på den brede befolkning, mens de folkelige organisationer fokuserer på foreninger og i lidt mindre grad professionelt interesserede. Der er dog hos organisationerne en relativ stor andel af aktiviteter med en uspecifiseret målgruppe. Oplysningsbevillingen skiller sig ud fra de øvrige ved at lægge relativ stor vægt på ungdomsuddannelserne som målgruppe.

Effektivitet

Organisation

Samlet set vurderes den nuværende organisation at understøtte en relativt effektiv oplysningsvirksomhed. Tredelingen mellem Udenrigsministeriets egne aktiviteter, Oplysningsbevillingen og PRO-midlerne sikrer en rimelig balance mellem statslige og private oplysningsaktiviteter. En sådan opdeling vurderes at være nødvendig for at finansiere professionelle aktiviteter, der når bredt ud, samtidigt med at smallere målgrupper nås igennem mere græsrodsprægende aktiviteter og personlig kommunikation.

Oplysningsvirksomheden bærer dog præg af, at der ikke eksisterer et fælles forum for drøftelse af de overordnede mål, målgrupper, metoder, aktører mv. Konsekvensen af dette er, at koordinering på tværs af finansieringsvinduerne mangler, hvorved den samlede oplysningsvirksomhed i for høj grad præges af enkeltstående indsatser.

Den manglende koordinering på tværs af vinduerne betyder endvidere, at der kun i begrænset omfang fokuseres på læring fra hidtidige erfaringer på tværs af vinduerne. I det omfang evaluering sker, er det Udenrigsministeriet og de største folkelige organisationer, som fokuserer mest på det. Til sammenligning fokuserer man i Sverige systematisk på evaluering og læring i forhold til den samlede oplysningsvirksomhed, herunder også de folkelige organisationers informationsaktiviteter.

Medier

De tre finansieringsvinduer har forskellige prioriteringer af medieplatforme. Dette afspejler, at de som nævnt har en forskellig prioritering af målgrupper. Udenrigsministeriet benytter sig i meget høj grad af web- og PC-baserede medier, hvilket er i tråd med ønsket om at nå yngre generationer i grundskolen. Det samme er tilfældet for de folkelige organisationer, der dog også adskiller sig fra de øvrige vinduer ved at have en høj andel af oplysningsvirksomhed baseret på seminarer, konferencer og oplæg. Oplysningsbevillingen har derimod et stort fokus på film og tv-mediet.

Målopfyldelse og virkning

Det er ikke muligt at foretage en egentlig effektivitetsvurdering af den samlede oplysningsvirksomhed, da målene er et resultat af mange faktorer. Kendskabsmålinger viser, at kun omkring en tiendedel af befolkningen har læst eller hørt om 2015 Målene. Det har været muligt at foretage en mere detaljeret vurdering af målopfyldelse og virkning på mikroniveauet. Som det fremgår af produktanalyserne, er det vanskeligt at nå brede målgrupper med enkeltstående aktiviteter.

Flere produkter og aktiviteter søger at henvende sig til flere målgrupper på én gang. Dette indebærer en risiko for at ramme forbi de identificerede målgrupper med mindre man anvender flere forskellige aktiviteter/produkter, som er målrettet de enkelte gruppers behov og kommunikationsvaner. Andre aktiviteter har et ønske om at engagere grupper, som ikke i forvejen har viden og holdning til udviklingsspørgsmål, men rammer ofte i praksis de i forvejen interesserede og vidende.

Behovet for oplysning afhænger af modtagernes viden og holdning, og den mest hensigtsmæssige aktivitet og henvendelsesform afhænger af modtagernes medie- og kommunikationsvaner. Selvom en hel del af de analyserede produkter har en høj grad af målrettethed, er det evalueringens vurdering, at oplysningsvirksomheden som helhed ikke har tilstrækkelig kendskab til udvalgte målgruppers behov for oplysning/kommunikation om international udvikling og deres medie- og kommunikationsvaner.

Markedsføring og eksponering

Evalueringen har vist, at markedsføring og tilgængelighed af produkterne er væsentlig for en effektiv ulandsoplysning. De film og andre publikationer, der produceres under de tre finansieringsvinduer, er i hård konkurrence med andre udbud på mediemarkedet.

Der findes allerede mange ulandsrelaterede film, spil mv. på nettet. Hertil kommer, at der produceres meget materiale om og fra den tredje verden, både i Danmark, Europa og i den tredje verden. Dette materiale kunne gøres tilgængeligt for et dansk publikum ved, at en del af oplysningsmidlerne blev anvendt til indkøb af rettigheder, produkter samt versioneringer. En del materiale produceret under de tre finansieringsvinduer, som er henvendt til forskellige niveauer af undervisningssektoren, bliver udmærket markedsført og eksponeret via portalen emu.dk. Men der eksisterer ikke en fælles portal, hvor alt relevant materiale og aktiviteter produceret og gennemført af alle aktører (inkl. erhvervslivet) bliver markedsført og eksponeret.

Undervisningsområdet

Grundskoleområdet fylder klart mest i oplysningsvirksomheden. Der er eksempler på fremragende produkter i alle tre finansieringsvinduer, som sikkert når den tiltænkte målgruppe. Men en del af materialerne er ikke hensigtsmæssigt markedsført og ikke tilstræk-

keligt “grydeklare” for lærerne. Desuden er den internationale dimension, herunder ulandsområdet, ikke tilstrækkeligt højt prioriteret i rammerne for undervisningen.

Ressourceforbrug

Det samlede ressourceforbrug på oplysningsvirksomhed udgør for evalueringsperioden 0,3 % af den samlede danske udviklingsbistand, hvilket er væsentlig under niveauet i Norge og Sverige. Niveauet i den pågældende periode er desuden lavere end det, der var gældende i perioden umiddelbart før evalueringen.

Evalueringen vurderer, at der er potentiale for at øge finansieringen, særligt til de større folkelige organisationer, mens der ikke er et entydigt grundlag for at konkludere, hvorvidt de eksisterende ressourcer, der er til rådighed for Udenrigsministeriets eget oplysningsarbejde samt Oplysningsbevillingen bør øges.

Anbefalinger

Der er en række problemstillinger i den samlede oplysningsvirksomhed, som indebærer politisk afvejning og prioritering. Et eksempel er spørgsmålet om den mest hensigtsmæssige balance mellem statslige og private oplysningsaktiviteter. Et andet tema er f.eks. balancen mellem professionelle private aktører og egentlig græsrodsaktiviteter. Dette er i sidste ende også en politisk afvejning, som ikke udelukkende kan baseres på overvejelser om målgrupper og kommunikationseffekt.

I det følgende afsnit præsenteres anbefalingerne under fem temaer, som hver især angiver prioritetsområder.

Tema 1: Større fokus på rolle- og arbejdsdeling samt erfaringsopsamling

Det anbefales, at:

1. Fastholde den brede målformulering i §10 i Lov om internationalt udviklings-samarbejde om at “udbrede kendskabet til og skabe forståelse for [...] det internationale udviklings-samarbejde”, men samtidig også, at de involverede aktører baserer sig på de eksplicite mål og principper, der er identificeret i den europæiske rammestrategi for uddannelse og oplysning om udviklings-spørgsmål.
2. Udenrigsministeriet foretager en kortlægning af de relevante målgruppers medievaner og behov for information om udvikling og globale spørgsmål.
3. Udenrigsministeriet i samarbejde med de involverede aktører udvikler forslag til simple systemer til erfaringsopsamling og evaluering af kommunikationsindsatser som eksempelvis i den svenske paraplyorganisation LO-TCO, der har udviklet en kortfattet evalueringshåndbog.

Tema 2: Bredere og mere involverende debat om udviklingsbistand

Det anbefales, at:

4. Udenrigsministeriet styrker indsatsen for at udvikle sammenhængende og målrettede koncepter for formidling af informationer om dansk og international udviklingsbistand i samarbejde med relevante aktører (medieinstitutioner, erhvervs-livet, folkelige organisationer, etc.). Det bør i den sammenhæng vurderes, hvorvidt der er behov for at tilføre yderligere midler til Udenrigsministeriet. Det anbefales samtidig at det overvejes at opprioritere de ikke-statslige oplysningsaktiviteter.

5. Oprette en rejsefond finansieret af Udenrigsministeriet i en uafhængig institution (f.eks. Dansk Journalistforbund), som journalister og andre formidlere kan søge med kort varsel, når nyheden opstår, med det formål at formidle aktuelt stof om og fra udviklingslandene. Dette skal koordineres med rejsestipendieordningen under Oplysningsbevillingen.

Tema 3. Professionalisme, mangfoldighed og eksponering

Det anbefales, at:

6. Afsætte ressourcer til professionel coaching og rådgivning af ikke-professionelle formidlere, som modtager støtte fra Oplysningsbevillingen og fra de projektrelaterede oplysningsmidler.
7. Etablere en samlet, uafhængig, redigeret portal til eksponering af aktiviteter og produkter, der produceres under alle tre finansieringsvinduer, samt relevante produkter fra andre danske eller udenlandske producenter. Dette vil sikre en effektiv eksponering og bedre anvendelse af produkterne.
8. Afsætte flere midler til versionering og indkøb af rettigheder til eksponering af film og andet relevant materiale.

Tema 4: Styrke det globale aspekt i undervisningen

Det anbefales, at:

9. Udenrigsministeriet og Undervisningsministeriet samarbejder på det formelle og uformelle plan omkring en stærkere prioritering af den internationale dimension i folke- og gymnasieskolen.
10. En repræsentant fra Undervisningsministeriet inviteres til at blive medlem af Oplysningsudvalget.

Tema 5: Koordinering, samtænkning, udvikling og nytænkning

Det anbefales, at:

11. Forskellige modeller for den fremtidige forvaltning af oplysningsvirksomheden analyseres. Der kan være tale om modeller med mindre justeringer i den eksisterende forvaltningsmodel, herunder etablering af en platform for udvikling og nytænkning af oplysning om udviklingslandene, men også andre modeller med mere radikale ændringer bør overvejes, herunder at Oplysningsbevilling og -udvalg flyttes uden for Udenrigsministeriet.
12. Udenrigsministeriet tager initiativ til at sikre en tæt koordinering mellem Udenrigsministeriets egne oplysningsaktiviteter og oplysningsaktiviteter gennemført af andre aktører.
13. De folkelige organisationer får adgang til at søge en særskilt pulje under Oplysningsudvalget, hvor samarbejdet mellem flere organisationer og/eller institutioner/virksomheder tilskyndes.
14. Ramme-, minipulje- og projektbærende organisationer fortsat skal kunne anvende 2 procent af projektbevillingerne fra HUM til oplysning. Det anbefales desuden at fjerne kravet om, at oplysningsmidlerne skal være projektrelaterede i snæver forstand.

1 Introduktion

Gennem de sidste 40 år har Udenrigsministeriet hvert år afsat betydelige midler til at oplyse om forholdene i udviklingslandene og om dansk deltagelse i det internationale udviklingssamarbejde. Fra begyndelsen blev der lagt vægt på at inddrage et bredt udsnit af det danske samfund i oplysningsvirksomhedens gennemførelse. Oplysningsaktiviteterne har bestået af aktiviteter finansieret af Oplysningsbevillingen³, Udenrigsministeriets eget oplysningsarbejde og den projektrelaterede oplysning, som de folkelige organisationer har stået for. I 2006 og 2007 blev der i alt årligt anvendt ca. 40 mio. kr. til oplysningsarbejde fordelt med ca. en tredjedel til hver af de tre aktører.

Forud for evalueringen foregik der i foråret 2008 en debat i Folketinget om oplysningsvirksomheden, som afstedkom et beslutningsforslag fra oppositionen om en pulje til forstærket oplysningsindsats om udviklingsarbejde og globalisering i udviklingslande på 45 mio. kr. Formålet med puljen skulle være "at sikre bred forståelse i Danmark for udviklingsarbejdet og globaliseringens konsekvenser for verdens fattige" (jf. forslag B 35). Forslaget blev ikke vedtaget. Debatten viser, at oplysningsvirksomheden stadig har politisk interesse og aktualitet. Det samme ses af forslaget til Finanslov 2009, hvor der opereres med yderligere midler til oplysning, bl.a. i form af en særlig indsats på klimaområdet.

Den sidste samlede evaluering af Udenrigsministeriets oplysningsvirksomhed blev gennemført i 1998, hvor der blev fokuseret på perioden 1994-1998 (COWI, 1998).

1.1 Formål og gennemførelse

Det overordnede formål med evalueringen er at undersøge, hvorvidt og hvordan oplysningsvirksomheden i 2006 og 2007 har bidraget til at udbrede kendskabet til og skabe forståelse for udviklingslandenes problemer og for betydningen af dansk deltagelse i det internationale udviklingssamarbejde (Terms of Reference se Bilag 1).

For at afgrænse og fokusere evalueringen blev der i foråret 2008 gennemført et forstudie (Rambøll Management, 2008).⁴ Studiet redegjorde for omfanget og karakteren af oplysningsvirksomheden opdelt på tema, medie og målgruppe samt identificerede relevante metoder til at afdække oplysningsaktiviteternes effekt. Desuden gav studiet en foreløbig vurdering af bevillingskriterier og retningslinjer i forhold til formålet med oplysningsvirksomheden.

Evalueringen er udført af COWI A/S og Danicom. COWI A/S har været overordnet ansvarlig for evalueringen, herunder udvikling af den overordnede analyseramme, udvælgelse af stikprøve, analyse af de forvaltningsmæssige aspekter (herunder sammenligning med Norge og Sverige) samt den overordnede kvantitative kortlægning. Danicom har,

3) *Oplysningsbevillingen finansierer også rejsestipendier, der dog ikke er omfattet af denne evaluering.*

4) *"Forstudie til Evaluering af Oplysningsvirksomhed om Udviklingslandene finansieret af Udenrigsministeriet" udarbejdet af Rambøll management. Se <http://www.um.dk/NR/rdonlyres/C72FA026-19E1-413F-9780-69E8D5F7A29B/0/Oplysning2008forstudie.pdf>*

udover at bidrage til ovenstående analyseopgaver, været ansvarlig for at udvikle og anvende evalueringsrammen for produktanalyserne i forhold til stikprøven.

Evalueringsholdet består af følgende medlemmer:

- COWI A/S: Niels Eilschow Olesen, projektleder for evalueringen, Bente Topsøe-Jensen, Thomas Nikolaj Hansen og Mikkel Rye Christensen. Britha Mikkelsen har været ansvarlig for kvalitetssikring.
- Danicom: Nina Wernberg og Per Østerlund.

Holdet har løbende haft kontakt med evalueringskontoret i Udenrigsministeriet. Derudover har der været tilknyttet en referencegruppe med repræsentanter for udvalgte eksterne aktører og Udenrigsministeriet.

Afsluttende vil evalueringsholdet takke for den store interesse og velvilje, som de involverede interessenter har udvist ved deltagelse i møder, interviews samt ved indsamling og fremsendelse af datamateriale i forbindelse med evalueringen.

Rapporten er struktureret som følger:

- Kapitel 2 præsenterer metoden for evalueringen.
- Kapitel 3 beskriver konteksten for evalueringen og giver det overordnede billede af organisation og omfang af oplysningsaktiviteter, der er finansieret under de tre finansieringsvinduer i perioden 2006-07.
- Kapitlerne 4-6 evaluerer de tre finansieringsvinduer: Kapitel 4 fokuserer på Udenrigsministeriets eget oplysningsarbejde, kapitel 5 på Oplysningsbevillingen og kapitel 6 på PRO-midlerne.
- Kapitel 7 diskuterer og sammenfatter analysen i forhold til de tre primære evalueringskriterier relevans, effektivitet og ressourceforbrug samt præsenterer evalueringens anbefalinger.

5) *Referencegruppens medlemmer inkluderer repræsentanter fra HUM, PDK og EVAL i Udenrigsministeriet samt Jens Kaare Rasmussen, Center for Kultur og Udvikling, Henrik Stubbjær, Folkekirkens Nødhjælp, Frans Mikael Jansen, Mellempfolkeligt Samvirke, Erik Vithner, Projektrådgivningen og repræsentanter fra Oplysningsudvalget, herunder Kim Carstensen, nuværende formand.*

2 Metode

2.1 Fokus og afgrænsning

Evalueringens genstand er oplysningsvirksomhed om udviklingslandene finansieret af Udenrigsministeriet i årene 2006 og 2007.

Konkret vedrører dette: i) Oplysningsaktiviteter finansieret og implementeret direkte af Udenrigsministeriets kontor for Public Diplomacy og Kommunikation (PDK), ii) aktiviteter støttet af Oplysningsbevillingen samt iii) projektrelateret oplysning (PRO) gennemført af de organisationer, der modtager midler fra Udenrigsministeriet under civilsamarbejdsstrategien (herefter refereret til som de tre finansieringsvinduer). I tillæg til ovennævnte dækker evalueringen også oplysningsdelen af dilemma.dk, der i modsætning til PDK's oplysningsaktiviteter er finansieret over rådgiverbevillingen og gennemført af Udviklingspolitisk Kontor (UDV) i Udenrigsministeriet.

Evalueringen dækker ikke det pressearbejde, der generelt udføres i Udenrigsministeriets Sydgruppe eller den oplysningsvirksomhed, der udføres i regi af Center for Kultur og Udvikling (CKU).⁶ Der foregår desuden oplysningsaktiviteter om udviklingslandene, der er finansieret af andre kilder end Udenrigsministeriet. Sådanne aktiviteter er ikke dækket af evalueringen, selvom de udgør en betydelig del af den samlede danske oplysningsvirksomhed om udviklingslandene.

Evalueringen fokuserer på relevans, effektivitet og ressourceforbrug. Disse begreber er defineret i overensstemmelse med OECD/DAC's retningslinier:

- **Relevans:** Graden af overensstemmelse mellem en indsats og de problemer, målsætninger og behov, der ligger til grund for dens iværksættelse. Det afgørende evalueringsspørgsmål er, i hvilken grad den konkrete oplysningsaktivitet og de mere overordnede strategier er relevante i forhold til opfyldelsen af den overordnede målsætning for oplysningsvirksomheden.
- **Effektivitet:** I hvilket omfang har produktet/aktiviteten nået målgruppen, og i hvilken grad skønnes målet nået. Brede virkninger er inddraget, når det har været relevant og muligt, men evalueringens omfang har ikke tilladt systematisk at afdække virkninger, herunder aktiviteternes effekt på modtagerne.
- **Ressourceforbrug:** Står omkostningerne og ressourceforbruget i et rimeligt forhold til resultatet af aktiviteterne? Givet områdets og evalueringens karakter er der udelukkende tale om en kvalitativ vurdering, hvor ressourceforbruget blandt andet ses i forhold til konceptets holdbarhed, dvs. hvorvidt det udviklede koncept kan bruges som skabelon for andre aktiviteter, eller om det kan videreudvikles og bruges til opfølgning på eksisterende oplysningsindsatser.

6) *CKU har en 3-årig resultatkontrakt med Udenrigsministeriet. Centret arrangerer blandt andet de årlige Images festivaler i Danmark, som har til formål at skabe opmærksomhed om kulturer og kontinenter uden for den vestlige verden.*

2.2 Evalueringsmetode

Evalueringen baserer sig på en kombination af kvalitative og kvantitative metoder, som beskrevet nedenfor. Det kvantitative udgangspunkt for evalueringen er forstudiet gennemført af Rambøll Management for Udenrigsministeriet (Rambøll Management, 2008). Forstudiet indeholder en datamatrice med samtlige oplysningsaktiviteter finansieret under de tre vinduer, kategoriseret i forhold til tema, medie og målgruppe.⁷

Evalueringen fokuserer overordnet set på følgende tre niveauer:

- **Makroniveau:** Defineret som den mediemæssige kontekst og den helt overordnede organisation og forvaltning af oplysningsmidlerne gennem de tre finansieringsvinduer. Dette niveau er først og fremmest blevet evalueret gennem kvalitative interview med en række nøgleinformanter. Derudover er der foretaget en række interviews i forhold til at belyse den overordnede struktur på oplysningsområdet i Norge og Sverige.
- **Mesoniveau:** Forvaltningen af hvert enkelt finansieringsvindue samt den overordnede fordeling af aktiviteter i forhold til tema, medie og målgruppe. Dette niveau er evalueret gennem dokumentanalyse (retningslinjer og procedurer, referater, eksisterende afrapporteringer), interview med nøgleinformanter samt en kvantitativ kortlægning baseret på forstudiet. Herudover er der for Udenrigsministeriets egne aktiviteter foretaget en analyse af tilgængelige effektmålinger. For PRO-midlerne er der desuden for rammeorganisationerne indhentet basisoplysninger for alle projektrelaterede oplysningsaktiviteter bevilget i 2006 og 2007.
- **Mikroniveauet:** Konkrete aktiviteter, der er finansieret under hvert enkelt vindue, er evalueret gennem produktanalyser af en stikprøve af aktiviteter. Grundlaget for udvælgelsen af stikprøven, samt metoden for produktanalyserne, er særskilt beskrevet nedenfor.

Nøgleinformanterne inkluderer repræsentanter fra Udenrigsministeriet og andre dele af centraladministrationen, Oplysningsudvalget, de folkelige organisationer, medierne, producenter og andre aktører med tilknytning til og ekspertise inden for oplysningsvirksomhed og udviklingsbistand. Evalueringen har løbende forholdt sig kritisk til, i hvilken grad de enkelte informanter har været direkte involveret i de aktiviteter, der evalueres. Nøgleinformantvurderinger er ikke blevet anvendt i de tilfælde, hvor informanterne har været direkte involveret i aktiviteterne.

Analysen af makroniveauet perspektiveres ved inddragelse af erfaringer fra Norge og Sverige. Der er ikke tale om en egentlig sammenligning, men derimod om en kvalitativ vurdering af, hvilke erfaringer fra de to lande der kan anvendes i en dansk kontekst.

7) *Det har ikke været muligt inden for rammerne af evalueringen at iværksætte en tilbundsgående kvalitetssikring af forstudiet. En kursorisk gennemgang har ført til en mindre revision af enkelte aktiviteter kategorisering i forhold til målgruppe, medie og tema. Herudover er datamatrixens informationer taget for pålydende.*

Udvælgelse af stikprøve

Der er udvalgt en stikprøve for hver af de tre bevillingstyper. Der er udvalgt i alt 20 produkter fordelt på de tre finansieringsvinduer, inklusive dilemma.dk (se Bilag 7). Dybde er blevet prioriteret over bredde, og der er således udvalgt relativt få enheder. Stikprøven er ikke statistisk repræsentativ, men den er udvalgt således, at den i forhold til en række kvalitative parametre skønnes at være tilstrækkeligt dækkende for hele populationen. Den detaljerede proces for udvælgelsen af stikprøven er beskrevet i *Guide til udvælgelse af stikprøver* (Bilag 6). Stikprøvens dækningsgrad i forhold til populationen fremgår af tabellen nedenfor.

Tabel 2.1 Dækningsgrad for stikprøven

		Udenrigsministeriets egne oplysningsaktiviteter	Oplysningsbevillingen	PRO		
				Ramme	Projekter	Minipuljen
Population	Aktiviteter	25	133	34	45	...
	Budget	16.273.000	22.565.347	18.798.000	7.077.174	1.402.377
Stikprøve	Aktiviteter	3	8	3	3	2
	Budget	2.875.000	836.950	1.166.217	819.495	123.671
Aktiviteter som andel (%) af population		12,0	6,0	8,8	6,7	...
Budget som andel (%) af population		17,7	3,7	6,2	11,6	8,8

Kilde: Beregninger på basis af Rambøll Management (2008).

Note: Oversigten ekskluderer dilemma.dk. Budget for Udenrigsministeriet ekskluderer diverse indirekte omkostninger herunder drift, strategi og evaluering, og vedligehold af databaser.

Produktanalyse

Metoderne til afdækning af relevans, effektivitet og ressourceforbrug for de enkelte produkter varierer fra aktivitet til aktivitet og afhænger af aktivitetens art, tilgængeligt materiale og målgruppernes tilgængelighed. De metoder og data, som de enkelte analyser bygger på, er beskrevet i produktanalyserne (se Bilag 8).⁸ Generelt er følgende data og metoder anvendt i analysen:

- **Spørgeskema** med basisoplysninger i form af angivelse af formål, målgruppe, tema, medie, distribution, markedsføring, budget etc. er udfyldt for alle produkter og udvalgte organisationer.

8) Bilag 8 findes ikke i den trykte evalueringsrapport, men kan downloades fra www.evaluering.dk

- **Kvantitative data** i form af diverse web-statistikker og ratings (f.eks. seer-/lyttertal fra relevante kanaler), distributionslister, oplysning om deltagerantal etc. til afdækning af, hvor mange og til en vis grad hvem, der har set/hørt/læst eller oplevet produktet.
- **Kvalitative data** i form af (1) telefoninterview, e-mail surveys og gruppeinterview med repræsentanter for målgrupperne; (2) interview med nøgleinformanter og producenter samt (3) bedømmelse af produkter ved tre ekspertpaneler inden for hver af de følgende kategorier: Film og internet, trykte medier samt undervisning.⁹

Enkelte oplysningsaktiviteter var igangværende på tidspunktet for evalueringen. Dette har medført en række udfordringer med henblik på at evaluere resultater og eventuelle virkninger af aktiviteterne. Evalueringen har for at imødegå denne udfordring fokuseret på aktiviteter finansieret i 2006.

I forhold til effekten af de enkelte aktiviteter og produkter har det ikke inden for den gældende tids- og budgetramme været muligt at lave fokuserede brugerundersøgelser. Ekspertpanelerne burde ideelt bestå af minimum 5-6 personer, hvilket den budgetmæssige ramme ikke har tilladt (se Bilag 3).

Operationalisering af evalueringskriterier

Tabellen nedenfor viser, hvordan de enkelte evalueringskriterier vil blive vurderet, herunder hvilke spørgsmål evalueringen vil forholde sig til i forbindelse med at vurdere relevans, effektivitet og ressourceforbrug på hvert af evalueringens tre niveauer.

Som det fremgår af tabellen, fokuserer evalueringen af makro- og mesoniveau på forvaltningsmæssige aspekter samt en kvantitativ analyse af den samlede portefølje af oplysningsaktiviteter. Dette vil blive kombineret med mere detaljerede og kvalitative vurderinger på mikroniveau, baseret på produktanalyserne.

9) *Ekspertpanelerne er sammensat af eksperter med indsigt, men uden direkte involvering i ulandsmiljøet. Desuden har Danicom deltaget i panelerne.*

Tabel 2.2 Evalueringskriterier

	Relevans	Effektivitet	Ressourceforbrug
Makro - den overordnede ramme	Er der sammenhæng mellem den overordnede organisation af oplysningsvirksomheden og den overordnede formålsparagraf?	Understøtter den overordnede organisation af oplysningsvirksomheden, at de overordnede mål og målgrupper nås effektivt?	Står det samlede ressourceforbrug i et rimeligt forhold til den samlede oplysningsvirksomhed?
Meso - det enkelte finansieringsvindue	Er den temamæssige sammensætning af de finansierede aktiviteter og valg af målgruppe relevant, i forhold til formål og grundlag for det enkelte finansieringsvindue?	Understøtter organisation, praksis og procedurer, herunder normer for afrapportering og evaluering, en effektiv oplysningsindsats? Er der sammenhæng mellem valg af medier og de definerede målgrupper og mål?	Er der en rimelig fordeling af ressourcer mellem de tre finansieringsvinduer?
Mikro - produktanalyse af stikprøve	Er valg af tema og målgruppe for den analyserede aktivitet relevant, i forhold til målsætningen for det enkelte finansieringsvindue?	Sikrer de valgte medier og metoder, at målgrupper og mål nås på en effektiv måde? Lever de udvalgte aktiviteter op til kriterierne for god kommunikationspraksis?	Står ressourceforbruget for den enkelte aktivitet i et rimeligt forhold til resultatet?

En række af de problemstillinger og temaer i den samlede oplysningsvirksomhed, som evalueringen er blevet bedt om at vurdere, kan ikke direkte udledes og kædes sammen med de indsamlede data. Det drejer sig f.eks. om vægtningen mellem statslig og ikke-statslig oplysningsvirksomhed og professionel versus egentlige græsrodsaktiviteter. Der er således tale om problemstillinger af mere politisk karakter, hvor svaret ligger i en politisk afvejning og stillingtagen.

3 Oplysningsvirksomheden i 2006 og 2007

Dette kapitel præsenterer konteksten for evalueringen ved at give et overblik over de udfordringer, som oplysningsvirksomheden står overfor, samt grundlaget for den samlede oplysningsvirksomhed om udviklingslandene finansieret af Udenrigsministeriet i 2006 og 2007.

3.1 Udfordringer for oplysning om udviklingslande

Vilkårene for at kommunikere om forholdene i udviklingslandene og dansk udviklingsbistand har ændret sig radikalt i de sidste 5-7 år. Udviklingen internationalt og nationalt er medvirkende til, at der stilles krav om nytænkning inden for såvel forvaltning som måderne at kommunikere på.

Effektiv kommunikation handler grundlæggende om klare, enkle og let forståelige budskaber – og ikke mindst om identifikation. Man skal kunne forstå, hvad der bliver sagt, og man skal føle et fællesskab med hovedpersonerne i fortællingen. Men moderne udviklingsbistand er hverken enkel eller let forståelig. Tværtimod bliver internationale relationer og internationalt udviklingsarbejde stadig mere komplekst og dermed også langt vanskeligere at oplyse og kommunikere om. Selv om Paris-deklarationens principper om donorkoordinering og lokalt ejerskab utvivlsomt er til fordel for udviklingslandene, så er det svært at omsætte begreber som basket-funding og strukturreformer i et sundhedsministerium til et klart, enkelt og vedkommende budskab.

Der foregår en øget internationalisering, og der er øget fokus på betydningen af undervisning og oplysning om udviklingsspørgsmål i europæisk regi. Der er udformet en erklæring under "Den Europæiske Konsensus om Udvikling: Betydningen af Undervisning og Oplysning om Udviklingsspørgsmål" (Europakommissionen, 2007). Erklæringen udgør en ramme for udvikling af en strategi på lokalt, regionalt, nationalt og europæisk niveau.

De fleste af de større folkelige organisationer er en del af et internationalt netværk. Både CARE Danmark, Dansk Røde Kors, Red Barnet og Folkekirkens Nødhjælp har internationale alliancepartnere. Senest er Mellemløkeligt Samvirke indgået i alliance med Action Aid. Dette vil sandsynligvis betyde, at oplysningsinitiativer og kampagner i fremtiden vil blive mere integreret på det internationale plan, dvs. at oplysningsmateriale, der produceres i Danmark, kan versioneres (oversættes) til brug i andre europæiske lande og vice versa.

Bevillingerne til oplysning i Danmark blev beskåret i 2006, og kravene til civilsamfundsorganisationerne om større folkelig forankring og større egenfinansiering blev skærpet. Nedskæringerne var mest markante for Mellemløkeligt Samvirke, som fik bevillingerne skåret ned fra 16,3 mio. kr. i 2005 til 4,2 mio. kr. i 2007, og organisationen har måttet afgive sin centrale rolle og dermed også sin ekspertise og koordinerende funktion på området for oplysning om udviklingslande.

Disse forhold har været medvirkende til, at organisationerne har fået større fokus på indsamlinger og fundraising og mindre på reel oplysning om udviklingslande. Klare og enkle budskaber om sult, nød og død, som kan afhjælpes med et kontant bidrag, kommer derfor til at fylde uforholdsmæssigt meget i det totale billede af formidlingen om udviklingslandene.

Nyhedsmediernes har måske nok gennem de senere år fået mere globalt udsyn, men ulandsjournalistik er ikke et selvstændigt stofområde. Nyheder fra udviklingslandene må konkurrere hårdt om spalteplassen på udlandssiderne med begivenheder som det amerikanske præsidentvalg og orkaner over New Orleans. Den kamp taber stoffet fra udviklingslandene, blandt andet fordi der ikke er meget råmateriale fra disse lande tilgængeligt. Det varer adskillige dage, før billeder af selv dramatiske begivenheder når frem til billedbureauerne og Eurovisions udbud af råmateriale til tv-stationerne. Og mindre dramatiske hverdagshistorier når sjældent eller aldrig frem til redaktionerne via disse hovedleverandører af internationalt stof.

Dette afspejles også i den seneste kendskabsmåling, som Gallup har gennemført i februar 2008 for Udenrigsministeriet (Gallup 2008). Her svarer blot 11 procent, at de har læst eller hørt om 2015 Målene. En stor del af de adspurgte (57 procent) mener endvidere, at størstedelen af udviklingsbistanden bruges på administration og ikke kommer de fattige til gode.

Man kan forvente, at denne tendens vil blive forstærket i de kommende år, hvor gratis-aviser og nyhedsformidling på internettet vil overtage en større del af mediemarkedet. For de nye medier har generelt en dårligere økonomi, og de vil have færre ressourcer end de traditionelle "gamle" medier til at producere eget materiale fra den 3. verden.

I det danske NGO-miljø er der en tendens til primært at se de negative opfattelser i befolkningen som en konsekvens af færre midler til oplysning, men også som en konsekvens af mangel på gode ideer til fornyelse. Senest har journalist Jørgen Harboe, som gennem mange år har arbejdet med oplysning om udviklingslande, forsøgt at sætte skub i fornyelsen ved at donere 10 mio. kr., som skal bruges til at støtte nye ideer til en bedre oplysning om udviklingslande.

Regeringen har også i sit finanslovsforslag for 2009 foreslået en forøgelse af Udenrigsministeriets oplysningsbevilling med 6 mio. kr. (fra 12,7 mio. kr. i 2008 til 18,7 mio. kr. i 2009), og det foreslås at hæve Udenrigsministeriets eget oplysningsbudget fra 13 mio. kr. i 2008 til 16 mio. kr. i 2009. Dette sker, ifølge bemærkningerne til Finansloven, ekstraordinært med henblik på oplysningskampagnen om klimaforandringer i udviklingslandene.

I regeringens nye Civilsamfundsstrategi er det opstillet som et mål at inddrage organisationerne i folkeoplysningskampagner om fattige menneskers sociale og politiske rettigheder og herunder 2015 Målene. Som noget nyt fremgår det, at den projektrelaterede oplysning "*kan anvendes til større samlede oplysningsindsatser, der ikke nødvendigvis kun omhandler et konkret program eller projekt*" (Udenrigsministeriet, 2008b).

En stor del af de oplysningsmaterialer, der bliver produceret, retter sig traditionelt mod undervisningssektoren, og her har dagligdagen også ændret sig. Der er opstillet mål for, hvad lærerne skal nå at gennemgå i hvert fag og på hvert enkelt klassetrin, og hvis oplysningsmaterialerne ikke falder inden for disse mål, er der mindre chance for at de bliver anvendt.

3.2 Samlet overblik

Forstudiet har som nævnt kortlagt omfanget af aktiviteter finansieret under de tre finansieringsvinduer. Der knytter sig specifikke formål, regler og procedurer til hvert af de tre vinduer. Disse er beskrevet og analyseret i de følgende kapitler. Formålet med dette afsnit er indledningsvist at give et kort overblik over grundlaget for oplysningsvirksomheden, organiseringen på makroniveau, den ressourcemæssige fordeling mellem de tre finansieringsvinduer samt udviklingen i befolkningens kendskab til og syn på udviklingsbistanden.

Formål

Den overordnede målsætning for oplysningsvirksomhed om udviklingslandene er, jævnfør §10 i Lov nr. 297 om Internationalt Udviklingssamarbejde af 10. juni 1971, at “udbrede kendskabet til og skabe forståelse for udviklingslandenes problemer og for betydningen af dansk deltagelse i det internationale udviklingssamarbejde”. Udenrigsministeriets egen indsats er baseret på en kommunikationspolitik samt strategi- og handlingsplaner, mens Oplysningsudvalgets arbejde er styret af retningslinjer, som beskriver de overordnede mål og principper for tildeling af støtte (Udenrigsministeriet 2005b). Anvendelsen af de projektrelaterede oplysningsmidler sker på grundlag af retningslinjer udarbejdet af Udenrigsministeriet (Udenrigsministeriet 2007g)

Alle tre finansieringsvinduer forventes at arbejde for at fremme ovenstående målsætning, men gør det på vidt forskellig måde. Desuden er der formuleret mere detaljerede mål for både Oplysningsbevillingen og PRO-midlerne, der går videre end §10.

De tre finansieringsvinduer afsætter betydelige midler til uddannelsesområdet, herunder folkeskoleområdet. En evaluering fra 2003 viser imidlertid, at der ikke er nogen systematisk efterspørgsel i folkeskolen efter oplysning om udviklingslandene (Danmarks Evalueringsinstitut, 2003). Evalueringen “Den internationale dimension i Folkeskolen” viser, at krav og mål i forhold til den internationale dimension, herunder oplysning om udviklingslande, enten er fraværende eller vagt formulerede på såvel ministerielt, kommunalt niveau som på skoleniveau. Videre siges det, at det *“i vidt omfang [er] et tilfælde afhængigt af politisk velvilje og lærernes/ledernes engagement, om eleverne møder den internationale dimension i undervisningen”*.

Organisation

Opdeling af oplysningsvirksomheden i tre forskellige finansieringsvinduer betyder, at der ingen formaliseret samordning og koordination sker på tværs af de tre vinduer.

Hvor PDK er direkte ansvarlig for Udenrigsministeriets egne aktiviteter, ligger ansvaret for Oplysningsbevillingen hos Oplysningsudvalget. PRO-midlerne administreres af Udenrigsministeriets kontor for Humanitær Bistand og NGO-samarbejde (HUM) ud fra “armslængdeprincippet”, herunder at HUM ikke stiller krav om detaljerede redegørelser for midlernes anvendelse.

De folkelige organisationer har således en stor grad af autonomi i forhold til, hvordan midlerne anvendes. Der koordineres fra PDK's side dog på ad-hoc basis med Oplysningsudvalget, ligesom HUM sender PRO-ansøgninger i høring hos PDK.

Der foregår ikke noget officielt samarbejde i forhold til undervisningsområdet mellem Udenrigsministeriet og Undervisningsministeriet om oplysningsvirksomheden.

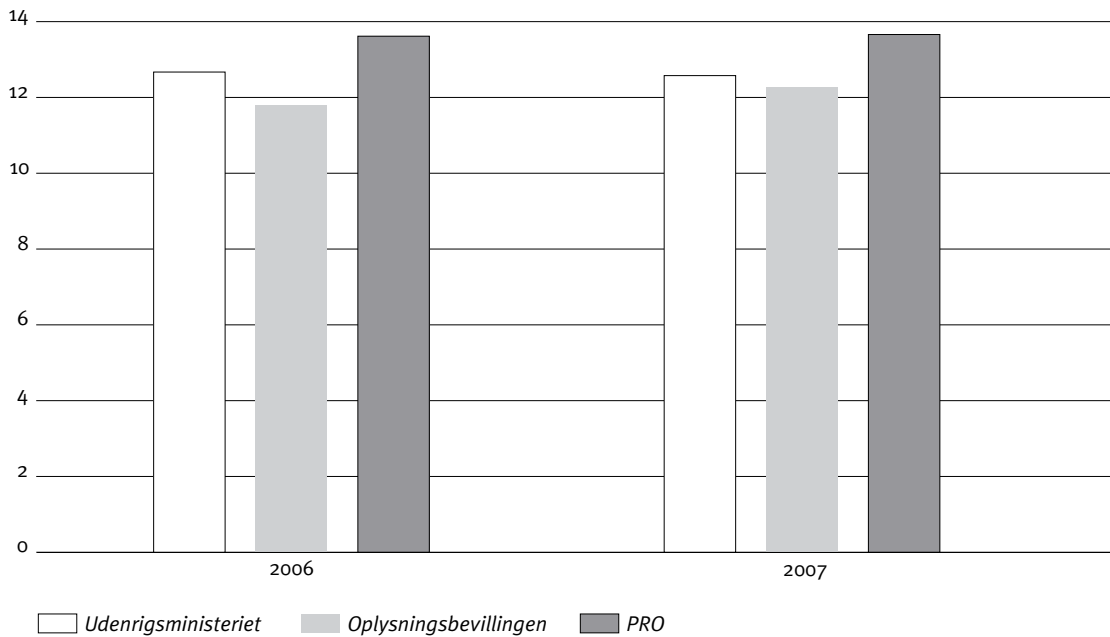
Ressourcer

Den årlige ramme for oplysningsvirksomhed androg i 2006 38,1 mio. kr. og i 2007 ca. 38,5 mio. kr. Det samlede niveau for årene 2006 og 2007 er betydeligt lavere end niveauet for de fem foregående år, hvor den samlede årlige ramme har været mellem 50-70 mio. kr.¹⁰

Midlerne er, som illustreret i grafen nedenfor, fordelt relativt ligeligt mellem de tre finansieringsvinduer.

Figur 3.1 Den årlige ramme for finansiering af oplysningsaktiviteter fordelt på vindue

mio. kr.

Kilde: Udenrigsministeriet samt forstudiet for så vidt angår Oplysningsbevillingen og PRO-midler.

Sammenlignes den overordnede finansiering med niveauet i Norge og Sverige ses, som det fremgår af tabellen nedenfor, at de danske oplysningsmidler udgør 0,3 procent af den danske udviklingsbistand – et niveau, der er cirka det halve af niveauet i Sverige. I Norge anvendes der lidt færre midler end i Sverige, men stadig væsentlig mere end i Danmark. Grundlaget for sammenligningen er et besøg i landene og drøftelser med de involverede organisationer.

10) Udenrigsministeriets egne oplysningsaktiviteter samt Oplysningsbevillingen er finansieret gennem Finanslovens §06.35.01.13, mens PRO-midlerne kommer fra Finanslovens §06.33.01.

Figur 3.1 Finansiering af Oplysningsvirksomhed i Skandinavien i 2006 (DKK)

	Danmark	Sverige	Norge
Befolkning	5.447.000	9.182.000	4.769.000
Udviklingsbistand (ODA)	13.289.000.000	23.567.920.200	17.987.340.000
Oplysningsmidler	39.500.000	149.772.700	88.068.630
Antal udviklingsfaglige kommunikations- medarbejdere i central-administrationen	5	28	22
Oplysningsmidler ift. ODA	0,30	0,64	0,49

Kilde: Rambøll (2008), OECD, Sida, Norad og nationale statistiske bureauer.
Valutakurser pr. 30. juni 2006 ifølge Valutakurser.dk

Aktiviteter

Der er en betydelig diversitet af aktiviteter på tværs af de tre finansieringsvinduer i forhold til tema, medie og målgruppe, som de følgende kapitler vil belyse.

Den gennemsnitlige størrelse af Udenrigsministeriets egne aktiviteter ligger på ca. 1 mio. kr., mens udgifterne pr. aktivitet er langt mindre for de to øvrige vinduer. Den gennemsnitlige bevilling for Oplysningsbevillingen lå i 2007 på ca. 212.000 kr.

I forhold til PRO-midlerne kan det overordnet konkluderes, at mens rammeorganisationer typisk implementerer relativt store oplysningsaktiviteter (i mange tilfælde omkring 500.000 kr. pr. aktivitet), er der for mange af de projektbærende organisationer, samt ikke mindst for modtagere af midlerne under minipuljen, tale om mindre aktiviteter med budgetter, som i enkelte tilfælde ligger under 4-5.000 kr.

Befolkningens kendskab til udviklingsbistand

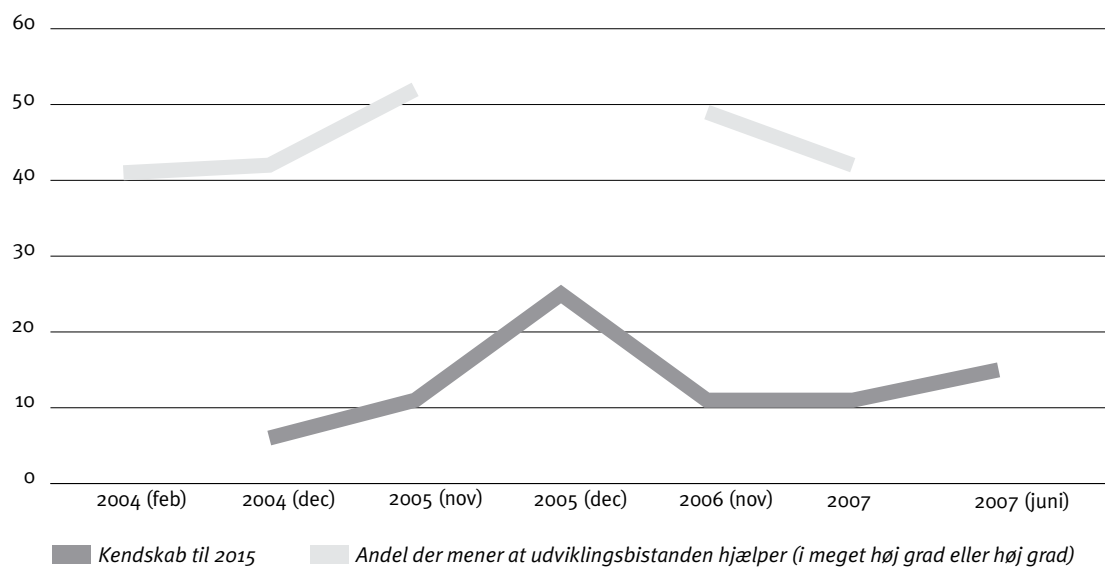
Der er i evalueringsperioden løbende foretaget målinger på befolkningens kendskab til og syn på udviklingsbistand. Som allerede nævnt viser den seneste kendskabsmåling fra Gallup, at kun en mindre del af befolkningen har hørt om 2015 Målene. Det skal understreges, at befolkningens kendskab til 2015 Målene påvirkes af en lang række andre faktorer end den gennemførte oplysningsvirksomhed. Derfor er der ikke nødvendigvis en direkte sammenhæng mellem graden af kendskab til 2015 Målene og effektiviteten af oplysningsvirksomheden. Indikatoren bør derfor kun anvendes med forbehold.

Udviklingen for kendskab til 2015 Målene er gengivet i figuren nedenfor parallelt med befolkningens holdning til, hvorvidt udviklingsbistanden nytter. Det fremgår, at niveauet for kendskab til 2015 Målene har været stabilt i 2006, med en stigning fra 11 til 15 procent i løbet af 2007. Niveauet i 2006-07 er under alle omstændigheder betydeligt lavere end i perioden umiddelbart før, hvor bl.a. aktiviteten rallymedmening.dk (støttet af Oplysningsbevillingen) var krediteret for at øge kendskabet betydeligt hos nye målgrupper. Som det kan ses, var effekten af denne kampagne dog relativt kortvarig.

Med hensyn til befolkningens tro på, at "udviklingsbistanden nytter", fremgår det, at niveauet for 2007 ligger et godt stykke under 2005-målingen, hvor over halvdelen af befolkningen troede (i mere eller mindre høj grad) på, at bistanden nytter. Denne indikator skal dog også anvendes med forsigtighed af ovenfor nævnte årsager og kan heller ikke udlægges som et tegn på den samlede oplysningsvirksomheds effektivitet eller mangel på

samme. Mere detaljerede effektivitetsvurderinger foretages i de følgende kapitler på henholdsvis meso- og mikroniveau.

Figur 3.2 Kendskab til 2015 Målene samt opbakning til ulandsbistanden, 2004-2007*

Kilde: TNS-Gallup samt UNDP.

* Opbakning til bistanden blev ikke målt pr. december 2005.

4 Udenrigsministeriets eget oplysningsarbejde

Dette og de to følgende kapitler fokuserer på meso- og mikroniveauet for hvert af de tre finansieringsvinduer og er bygget ens op:

- Første del fokuserer på **relevans**, herunder overensstemmelsen mellem målsætningen for det enkelte vindue og de valgte temaer og målgrupper. Denne vurdering uddybes på mikroniveauet med afsæt i produktanalyserne.
- Anden del fokuserer på **effektivitet** ved på mesoniveauet dels at vurdere, i hvilken grad forvaltningen understøtter effektivitet i oplysningsvirksomheden, dels i hvilken grad der er sammenhæng mellem valg af medier og de definerede målgrupper og mål. Med hensyn til vurderinger af målopfyldelse og virkninger bygger evalueringen overvejende på de mere detaljerede produktanalyser.
- Tredje del beskæftiger sig med **ressourceforbruget**, herunder den overordnede bevillingsmæssige ramme for det enkelte vindue samt på mikroniveau, ressourceforbruget for de enkelte aktiviteter fra stikprøven.
- Afslutningsvis **konkluderer** fjerde del analysen.

Udenrigsministeriets egne aktiviteter er som nævnt forankret i PDK, der har implementeret i alt 25 aktiviteter i perioden 2006-07, fordelt på 13 i 2006 og 12 i 2007. I forbindelse med stikprøven er følgende produkter udvalgt: Turen går til en mindre skæv verden, U-web samt Årsberetningen 2006. Hertil kommer dilemma.dk, som en særlig satsning, der var udvalgt på forhånd.

4.1 Relevans

Formål og grundlag

Som tidligere nævnt har den samlede oplysningsvirksomhed hjemmel i §10 i Lov om Internationalt Udviklingssamarbejde. I forhold til evalueringsperioden har Udenrigsministeriets oplysningsarbejde været styret af dels en specifik Danida kommunikationsstrategi for perioden 2003-06 og dels en ny kommunikationspolitik for hele Udenrigsministeriet, der gælder for perioden 2007-09.

Førstnævnte fremhæver som det langsigtede kommunikationsmål i forhold til den danske udviklingspolitik, "at sikre kendskab til og dialog om mål, resultater, vilkår og midler for Udenrigstjenestens arbejdsområder". Strategien for 2003-06 betoner også behovet for at skabe "kendskab til – og dialog om – dansk udviklingspolitik". De strategiske mål og målgrupper er overordnet set de samme i de to dokumenter, men de er klarere og mere præcist udtrykt i politikken for 2007-09, hvoraf det fremgår, at Udenrigsministeriet har fire **strategiske mål** for den eksterne kommunikation i Danmark:

- Offensivt formidle viden om internationale forhold på udvalgte områder.
- Stille viden om internationale forhold til rådighed for dem, der efterspørger den.

- Formidle viden om Udenrigsministeriets indsats i udlandet og om dansk udenrigs- og udviklingspolitik.
- Aktivt servicere og informere ved internationale kriser.

I følge PDK bidrog skiftet til "Kommunikationspolitik 2007-09" positivt til Kommunikationsenhedens strategiske overvejelser om kvantiteten og kvaliteten af Udenrigsministeriets eget oplysningsarbejde.

Grundlaget for Udenrigsministeriets egne oplysningsaktiviteter er desuden givet ved strategier og handlingsplaner, der er bundet til et særligt tema, enhed eller begivenhed, eksempelvis 2015 Målene. Hertil kommer de årlige, mere specifikke udmeldinger, handlingsplaner og resultatkontrakter.

Udenrigsministeriets kommunikationsudmelding for 2007 betoner følgende temaer under det overordnede tema "Den danske indsats for fattigdomsbekæmpelse": Bekæmpelse af fattigdom, fremme af 2015 Målene, Afrika (herunder regeringens nye Afrika-politik), god regeringsførelse, erhvervslivets rammevilkår, hiv/aids, miljø samt Indien og Kinas rolle. I forlængelse heraf understreger PDK's aktivitetsplan for 2007 blandt andet behovet for at sætte Afrika på dagsordenen, kvinders rolle som drivkraft for udvikling, samt behovet for at skabe kendskab til dansk udviklingssamarbejdes resultater.

Tema

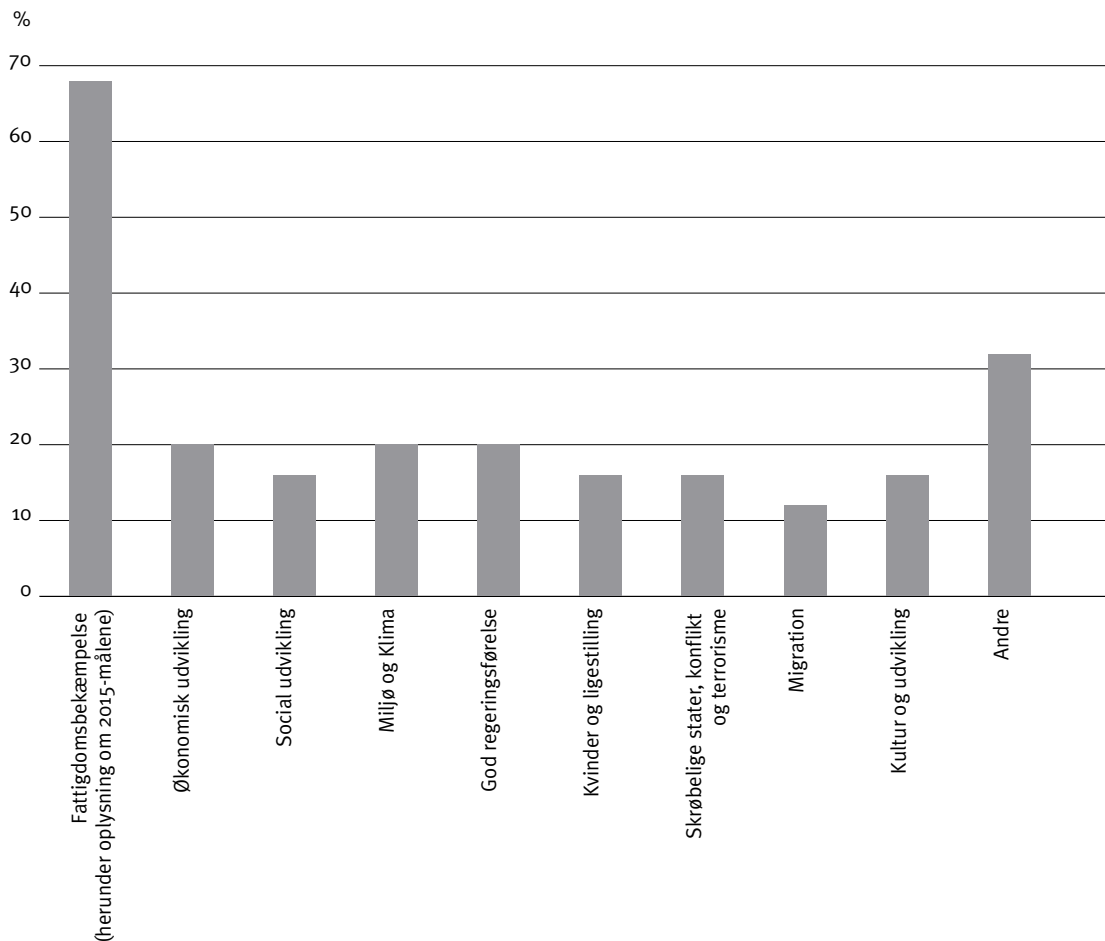
Figuren nedenfor præsenterer den overordnede fordeling af de 25 aktiviteter i evalueringsperioden i forhold til tema. Det fremgår, at der har været størst fokus på fattigdomsbekæmpelse og fremme af 2015 Målene. Cirka $\frac{2}{3}$ af aktiviteterne har fokuseret på dette tema der, som nævnt ovenfor, har været genstand for en 2015 strategi og handlingsplan.

Ser man på de øvrige temaer i Udenrigsministeriets udmeldinger, har temaer som god regeringsførelse, erhvervslivet (økonomisk udvikling), sundhed (social udvikling), og miljø alle været dækket i perioden. Overordnet vurderes aktiviteterne således at være temamæssigt relevante og i god tråd med den underliggende kommunikationspolitik samt strategi- og handlingsplaner. Det er ikke muligt ud fra data at afgøre på mesoniveau, i hvor høj grad de enkelte temaer har fokuseret eksplicit på udformningen og betydningen af dansk bistand.

Fokuseres der på mikroniveauet kan det konstateres, at alle de udvalgte aktiviteter indeholder konkret information om dansk udviklingsbistand. Dette gælder i særdeleshed for Danidas årsrapport, men også dilemma.dk. Sidstnævnte har dog fået en hård kritik af pressen, ulandsmiljøet og det politiske miljø.¹¹

11) Ifølge hjemmesiden *rorg.no* udtalte tidligere Udviklingsminister Poul Nielson, at konceptet var "et slag i ansigtet på de mennesker, der beskæftiger sig seriøst med det her". Socialdemokratens ordfører Mette Gjerskov kaldte konceptet "fuldstændigt tåbeligt", ligesom en kronik i *Politiken* ved tidligere Udviklingsminister Anita Bay Bundegaard pointerede, at "Trivialiseringen og populariseringen af udviklingsbistanden, som foregår under dække af at være en folkelig forankringsproces, som så mange andre af regeringens gerninger er dybt reaktionær og udtryk for ikke alene stor foragt for mennesker, der har begreb om, hvad de har med at gøre, men også for den almindelige dansker".

Figur 4.1 Tema for Udenrigsministeriets oplysningsaktiviteter i procent af samlede aktiviteter, 2006-2007

Kilde: Baseret på Rambøll (2008). Kategorierne er ikke gensidigt udelukkende.

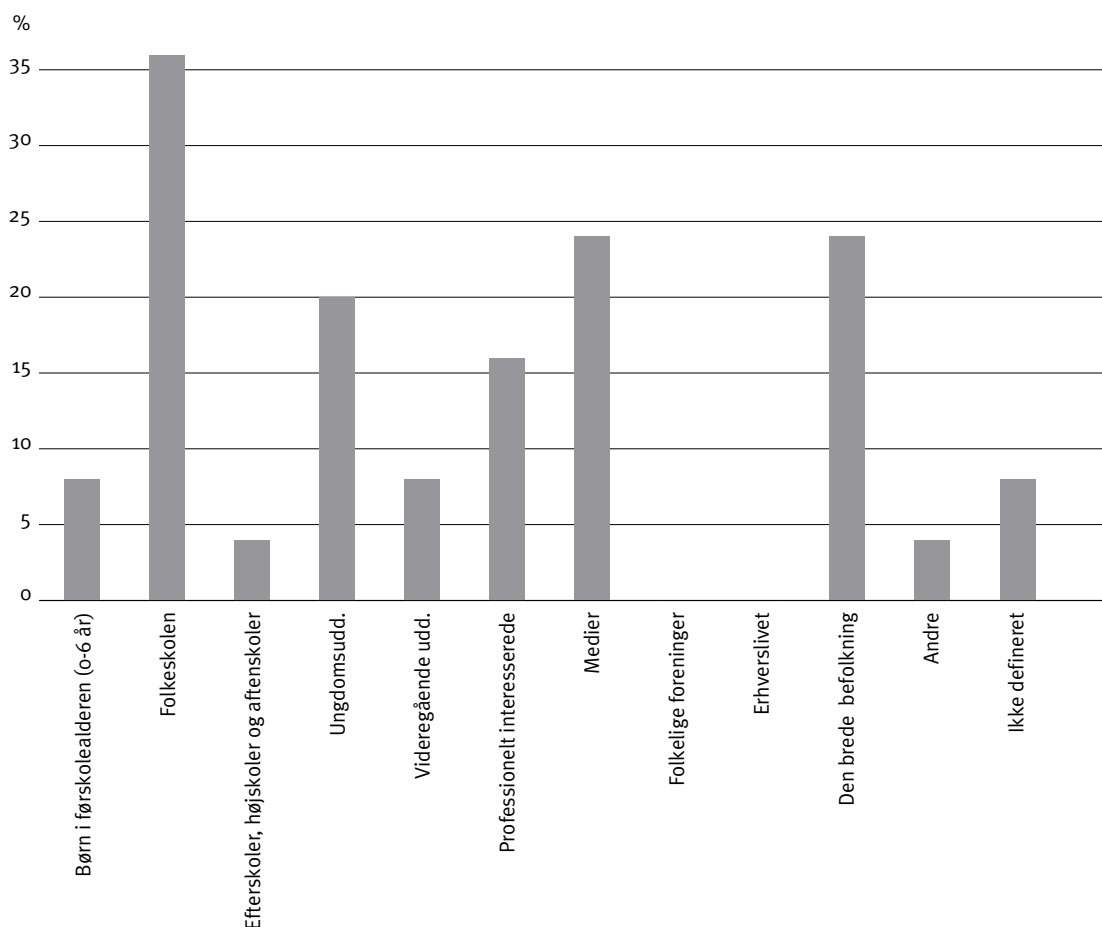
Målgruppe

Udenrigsministeriets eget oplysningsarbejde er, ifølge PDK, overvejende fokuseret mod den brede befolkning i hele Danmark, medierne, politikere, samarbejdspartnere, undervisningssektoren og erhvervslivet.

Som det fremgår af figuren nedenfor, er der overordnet tale om en relevant prioritering af målgrupper med den brede befolkning og grundskolen som de primære målgrupper. 9 af 25 aktiviteter inkluderer grundskolen som målgruppe, illustreret ved f.eks. U-web, der indgår i stikprøven. Hver femte aktivitet er rettet mod ungdomsuddannelserne.

De øvrige aktiviteter fra stikprøven – Danidas Årsberetning, “Turen går til” og dilemma.dk er alle eksempler på aktiviteter, der retter sig mod den brede danske offentlighed. Reelt henvender Årsberetningen sig dog primært til en lidt snævrere målgruppe i form af professionelt interesserede. Samtidig er det en publikation, som Udenrigsministeriet i mange tilfælde bruger som en slags officielt visitkort, dvs. den udfylder, dels en oplysningsfunktion og dels en PR-funktion.

Figur 4.2 Målgruppe for Udenrigsministeriets oplysningsaktiviteter i procent af samlede aktiviteter, 2006-07

Kilde: Baseret på Rambøll (2008). Kategorierne er ikke gensidigt udelukkende.

Medierne – en anden målgruppe, der er prioriteret højt i de underliggende strategier – er også blandt de primære målgrupper. Skal man pege på ét svagt punkt, er det ministeriets oplysning rettet mod erhvervslivet. Ingen af de 25 aktiviteter retter sig angiveligt mod dette segment, selv om det nævnes som en prioriteret gruppe i den relevante strategi. Det manglende fokus på erhvervslivet (i forbindelse med kommunikation relateret til udviklingslande) blev også påpeget i en tidligere analyse af Udenrigsministeriets kommunikation (OPERATE, 2006).¹²

Geografisk dækning

Som nævnt gives der betydelig opmærksomhed til Afrika i kommunikationsudmeldingen. Hvis man kigger på de geografiske områder som Udenrigsministeriet dækker, kan man dog konstatere, at aktiviteterne har en bredere geografisk dækning. Dette gælder også kurser og rejser, som i sagens natur har en konkret destination, eksempelvis journalistiske efteruddannelseskurser, finansieret af Udenrigsministeriet. Disse har i evalueringsperioden ikke kun været afholdt i Afrika men også i Asien og Latinamerika.

12) Formålet med evalueringen var at vurdere om Udenrigsministeriet levede op til målene i "Strategi for Udenrigstjenestens eksterne kommunikation" fra 2003. Rapporten samler hovedresultaterne fra en række analyser af ministeriets kommunikation (OPERATE, 2006).

4.2 Effektivitet

Organisation

Oplysningsaktiviteterne administreres af PDK inden for Udviklingsministerens ressortområde. PDK monitoreres løbende af Udenrigsministeriets ledelse gennem årlige resultatkontrakter. Som allerede nævnt administreres dilemma.dk af Udenrigsministeriets Udviklingspolitiske kontor (UDV).

Der anvendes ca. fem årsværk i PDK til Udenrigsministeriets egne oplysningsaktiviteter, samt på pressearbejde for Udenrigsministeriets Sydgruppe. De fem årsværk dækker også PDK's sekretariatsfunktion for Oplysningsudvalget. Medarbejderne varetager tovholderfunktioner på de enkelte aktiviteter (eksempelvis Børnenes U-landskalender, U-web, Årsberetningen m.v.), som koordineres i de årlige aktivitetsplaner samt på ugentlige teammøder. Mens evalueringen ikke har foretaget en dyberegående analyse af PDK og dets interne organisering, er der dog fundet en mangel på synergi og sammenhæng mellem aktiviteterne, som indgår i stikprøven. Dette peger på et behov for at overveje den interne arbejdsdeling i Kommunikationsenheden.

Hvis man sammenligner antallet af medarbejdere i PDK, der arbejder med oplysning om udviklingsbistand med Norge (tilsvarende medarbejdere i det norske udenrigsministerium samt Norad) og Sverige (tilsvarende medarbejdere i det svenske udenrigsministerium samt Sida), ses det, at PDK-medarbejderen gennemsnitligt er ansvarlig for 7,9 mio. kr., mens de tilsvarende tal for Sverige er 5,3 mio. kr. og for Norge 4 mio. kr. PDK's bemanning på området for oplysning om udviklingslandene kan således siges at være relativt lav i en skandinavisk kontekst.

For at sikre synergi mellem Udenrigsministeriets eget oplysningsarbejde og Oplysningsudvalget blev der i 2006 på Oplysningsudvalgets møder indført en fast orientering om Kommunikationsenhedens oplysningsaktiviteter. Interview med nøgleinformanter bekræfter, at overgangen til den nye struktur med PD (Public Diplomacy) som en separat søjle i ministeriet har været sammenfaldende med større åbenhed og villighed fra Udenrigsministeriet til at informere Udvalget om ministeriets egne aktiviteter.

Procedurer

PDK's oplysningsaktiviteter udmøntes som nævnt i årlige kommunikationsudmeldinger og aktivitetsplaner. Mange af aktiviteterne føres ud i livet ved brug af samarbejdspartnere. En strategi er at benytte sig af eksisterende kanaler som for eksempel gratisavisen Urban og magasinet ZAPP. Udenrigsministeriet har også haft et tæt samarbejde med UNDP omkring kommunikation af 2015 Målene.

En betydelig del af PDK's aktiviteter er faste, tilbagevendende aktiviteter, der kører efter velkendte procedurer og en klar arbejdsdeling. Dette gælder eksempelvis Børnenes Ulandskalender, avisen Udvikling samt Danidas Årsrapport.

Afrapportering og evaluering

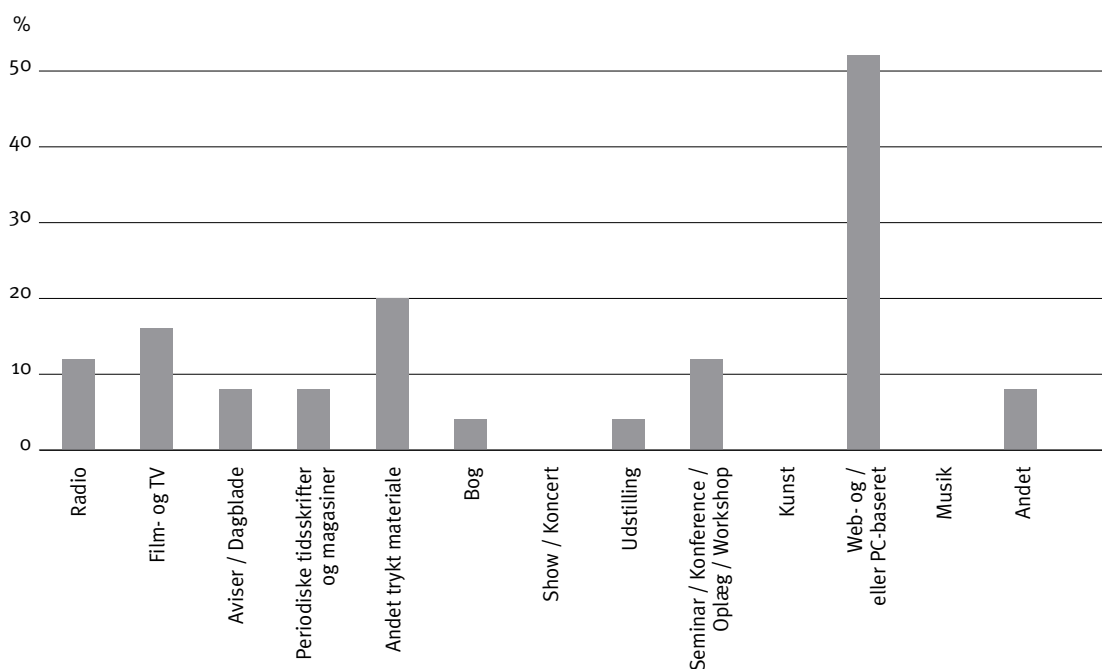
Sammenlignet med Oplysningsbevillingen og PRO-midlerne bruges der relativt mange ressourcer på at dokumentere og måle effekten af Udenrigsministeriets egne aktiviteter. Der foreligger således effektmålinger (dvs. web-statistik, brugerundersøgelser etc.) for følgende aktiviteter: Børnenes Ulandskalender 2007, udviklingstal.dk, afrika.um.dk, og Udvikling.

Medier

Strategierne og handlingsplanerne, der ligger til grund for Udenrigsministeriets oplysningsvirksomhed om udviklingslandene, peger ikke på specifikke medier, men betoner, at der skal "formidles offensivt". Af en analyse af de produkter, hvor Udenrigsministeriet har fået foretaget brugerundersøgelser og effektmålinger (Børnenes ulandskalender 2007, udviklingstal.dk, afrika.um.dk, og Udvikling), fremgår det, at Udenrigsministeriet benytter en vifte af medier og aktiviteter i formidlingen såsom trykte publikationer, web-publikationer, film, undervisningsmaterialer og oplevelsesaktiviteter (finansiering af rejser, som led i journalisters efteruddannelse).

Grafen nedenfor viser den overordnede fordeling af medier for samtlige 25 aktiviteter.

Figur 4.3 **Medie for Udenrigsministeriets oplysningsaktiviteter i procent af samlede aktiviteter, 2006-07**

Kilde: Baseret på Rambøll (2008). Kategorierne er ikke gensidigt udelukkende.

13 af 25 aktiviteter har et eksplicit web-/pc-element, og det er dermed uden sammenligning den hyppigst forekommende medietype. Hjemmesider, såsom U-web.dk, udviklingstal.dk, afrika.um.dk og andre, lever således godt op til Udenrigsministeriets kommunikationsstrategiske mål, men siderne vurderes at være vanskelige at finde frem til på nettet, hvis man ikke har den konkrete web-adresse. Det skal dog nævnes, at hjemmesiderne opererer med kampagnefelter, hvor nye tiltag annonceres. Den manglende synlighed reducerer effektiviteten af disse produkter.

Udenrigsministeriet har produceret relativt få film/tv med Exit-filmene og oplysningspakken i DR i forbindelse med Danmarksindsamlingen og ulandskalenderfilmene, som undtagelser. Dette skal ses i lyset af, at der under Oplysningsbevillingen eksisterer en decideret film-/tv-pulje til at fremme dette medie.

Mange af aktiviteterne er desuden baseret på flere medieplatforme. Eksempelvis omfatter oplysningskomponenten af dilemma.dk aktiviteter som hjemmesiden med dilemmaspillet, e-mail nyhedsbrev, massemedieomtale (TV/radio/aviser) og debatmøder. Stikprøven indeholder også et innovativt forsøg i form af "Turen går til", der iklæder oplysningen et kendt format for på den måde at nå ud til en bredere målgruppe end de særligt interesse-rede.

Ved at sammenkøre statistik for medier og målgrupper ses, at Udenrigsministeriet anvender web-/pc-baserede medier til at nå grundskolen (6 af 13 web-/pc-baserede aktiviteter er rettet mod grundskolen) og den brede befolkning (4 af 13 web-/pc-baserede aktiviteter er rettet mod den brede befolkning). Disse to målgrupper er således overrepræsenteret blandt de målgrupper, der kommunikeres med ved brug af web-/pc-aktiviteter.

Ser man omvendt isoleret på grundskolen og fokuserer på, hvilke medier der anvendes, gælder det således, at 6 af 9 aktiviteter rettet mod grundskolen er web-/pc-baserede. Udenrigsministeriet har således i høj grad taget de nye medier til sig – særligt i forbindelse med at nå de yngre segmenter i befolkningen.

Målopfyldelse og virkning

PDKs Mål- og resultatkontrakter (MRS) indeholder kvantitative mål i forhold til den ønskede effekt af oplysningsvirksomheden. Der fokuseres her på kendskab til 2015 Målene, som et overordnet succeskriterium. Det specificeres for 2006, at 10 procent bør kende til 2015 Målene samt deres betydning. For 2007 er succeskriteriet øget til 15 procent af befolkningen. I den forbindelse kan man konstatere, at MRS-målet for 2007 er blevet nået, som dokumenteret i sektion 3.2. Som nævnt skal denne indikator dog anvendes med betydelig forsigtighed i forhold til at vurdere den samlede effektivitet af Udenrigsministeriets egen oplysningsvirksomhed.

Den mere detaljerede evaluering af effektivitet på mikro-niveau viser, at de analyserede produkter har en vekslende grad af effektivitet:

For dilemma.dk kan det som udgangspunkt konstateres, at det er effektivt at lade hele aktiviteten bære navnet på hjemmesiden. Selv om den store presseomtale overvejende var negativ, så var den også debatskabende og medvirkende til at udbrede kendskabet til hjemmesiden. Tilgængeligheden er stor, og dilemma.dk var godt markedsført (hvilket er afgørende for hjemmesider) – man finder dilemma.dk som første link i Google, hvis man søger på "dilemma".

På trods af den kraftige markedsføring har besøgstallene på siden dilemma.dk været beskedne. Den tilgængelige web-statistik omfatter bl.a. antallet af unikke brugere på hjemmesiden og antallet af brugere, som har svaret på mellem 4 og 20 spørgsmål i dilemmaspillet for perioden dec. 06-sep. 08. Statistikken viser, at der i perioden umiddelbart efter lanceringen, dvs. fra dec. 06-apr. 07 (5 måneder), var 16.000 unikke brugere,¹³ dvs. i gennemsnit 3.200/måned,¹⁴ hvorimod antallet fra maj 07-sep. 08 (17 måneder) ligger

13) *Evalueringen er bevidst om, at antallet af unikke brugere ikke er et parameter for den reelle brug af hjemmesiden, men bliver i evalueringen anvendt som en indikation på hjemmesidens trafik.*

14) *MyC4, som har en lignende ambition om at engagere nye grupper af danskerne i udviklingsbistand, har til sammenligning haft 9.600 unikke brugere/måned, i perioden oktober 2007 til juli 2008.*

langt lavere med et gennemsnit pr. måned på 490. Det samme mønster gør sig gældende for brugere af dilemmasplet, hvor 5.286 besvarede mellem 4 og 20 spørgsmål i den første periode, og i de følgende 17 måneder har i alt 568 forsøgt dilemmasplet.¹⁵

Set i lyset af den store presseomtale (45 artikler i den skrevne presse¹⁶ og adskillige indslag i Radio/TV nyhedsdækninger og magasinprogrammer) og kendskabsgraden til dilemma.dk, er tallene i forbindelse med lanceringen ikke imponerende og over tid direkte skuffende. Hvis man tager brugen af hjemmesiden og dilemmasplet som indikator for danskernes involvering i udviklingens dilemmaer, må man konkludere, at dilemma.dk ikke levede op til ambitionerne om at nå bredere ud end mange andre af de af Udenrigsministeriet finansierede oplysningsaktiviteter, og effekten har været kortvarig.

Hjemmesidens egnethed som undervisningsmateriale er blevet vurderet af undervisningspanelet for denne evaluering. I den kvalitative vurdering af hjemmesiden og spillet fremhæves, at baggrundsartiklerne er gode og anvendelige, bl.a. til undervisning af gymnasieelever, og at spillet indeholder nogle interessante dilemmaer, men at det er teksttungt og mangler det, eksperterne kalder "Gameplay", (det vil sige, at man får en "belønning" – og at man får den hurtigt). Hertil kommer, at spillerne har vanskeligt ved at forholde sig til resultatet. Hjemmesiden er meget faktapreget med få oplevelser. Samlet vurderes aktiviteten ikke at være velegnet til undervisningsbrug i folkeskolen.

De kendte eksisterer meget diskret på hjemmesiden i dens nuværende form og slet ikke i dilemmasplet, hvilket ellers er det, der appellerer til personer uden for gruppen af særligt interesserede. Det virker, som om man ikke har været tro mod konceptet om at bruge kendte personer. Det er evalueringens vurdering, at der for så vidt ikke er noget galt i at bruge kendte personer til at formidle et relativt komplekst emne. Det er med succes brugt i andre af de analyserede produkter i denne evaluering (f.eks. Kvinder i Afrika og Martin i Ghana). Problemet i forhold til denne aktivitet er, at man har ladet de kendte personer uden professionelle forudsætninger prioritere og indstille til Udenrigsministeriet blandt tre projekter, som indbyrdes var i konkurrence. Havde de i stedet blot skulle formidle dilemmaerne på en overskuelig måde til danskerne havde projektet, og hermed også oplysningskomponenten, måske været mere effektivt. Projektdesignet kunne ikke undgå at smitte af på den måde, kommunikationen om projektet blev opfattet på.

De mest effektive resultater af dilemma.dk er eksponeringen i massemedierne og mødearrangementerne, som har været debatskabende, ikke alene om udviklingsbistand og dens præmisser, men også om oplysning om udviklingslande. Denne debat har hovedsageligt fundet sted blandt ulandsinteresserede aktører, men det lykkedes ikke i væsentlig grad at opfylde målsætningen om at engagere et bredt udsnit af den danske befolkning i udviklingens dilemmaer. Det skyldes ikke alene den tvivlsomme spredningseffekt i forhold til hjemmesiden og dilemmasplet, men også at aktiviteten fremstår som et enkeltstående, korterevarende initiativ, der ikke blev fulgt op eller videreudviklet som en integreret del af et længerevarende oplysningsforløb.¹⁷

15) *Det har ikke været muligt at foretage en brugerundersøgelse, da de personer, som har opgivet deres navn på hjemmesiden, er beskyttede af datalovgivningen.*

16) *Infomedia.*

17) *Enkeltstående aktiviteter er tidsmæssigt afgrænsede og ikke umiddelbart en del af en sammenhængende og målrettet indsats.*

U-web, som henvender sig til 8.-10. klasse i folkeskolen, er vurderet som værende målrettet og brugbar til undervisningen samt let at navigere i. Et gennemtænkt koncept, men noget faktapræget med få oplevelser. En af de effektive oplevelser er tidsbegrænsede blogs, hvor elever i folkeskolen kan komme i kontakt med unge fra f.eks. Ghana og senest Nepal – 88 skoleklasser har tilmeldt sig sidstnævnte aktivitet. Markedsføringen af U-web har været relevant med Google søgeordsoptimering, rundsendelse af introduktionsbrev med musemåtte til alle skoler etc. Lærerne fra evalueringens undervisningspanel havde kendskab til U-web, men kunne ikke huske hvorfra.

Hjemmesiden har haft fra 2.000-5.000¹⁸ unikke brugere om måneden siden relanceringen i januar 2007. Det må siges at være tilfredsstillende, og tidspunkterne på dagen for brugen af siden indikerer, at den bliver brugt i skoletiden. Der er således næppe tvivl om, at U-web er et effektivt produkt, som der også er en efterspørgsel efter.

Med *Turen går til en mindre skæv verden (TGT)* er det til en vis grad lykkedes at nå langt ud, idet der har været meget stor interesse og sympati for konceptet, og for den professionelle, velskrevne og gratis udelte publikation.

Publikationen er udgivet af Politikens Forlag i et oplag på 130.000 eksemplarer, hvilket er et langt højere oplagstal end de fleste bøger, der udgives i Danmark. Bogen blev effektivt markedsført, hvilket bl.a. var medvirkende til, at den fik megen presseomtale, og en Gallupundersøgelse foretaget umiddelbart efter lanceringen viste at 9 procent af Danmarks befolkning havde set eller hørt om bogen.

En vurdering af ekspertpanelet for trykte medier og en brugerundersøgelse blandt 28 af de personer, som selv har rekvireret bogen, viser imidlertid, at få har læst i bogen, som er teksttung, og specielt er formatet med den meget lille skrift en barriere for læsning af længere artikler.

Guidebøger læses aldrig fra A-Z. Man slår op, bladrer og pluklæser, og så læser man bøgerne der, hvor man er og har behov for informationerne. I den forbindelse er det angivet som et problem, at der ikke er noget naturligt sted eller nogen naturlig sammenhæng, hvor man skal læse TGT, og den bliver liggende "i min dårlige samvittighedsskuffe", som det blev udtrykt af en af respondenterne.

Bogen blev ikke forhåndstestet med repræsentanter for målgruppen, inden den blev publiceret i et større oplag. Dette kunne måske have minimeret de barrierer, der er for at bogen bliver læst og anvendt. En positiv sideeffekt ved bogen er imidlertid, at evalueringens rundspørge viser, at den rent faktisk bliver anvendt til undervisningsformål på forskellige niveauer.

TGT er et enkeltstående oplysningsinitiativ, som ikke fremstår som led i en målrettet kampagne om 2015 Målene. TGT har ambitioner om at henvende sig til en bredere del af befolkningen end de i forvejen interesserede. Spredningseffekten har været yderst tilfredsstillende, hvilket ikke mindst kan tilskrives kendskabet til "Turen Går Til-konceptet", og

18) UM har skiftet statistiksystem omkring 1.1.2008 og de tilgængelige data er ikke umiddelbart sammenlignelige, dvs. de inden for samme periode divergerer fra 2.000-5.000 unikke brugere til 5.000-12.000 unikke brugere. Vi har derfor valgt at bruge de data, som er genereret via Instadia Client-Step, som umiddelbart fremstår som de mest detaljerede og pålidelige.

at bogen er udgivet af Politikens Forlag og ikke af Udenrigsministeriet. Det sidste har betydning for modtagernes opfattelse af indholdets troværdighed versus propaganda, og er sandsynligvis også medvirkende til, at den er brugbar i undervisningen.

Konceptet er rigtigt tænkt og kan, forhåbentligt med succes, anvendes i andre sammenhænge. Der skal dog tages højde for, at det sjældent kan lade sig gøre at nå brede befolkningsgrupper med samme form og indhold. Brede målgrupper nås hovedsageligt via massemedierne, mens en publikation som TGT henvender sig til begrænsede segmenter af den danske befolkning.

For *Danidas Årsberetning* viser en rundspørge blandt 8 professionelt interesserede og 10 tilfældigt udvalgte rekvirenter af årsberetningen 2006, at rekvirenterne primært er professionelt interesserede eller fra undervisningssektoren (lærere og studerende). Der er overvejende tilfredshed med publikationens form og indhold. De fleste anvender de fakta og tal, beretningen indeholder, men en del udtrykker også tilfredshed med de narrative afsnit.

De professionelt interesserede værdsætter systematikken, og hvis de anvender beretningen, bruger de den som opslagsværk. Nogle respondenter bruger ikke årsberetningen, men foretrækker at søge de relevante data over internettet, men de fleste foretrækker at have beretningen i et trykt format, frem for at have den på nettet – eller både og. En enkelt udtrykte beklagelse over, at Projekt og Programoversigten ikke længere er en del af den trykte publikation.

Årsberetningen er således effektiv i forhold til at nå de professionelt interesserede, og form og indhold appellerer til brugerne. Samtidig må man dog konstatere, at publikationens beskrivende del næppe indeholder meget nyt for den professionelle målgruppe, og størstedelen af udgifterne medgår netop til produktionen af denne del af beretningen.

En del af ovenstående aktiviteter optræder i Udenrigsministeriets særlige strategi og handlingsplan for oplysning om 2015 Målene. For så vidt angår de 2015-aktiviteter, der er dækket af evalueringen, kan det konstateres, at de kun i meget begrænset grad knytter an til hinanden. Der mangler eksempelvis krydshenvisninger, og strategien virker ikke som et produkt, der er bygget op fra bunden. Mange af de aktiviteter, der er indeholdt i strategien eksisterede også forud for 2015-kampagnen. Det er således ikke lykkedes at skabe en vision om en samlet 2015-kampagne, der understøttes af en række integrerede og nyskabende aktiviteter.

4.3 Ressourceforbrug

Tabellen nedenfor angiver det samlede forbrug for Udenrigsministeriets egen oplysningsvirksomhed.¹⁹ Det fremgår, at enkelte af Udenrigsministeriets egne oplysningsaktiviteter har en relativt høj enhedspris målt i forhold til både Oplysningsbevillingen og PRO-midlerne. De forbrugsmæssigt største enkeltaktiviteter er avisen *Udvikling* og *Børnenes Ulandskalender*. Hertil kommer en række aktiviteter dækket under henholdsvis 2015 Målene, aktiviteter rettet mod undervisningssektoren samt *Danidas Årsberetning*.

19) *Opgørelsen indeholder en række driftsmæssige omkostninger. En alternativ opgørelse er indeholdt i Rambøll (2008), der har beregnet de direkte omkostninger forbundet med de primære aktiviteter.*

Tabel 4.1 Forbrug, Udenrigsministeriets egen oplysningsvirksomhed, 2006-2007

Kategori	2006	2007	Total
Udvikling	2.331.353	2.590.393	4.921.746
Børnenes U-landskalender	1.878.497	2.489.161	4.367.658
2015 Målene	1.950.479	1.510.369	3.460.848
Undervisningssektoren	1.684.754	1.048.644	2.733.398
Danidas årsberetning	1.291.059	1.158.046	2.449.105
Film	700.000	900.000	1.600.000
Publikationer for andre kontorer	681.736	771.732	1.453.468
Drift	722.231	395.417	1.117.648
Web-aktiviteter	300.471	789.005	1.089.476
Fotoarkiv	246.878	272.877	519.755
Journalist- og filmuddannelse	202.328	300.878	503.206
Strategi og evaluering	408.701	65.643	474.344
Web-drift	111.439	204.297	315.736
Presse- og presserejser	160.587	80.457	241.044
Total	12.670.513	12.576.919	25.247.432

Kilde: Baseret på opgørelser udarbejdet af PDK, Udenrigsministeriet

Fokuseres der på mikroniveauet vurderes ressourceforbruget samlet set at være rimeligt. De gennemførte aktiviteter bærer præg af professionalisme og høj kvalitet. Derudover har de fleste aktiviteter en ambition om at nå relativt bredt ud, hvilket bidrager til at retfærdiggøre den relativt høje enhedspris. Ressourceforbruget vurderes endvidere at være særligt rimeligt for de af aktiviteterne som for eksempel *U-web*, der bygger på et relativt langtidsholdbart koncept og dermed har en længere afkastperiode. Det forholder sig omvendt for de mere enkeltstående aktiviteter, som for eksempel *dilemma.dk*.

Det bør overvejes, hvorvidt det relativt høje forbrug forbundet med produktionen af Årsberetningen står i et rimeligt forhold til resultatet. Det er dog vanskeligt helt at bruge de samme økonomiske effektivitetskriterier på denne produktion. Udenrigsministeriet er forpligtet til at berette om sin virksomhed i en eller anden form, og en del af ressourcerne bliver anvendt på indsamling af de relevante informationer og data om dansk udviklingsbistand. Rapporten er desuden produceret i en meget høj kvalitet, men en revurdering af publikationens form, baseret på en mere omfattende brugerundersøgelse, vil uden tvivl kunne medføre en større økonomisk effektivitet i forhold til denne produktion.

4.4 Delkonklusion

Evalueringen har vist, at Udenrigsministeriets egen oplysningsvirksomhed er baseret på en klar kommunikationspolitik samt strategi- og handlingsplaner. Strategien for 2015-kampagnen forekommer dog at være mindre gennearbejdet.

Manglen på sammenhæng mellem de enkelte aktiviteter er generelt en udfordring for Udenrigsministeriet. Den samlede effektivitet kunne således øges i det omfang, at de enkelte aktiviteter i større grad støttede op omkring hinanden.

PDK har iværksat effektmålinger – i et større omfang, end det er tilfældet for de to øvrige finansieringsvinduer – af relativt store, enkeltstående aktiviteter. Produkterne vurderes alle temamæssigt at være i tråd med de gældende strategier, og de er rettet mod relevante målgrupper. Kvaliteten af produkternes form og indhold er høj. Produkterne forsyner de interesserede brugere med relevante oplysninger om udviklingslandene, dansk udviklingsbistand og relevante temaer i bistanden.

Udfordringen for Udenrigsministeriet ligger først og fremmest i at sikre, at budskabet rent faktisk når målgruppen. Det er vanskeligt at konkludere overordnet i forhold til effektivitet, da der ikke er en direkte sammenhæng mellem PDK's aktiviteter og de tilgængelige målindikatorer, herunder kendskab til 2015 Målene. Det kan dog konstateres, at kendskabet til 2015 Målene er steget over de to år og nåede, i følge FN, 15 procent i juni 2007, hvilket svarer til ministeriets målsætning.

Overordnet set har PDK taget de nye medier til sig, men formidlingen og dermed effekten har været begrænset. Problemet med de web-baserede produkter er, at kun få brugere ved, at de eksisterer, og at der ikke foregår en intensiv markedsføring og eksponering i form af direkte links fra relevante hovedsider (udover kampagnefelter, hvor nye tiltag highlightes), som f.eks. um.dk, danida.dk og andre ulandsrelaterede hjemmesider og eksponering på Google via søgeordsoptimering²⁰ og annoncering i relevante fagblade etc.

For *U-webs* vedkommende er der foretaget ret intensiv markedsføring, hvilket gør dette produkt rimeligt effektivt i forhold til at nå målgruppen.

Evaluering af initiativer som dilemma.dk og *Turen går til en mindre skæv verden*, som forsøger at nå længere ud end til de i forvejen interesserede, viser, at det er vanskeligt at nå brede målgrupper med enkeltstående aktiviteter, som har ens form og indhold.

Helt centralt er aktiviteternes målrettethed, dvs. udvikling af koncepter, hvor indhold, målgruppe og medie passer sammen. Både dilemma.dk og *Turen går til en mindre skæv verden* indeholder interessante og innovative kommunikationsformer, som kan videreudvikles i forhold til de indhøstede erfaringer og dermed øge omkostningseffektiviteten. Dette er normalt en vanskelig proces og kræver intensiv monitorering og løbende justering af konceptet.

Samlet set vurderes ressourceforbruget at være rimeligt. Den relativt høje enhedspris på Danidas egne aktiviteter er berettiget ud fra, at produkterne typisk er af høj kvalitet og i udgangspunktet er rettet mod brede målgrupper. Som nævnt lykkes det dog ikke i alle tilfælde at nå de definerede målgrupper og opnå den ønskede virkning, hvilket bør give anledning til overvejelser om det relativt høje ressourceforbrug, der er karakteristisk for Danidas egne aktiviteter.

20) Ca. 75 procent af alle websider bliver åbnet via Google (information fra Afdeling fra Nye Medier, DR).

5 Oplysningsbevillingen

I alt 133 aktiviteter er blevet bevilget af Oplysningsudvalget i evalueringsperioden fordelt på 75 i 2006 og 58 i 2007. Otte produkter er blevet udvalgt i forbindelse med stikprøven, alle bevilget i 2006 (Bilag 7). De udvalgte produkter inkluderer både film, aviser, multimedieshow og trykte publikationer og retter sig mod både børn i grundskolen, elever på ungdomsuddannelser og den voksne befolkning.

5.1 Relevans

Formål og grundlag

Formålet med Oplysningsbevillingen er "at yde tilskud til oplysningsvirksomhed i Danmark, der skaber, fastholder og uddyber befolkningens forståelse for Danmarks deltagelse i det internationale udviklingssamarbejde". Det påpeges endvidere, at det langsigtede mål er at sikre udviklingsrelaterede emner en vedvarende og selvfølgelig plads i det almindelige oplysnings- og udviklingssamarbejde, der udføres af private organisationer, institutioner, skoler, foreninger, massemedier og enkeltpersoner.

Til grund for Udvalgets arbejde ligger en forretningsorden (Udenrigsministeriet, 2005b) samt mere detaljerede retningslinjer. Det understreges i grundlaget for Oplysningsbevillingen, at oplysningsarbejdet skal være handlings- og holdningsskabende og påvirke den danske befolkning gennem oplysning om følgende tre relativt brede områder:

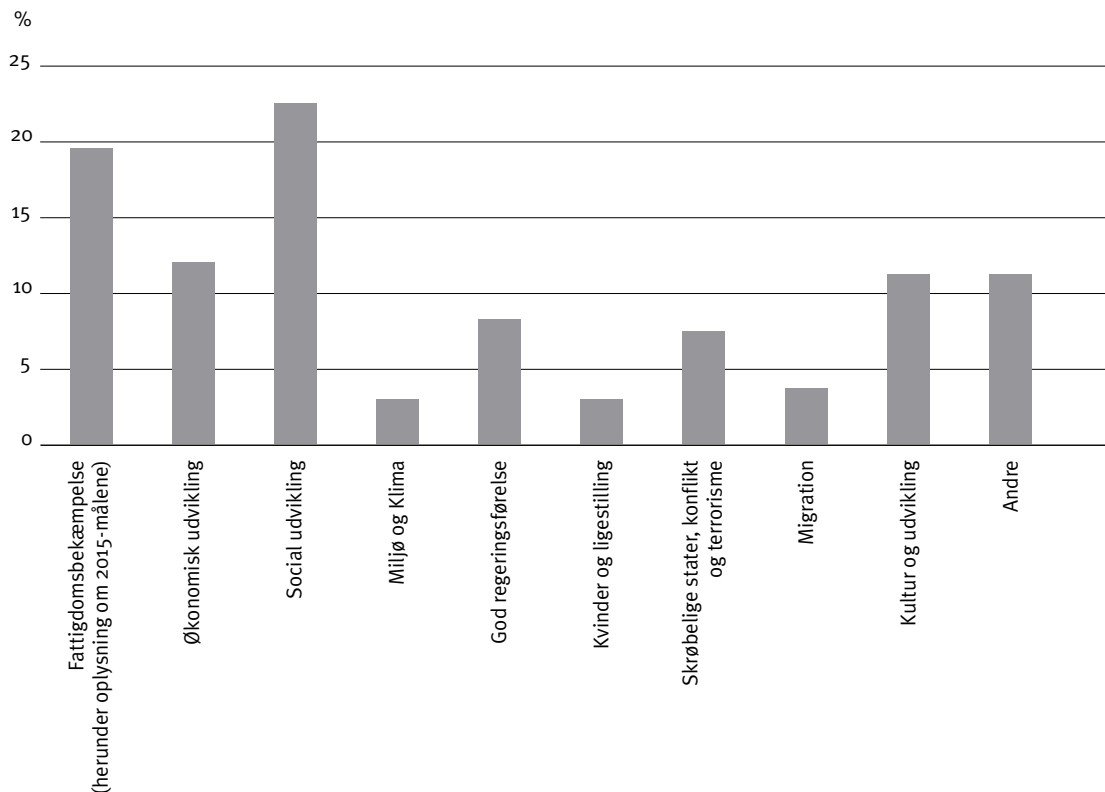
- Udviklingslandenes økonomiske, sociale, politiske, kulturelle og miljømæssige forhold;
- Relationerne mellem udviklingslandene og den industrialiserede verden; samt
- Danmarks samarbejde med udviklingslandene og den danske udviklingsbistand.

Det påpeges endvidere i retningslinjerne, at der i forbindelse med Oplysningsudvalgets vurdering af ansøgningernes relevans skal lægges vægt på, at de finansierede oplysningsprojekter er relevante i forhold til "lande- og sektorprioriteringen" inden for det danske udviklingssamarbejde.

Tema

Figuren nedenfor illustrerer fordelingen af temaer for de 133 aktiviteter bevilget i evalueringsperioden. Det fremgår, at de væsentligste temaer har været social udvikling, general fattigdomsbekæmpelse samt økonomisk udvikling. Disse vurderes alle at være bredt dækkende for temaerne som beskrevet ovenfor, herunder sektorprioriteringen af dansk udviklingsbistand.

Figur 5.1 Tema for Oplysningsbevillingens aktiviteter i procent af samlede aktiviteter, 2006-2007

Kilde: Baseret på Rambøll (2008). Kategorierne er ikke gensidigt udelukkende.

Omvendt fylder klima og miljø ikke meget i perioden, ligesom kvinder og ligestillings-spørgsmålet figurerer relativt lavt, i forhold til at begge disse områder er væsentlige tværgående temaer for dansk udviklingssamarbejde. Det kan ikke ud fra de tilgængelige data vurderes på mesoniveau, i hvilken grad aktiviteterne i tilstrækkelig grad fokuserer på "relationer" mellem nord og syd samt på Danmarks rolle i udviklingsarbejdet.

En mere detaljeret analyse på mikroniveau viser, for så vidt angår de aktiviteter der indgår i produktanalysen, at de alle overvejende fokuserer på at belyse situationer i forskellige udviklingslande, mens nord-syd relationer og det danske udviklingssamarbejde spiller en mindre vigtig rolle. En væsentlig undtagelse er dog "Bonden bag bønnen", der illustrerer relationer mellem nord og syd (se Boks 5.1). Aktiviteten drejer sig om *fair trade* og udvikling og er interessant, dels fordi ansøgeren er et privat firma, og dels fordi oplysningsaktiviteten ikke knytter sig til et udviklingsprojekt, men til en ny måde at handle og markedsføre kaffe på. Her etableres kontakt mellem kaffebonden og kunden. Et skoleeksempel på, hvordan en bestemt gruppe danskerne kan engageres i globale forhold gennem direkte og ligeværdige handelsforhold til gavn for begge parter.

Boks 5.1

Kirkekaffe – din kaffe har et ansigt

Kirkekaffe forbinder kirkens liv med livet i en landsby, der lever af kaffedyrkning i Nicaragua. Ideen er på én gang at føje nye muligheder og kvaliteter til menighedslivet og at fremme udviklingen i den konkrete landsby. Gradvis opbygges et engagement, der gør det relevant at vide mere om hinanden. Dermed vokser også interessen for de relaterede fattigdoms-, bekæmpelses-, udviklings-, demokratiserings- og handelsproblematikker.

Kirkekaffe er et eksempel på en særlig tilgang til u-landsoplysning, hvor informationen ikke så meget baseres på appeller til modtagerens globale moral, men skræddersyes efter behovet hos aktører-i-situationer. I dette tilfælde altså menighedsråd, sognemedhjælpere m.fl., der ønsker at gøre kirkelige sammenhænge mere meningsfulde og attraktive.

Kirkekaffe er fair trade kaffe, hvor så meget som $\frac{1}{3}$ af prisen inkl. moms går tilbage til producenterne. På hjemmesiden www.kirkekaffe.dk kan man følge med i, hvordan samspillet mellem danske menigheder og det lille samfund i Nicaragua udvikler sig – f.eks. hvad indkomsterne fra Kirkekaffe bruges til. I multimedieshowet "Tro, håb og kaffe" kan de møde to landsbyfamilier med deres fremtidsprojekter og alle de problemer de bakser med (og som typisk både har en individuel og en mere strukturel årsag).

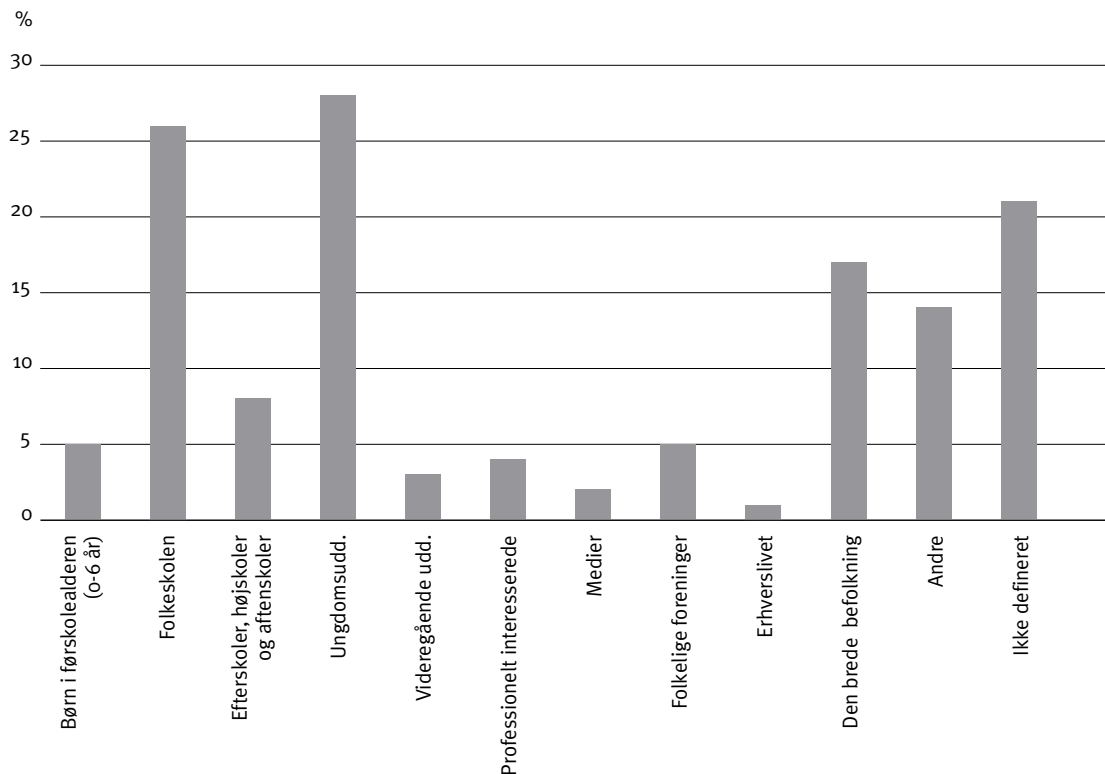
Geografisk dækning

Ud af de 75 aktiviteter bevilget i 2006 har 29 eksplicit fokus på Afrika, 14 mod Asien, og 5 mod Latinamerika. Denne fordeling vurderes at afspejle det overordnede fokus i Danmarks udviklingspolitik.

Målgruppe

Generelt lægges der ved tildelingen af støtte fra Oplysningsbevillingen vægt på, at oplysningsaktiviteterne retter sig mod foreninger, organisationer, institutioner, skoler, massemedier og andre brede modtagergrupper. Samtidigt understreges det, at oplysningsprojekter, der henvender sig til nye målgrupper, også kan støttes. Den faktiske fordeling i forhold til målgrupper for Oplysningsbevillingens aktiviteter i 2006 og 2007 er gengivet i figuren nedenfor.

Figur 5.2 Målgruppe for Oplysningsbevillingens aktiviteter i procent af samlede aktiviteter, 2006-2007

Kilde: Baseret på Rambøll (2008). Kategorierne er ikke gensidigt udelukkende.

Næsten $\frac{1}{3}$ af aktiviteterne er rettet mod ungdomsuddannelserne ligesom en $\frac{1}{4}$ har elever i folkeskolen som modtager. I forhold til de øvrige målgrupper er det igen bemærkelsesværdigt, at en meget lille del fokuserer på erhvervslivet. Samtidig bemærkes det, at aktiviteter med målgruppe "andre" eller "ikke defineret" er relativt høj.

Produkterne fra stikprøven henvender sig overvejende til børn og unge. Det er kun to af de udvalgte aktiviteter ("Sydafrika ved en skillevej" og "Bonden bag bønnen"), der (også) henvender sig til et andet alderssegment. Tre af aktiviteterne ("Sydafrika ved en skillevej", "Verden for begyndere" og "Kameler og Computere") henvender sig til den formelle undervisningssektor med materiale/aktiviteter specifikt udviklet til forskellige niveauer af undervisningssektoren. Et enkelt af produkterne ("Ingando") har bl.a. gymnasieelever som målgruppe, men produktet er ikke primært udviklet som undervisningsmateriale.

Afslutningsvis kan det på baggrund af interview med nøgleinformanter konstateres, at man i Udvalget har forsøgt at nå ud til de ældre generationer. På trods af adskillige forsøg har man endnu ikke haft tilstrækkelig succes i forhold til denne målgruppe.

5.2 Effektivitet

Organisation

Oplysningsudvalget er ansvarligt for fordelingen af Oplysningsbevillingen. Udvalget er bredt sammensat og har i evalueringsperioden haft 9 medlemmer udover formanden.²¹ PDK fungerer som sekretariat for Oplysningsudvalget.

Medlemmerne udpeges i deres personlige egenskab. Ved udpegningen lægges der vægt på, at den pågældende har indsigt i og tilknytning til det folkelige oplysningsarbejde, herunder især ulandsoplysning. Eller at den pågældende beskæftiger sig med arbejdsområder af betydning for meningsdannelsen i samfundet. Af habilitetsgrunde tilstræbes det dog, at der ikke udpeges personer til udvalget, der regelmæssigt selv står som ansøgere af tilskud.

Oplysningsudvalget er udpeget af Udviklingsministeren efter indstilling fra Styrelsen. Der er, ifølge flere af medlemmerne, i dag i højere grad tale om et fagligt udvalg i modsætning til tidligere, hvor berørte institutioner var repræsenteret, uden at den nødvendige kommunikationsfaglige ekspertise nødvendigvis var til stede.

Udover at fordele Oplysningsbevillingens midler er Udvalget rådgivende for Styrelsen og Udviklingsministeren med hensyn til principperne for støtten til oplysningsarbejdet og fordelingen af tilskudsmidlerne. Der er praksis for, at næstformanden i Danidas styrelse indtager formandsposten i Oplysningsudvalget. Dette sker for at sikre en vis koordinering og samordning.

Det fremgår af interview med nøgleinformanter at Udvalget har ønsket et bredere mandat, herunder at spille en rolle i forbindelse med koordinering af den samlede oplysningsvirksomhed og bidrage til kvalitetssikring af det arbejde, der finansieres af PRO-midlerne. Disse initiativer er dog blevet mødt med modstand fra de folkelige organisationer.²²

Procedurer og sagsbehandling

Selve fordelingen af midlerne varetages af Oplysningsudvalget med PDK som sekretariat. PDK foretager en første behandling af indkomne ansøgninger og udarbejder indstillinger til Oplysningsudvalget. Oplysningsansøgninger på 50.000 kr. eller derunder samt rejsestipendier afgøres af PDK med efterfølgende underretning af Oplysningsudvalget. Ansøgninger over denne grænse forelægges til Oplysningsudvalgets behandling.

Baseret på interview med nøgleinformanter fra Udvalget samt PDK vurderes det, at arbejdsdelingen mellem PDK og udvalget er hensigtsmæssig. Desuden er ressourcerne brugt forbundet med Udvalgets og PDK's arbejde særdeles rimeligt. Medlemmerne af Udvalget modtager honorar efter statens regler for selve mødearbejdet, mens den indsats, der blandt andet lægges i forskellige ad-hoc udvalg, ikke honoreres. I forhold til sekretariatsfunktionen anvendes mindre end halvandet årsværk af PDK, hvilket også dækker administration af rejsestipendier.

21) Udvalget er siden hen blevet reduceret til 7 medlemmer, ligesom en ny formand indtrådte i 2008.

22) NGO'ernes modstand sås bl.a. begrundet i en bekymring for øget ensretning af aktiviteterne.

Udvalget er i sit arbejde i høj grad opsøgende og afsøger konstant muligheder for at igangsætte oplysningsprojekter, som skønnes nødvendige for at komplementere den samlede aktivitet på området. Udvalget arbejder, ifølge den tidligere formand, effektivt med en flad struktur og en høj grad af uddelegering til medlemmerne, og adskillige medlemmer har været villige til at arbejde videre med særlige emner i underudvalg.

I forbindelse med stikprøveanalysen er de udvalgte ansøgere blevet spurgt om deres tilfredshed med sagsbehandlingstiden. Størstedelen erklærede sig enige i, at sagsbehandlingstiden har været tilfredsstillende. Det forventes, at den planlagte overgang til elektronisk sagsbehandling (forventet medio september 2008) vil bidrage yderligere til at effektivisere sagsbehandlingen.

De udvalgte ansøgere er også blevet spurgt om, hvorvidt bevillingens retningslinjer indeholder tilpas med fleksibilitet. Der er stor enighed om, at retningslinjerne er hensigtsmæssige. En af ansøgerne, der har erfaring med adskillige ansøgninger, bemærker, at kravene er skærpet de sidste par år, idet der stilles flere krav og spørgsmål. Ligeledes påpeger en ansøger fra det private erhvervsliv, at Udvalget var noget tøvende over for at støtte en kommerciel virksomhed. Det generelle indtryk hos de ansøgere, som har modtaget midler, er dog positivt.

Interview med de udvalgte ansøgere indikerer endvidere tilfredshed med den efterfølgende kommunikation med PDK. Halvdelen af de udvalgte ansøgere var i kontakt med PDK under selve produktionsforløbet og erklærer sig alle sig fuldt ud tilfredse med kommunikationen med PDK.

Ansøgerkredsen til Oplysningsbevillingen blev reduceret, da man i 2005 vedtog, at organisationer, der modtager PRO-midler, ikke længere samtidig kunne søge om midler fra Oplysningsbevillingen (herefter refereret til som aktørforbuddet). Denne beslutning har ikke uventet givet anledning til en del kritik fra de aktører, der ikke længere har adgang til at søge. En række nøgleinformanter uden for de berørte organisationer peger samstemmende på, at aktørforbuddet afskærer en række ideer fra at blive gennemført. Desuden peges der på paradokset ved, at flere af de organisationer, som qua deres indsats i Syd må forventes at have et godt kendskab til det internationale udviklings samarbejde ikke længere er berettiget til at søge Oplysningsudvalget.

Afrapportering og evaluering

Det pointeres i retningslinjerne, at "der efter tre måneder skal indsendes afsluttende rapport om forløb og resultat" til Udenrigsministeriet. Der har ikke for evalueringssperioden foreligget et format for denne afrapportering.²³

23) PDK oplyser, at et sådant skema er under udarbejdelse.

At dømme ud fra interviews har afrapporteringen været fokuseret på regnskaber og relativt overfladiske målinger, såsom ex-post vurderinger af om produkterne rent faktisk er blevet leveret, antal seere etc. Seertal har man eksempelvis fokuseret meget på i forbindelse med visning på mindre tv-stationer – som f.eks. DK4 – for at sikre et minimum af eksponering.

Omvendt er der relativt sjældent brugt ressourcer på at dokumentere resultater og virkninger af aktiviteterne. Denne mangel på egentlige effektmålinger er løbende blevet diskuteret i Udvalget, og der har været et ønske om at fremme evaluering, der fokuserer på holdnings- og adfærdsmæssige ændringer forårsaget af diverse oplysningsaktiviteter.

I forbindelse med interview med de otte udvalgte ansøgere har halvdelen udtrykt ønske om en mere fyldestgørende opfølgning på processen, herunder en tilbagemelding fra Udenrigsministeriet med hensyn til graden af tilfredshed med det endelige produkt.

Rettigheder

Et særligt område, der knytter an til en effektiv forvaltning af Oplysningsbevillingen, er spørgsmålet om ophavsrettigheder. Både hvad angår rettigheder til musik, som indgår i diverse AV-produktioner, og med hensyn til videre brug på f.eks. internettet.

Mens Danmarks Radio, TV2, samtlige tv-produktionsselskaber samt en række andre ansøgere har rammeaftaler med rettighedsorganisationerne Koda og Gramex, skal private producenter have forhånds-clearret enhver brug af musik i enhver tænkelig sammenhæng. Der er ingen bagatelgrænse, og det betyder f.eks., at der skal indhentes forhåndsgodkendelse hos kunstneren, hvis man vil bruge en filmsekvens fra en minibus i Nairobi, eller hvis der spilles genkendelig musik på bilradioen. Stikprøveanalyserne viser, at to filmproducenter ikke var fuldt ud opmærksomme på omfanget af rettighedsspørgsmålet og dets konsekvenser for eksponering.

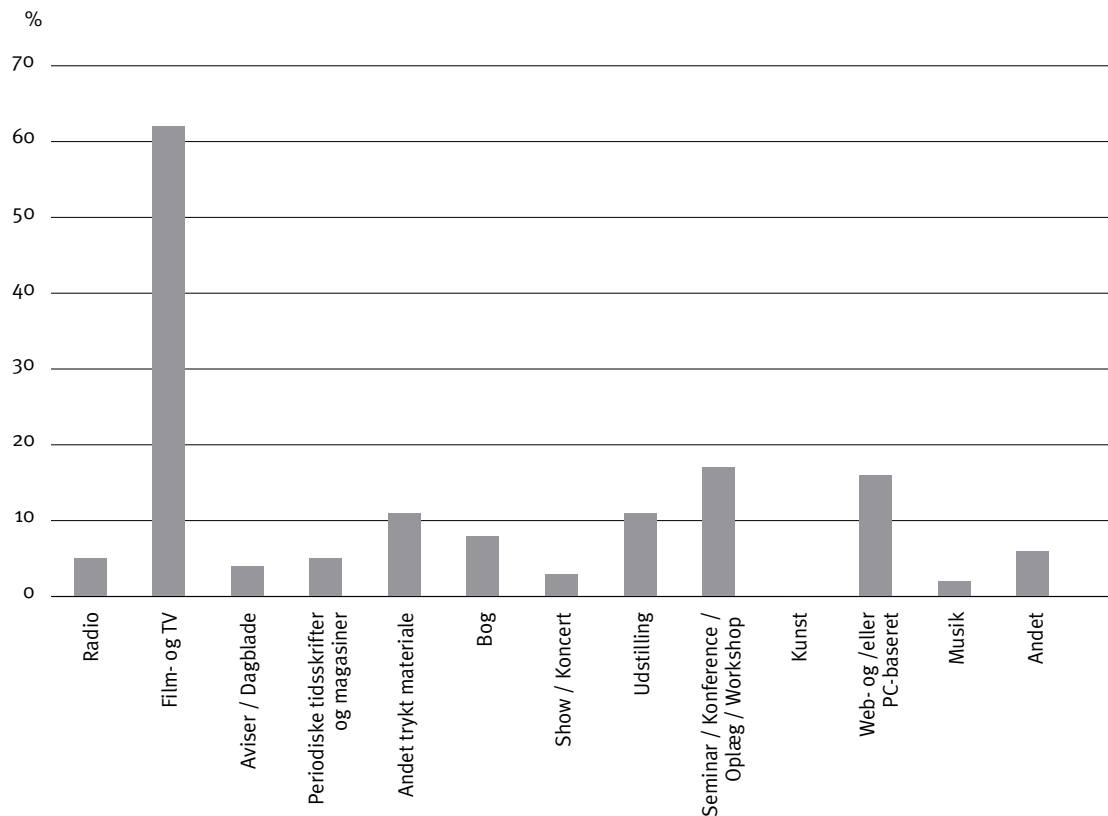
Manglende efterlevelse af disse regler betød endvidere, at DR2 måtte opgive at vise de første film, der blev produceret i forbindelse med Verdensbilledlegatet, fordi producenterne ikke havde styr på rettighedsspørgsmålet. Nu er dette blevet løst ved, at Oplysningsudvalget har fået lavet en aftale med Copydan, som gør det muligt for producenterne at anvende musik inden for nogle helt faste retningslinjer, og Udenrigsministeriet sørger for frikøb af alle rettigheder. For alle andre aktiviteter opfatter Oplysningsudvalget det som producenternes eget ansvar at overholde ophavsreglerne.

I forhold til produkter rettet mod undervisningssektoren er UNI-C ikke involveret i at kontrollere ophavsrettigheder for det materiale, som kommer via Udenrigsministeriet. Producenterne skal blot meddele på den såkaldte EMU-blanket, om der er ting, som UNI-C skal være særlig opmærksomme på i forbindelse med den redaktionelle bearbejdelse, og om dele af materialet er ophavsretligt beskyttet og hvordan.

Medie

Udvalget lægger stor vægt på at støtte nye og/eller utraditionelle informationsformer og aktiviteter. Den faktiske prioritering af, hvilke medietyper der er blevet støttet af udvalget viser, at film- og tv-mediet uden sammenligning er det hyppigst forekommende medie (se Figur 5.3). Dette er i tråd med den overordnede prioritet om at fremme netop dette medie gennem en særlig film-/tv-pulje.

Figur 5.3 **Medie for Oplysningsbevillingens aktiviteter i procent af samlede aktiviteter, 2006-2007**

Kilde: Baseret på Rambøll (2008). Kategorierne er ikke gensidigt udelukkende.

Dette skal sammenholdes med, at man fra Udvalgets side har skærpet kravene til visningsgarantier fra større kanaler, således at en vis spredningseffekt sikres. Dette har i praksis betydet DR.

Seminarer, konferencer og oplæg samt web/pc er også relativt hyppigt forekommende medier blandt de aktiviteter, der finansieres af Udvalget. Mens udvalget efter eget udsagn ikke støtter store, selvstændige og nye hjemmesider, har det gjort en stor indsats for at støtte web-/pc-baserede medier i forhold til undervisningssektoren, bl.a. i samarbejde med UNI-C i forhold til EMU-portalens.²⁴ Produkter, der er målrettet undervisningssektoren, bliver lagt på undervisningsportalen emu.dk. Udenrigsministeriet betaler for at få materialet markedsført på portalen og beskrevet, så det indgår under de relevante fag og klassetrin, og det fremgår, hvilke undervisningsmål der opfyldes ved anvendelse af materialet etc. Dette er et vigtigt led i markedsføringen og eksponeringen af materialet, men det er usikkert, i hvilket omfang materialet bliver brugt, og det er uklart, hvilken effekt det har at distribuere store mængder gratis materiale. Som minimum bør modtagerne registreres, så det er muligt at monitorere brugen af materialet.

24) I følge Udenrigsministeriet er der registreret følgende trafiktal på emu.dk/3verden:
 Unikke brugere: Januar 2006/1909, Januar 2007/8518, Januar 2008/9592.
 Sidehenvisninger: Januar 2006/9410, Januar 2007/32684, Januar 2008/85313.

Målopfyldelse og virkning

De aktiviteter fra stikprøven, der har den største spredningseffekt, er ikke overraskende dem, der har været eksponeret på landsdækkende TV-kanaler (“Verden for begyndere” og “Fuglen der kunne spå”). Disse produkter vurderes som yderst relevante og effektive ikke udelukkende pga. spredningseffekten, men også fordi form og indhold er tilpasset de angivne målgrupper. De er produceret professionelt, og for “Verden for begyndere”, som henvender sig til undervisningssektoren, er konceptudvikling og gennemførelsen foregået i et samarbejde mellem personer med pædagogisk og mediefaglig ekspertise, og tv-udsendelserne er kun en del af et målrettet langtidsholdbart undervisningsmateriale indeholdende elevmateriale og lærervejledning.

Selvom spredningseffekten for enkelte af aktiviteterne ikke er stor – f.eks. “Sydafrika ved en skillevej” og “Bonden bag bønnen” – vurderes de at have en relativ høj effektivitet og måske endda lige så stor eller større end de aktiviteter, som har en stor spredningseffekt, fordi de benytter oplevelser og kulturmøde, dvs. personlig kommunikation, som erfaringsmæssigt har en dybere effekt. Samtidig er f.eks. “Sydafrika ved en skillevej” rettet mod opinionsdannere (gymnasielærere), hvilket styrker effekten yderligere. Alle respondenterne kunne to år efter huske seminaret, og specielt havde mødet med to sydafrikanere inspireret dem til at anvende eksempler fra Sydafrika i undervisningen. Når man vurderer “Bonden bag bønnen”, hvor ca. 250 personer indtil videre har oplevet multimedie-showet “Tro, Håb og Kaffe”, står det klart, at spredningseffekten ikke har været stor. Men mediet er personlig kommunikation, og konceptet er langtidsholdbart og engagerende, hvilket gør, at effektiviteten vurderes at være relativt høj.

Der er enkelte aktiviteter (“Ingando” og “Bongo Superstars”), hvor temaerne er interessante men som i følge evalueringens ekspertpanel har et lille potentiale for effekt, fordi fortælleformen ikke har tilstrækkelig appel i forhold til de angivne målgrupper, og et enkelt produkt (“Rejseavisen”), hvor indholdet er relevant, men hvor formen ikke appellerer til målgruppen.

Dette blev bekræftet af to gruppeinterviews med en 3. g klasse, som samstemmende viste, at eleverne havde svært ved at finde ud af, hvad avisen drejede sig om. De fandt, at publikationen lignede et reklameblad, og de følte sig ikke tiltrukket af den. Efter at have læst avisen fandt næsten alle oplysningerne relevante.

De to produkter, der er målrettet grundskolen (“Martin i Ghana” og “Kameler og Komputere”), har begge en høj kvalitet med potentiale for effekt bedømt af ekspertpaneler inden for undervisning og inden for film og web. Det har ikke været muligt inden for rammerne af denne evaluering at bedømme anvendelsesgraden. Antallet af distribuerede produkter er kendt (elevmateriale og lærervejledninger), men det er ikke muligt at sige noget om, hvordan og hvor mange gange materialet har været anvendt på skolerne.

“Kameler og Komputere” er i forbindelse med lanceringen blevet anvendt af 40 klasser og efterfølgende har ca. 20 skoler rekvireret materialet. Herudover er materialet distribueret til ca. 300 kontaktpersoner på skoler landet over. For at undersøge anvendelsen af materialet på disse skoler foretog evalueringen en rundspørge blandt 43 tilfældigt udvalgte skoler, som ifølge organisationens distributionsliste skulle have modtaget materialet. Den viste, at ingen kendte eller havde set det pågældende materiale, og det var således ikke muligt at undersøge omfanget af anvendelsen af materialet. Der er gået to år fra distributionen til rundspørgen, hvilket må tages i betragtning i forhold til det lave kendskabsniveau. Det indikerer dog, at effekten ved distribution af gratis materiale er begrænset.

5.3 Ressourceforbrug

Som nævnt er der ca. 12 mio. kr. til fordeling i hvert af de to evalueringsår. Blandt de adspurgte nøgleinformanter eksisterer der ikke nogen generel enighed om, hvorvidt denne ramme er tilstrækkelig under de gældende vilkår – det vil sige så længe aktørbudgettet opretholdes. Evalueringen har ikke foretaget en analyse af kvaliteten af de ansøgninger, som har fået afslag, og kan derfor ikke udtale sig om, hvorvidt der aktuelt må afvises gode ansøgninger.

I forbindelse med produktanalyserne er de udvalgte ansøgere blevet spurgt om, i hvor høj grad det bevilligede budget var tilstrækkeligt til at gennemføre projektet. Fem af de syv, der svarede, indikerede, at midlerne fra Oplysningsbevillingen ikke var tilstrækkelige til at finansiere hele aktiviteten. Der er således en række eksempler på, at dele af finansieringen er tilvejebragt af andre kilder, samtidigt med at der for nogle er tale om et ganske betydeligt omfang af frivillig arbejdskraft, lån af gratis lokaler og udstyr.

Samtidigt er det også vigtigt at notere, som påpeget af to af de interviewede ansøgere, at det at opnå finansiering fra Oplysningsbevillingen kan virke som en løftestang til efterfølgende at opnå finansiering fra andre kilder: "Det er svært at finde de første penge".

I forhold til stikprøveanalysen viser det sig, at de mindre effektive produkter ligger i den lave ende rent bevillingsmæssigt. Selv om ressourceforbruget er lavt, gør det dem ikke nødvendigvis mere omkostningseffektive. Det kan måske lade sig gøre rent teknisk at producere en DVD for 38.000 kr., som inkluderer rejser til et fjernt land, redigeringsfaciliteter og frivillig arbejdskraft, men det kan ikke lade sig gøre at kvalitetssikre produktet, markedsføre det og sikre en eller anden form for efterfølgende eksponering. Det er ikke nok, at produktet produceres. Det skal også distribueres, eksponeres, læses, ses og opleves, før man overhovedet kan tale om effekt.

Udvalget har i evalueringsperioden gået i retning af at bevilge et lavere antal aktiviteter med en højere gennemsnitlig bevilling (75 aktiviteter af gennemsnitligt ca. 157.000 kr. i 2006, mod 58 aktiviteter af gennemsnitligt ca. 212.000 kr. i 2007). Dette borger, alt andet lige, for en højere kvalitet.

I det omfang det producerede undervisningsmateriale bliver brugt på de skoler, der har modtaget produkterne, er det vurderingen, at "Sydafrika ved en skillevej", "Verden for begyndere" og "Kameler og Computere" er omkostningseffektive. For "Fuglen der kunne så" vurderede ekspertpanelet, at Udenrigsministeriet får overordentligt meget for det bevilgede beløb, idet produktet er et kunstnerisk langtidsholdbart produkt, som har haft en stor spredningseffekt.

5.4 Delkonklusion

Oplysningsudvalget har i evalueringsperioden været meget proaktivt. Ligeledes har PDK leveret en effektiv sekretariatsbetjening, og der har været en hensigtsmæssig arbejdsdeling mellem Udvalget og PDK.

Den nuværende bemanning af sekretariatsfunktionen vurderes at have været tilstrækkelig til løbende at give ansøgerne feedback og vejledning. Der har dog ikke været ressourcer til professionel vejledning af uerfarne ansøgere, f.eks. omkring rettighedsproblematikken,

ligesom Udvalget og PDK ikke har kunnet fokusere tilstrækkeligt på opfølgning, evaluering og erfaringsopsamling.

Det er væsentligt at påpege, at de folkelige organisationer, som modtager PRO-midler, har været udelukket fra at søge om støtte under Oplysningsudvalget i løbet af evalueringsperioden. Konsekvensen af forbuddet er, at flere af de mest kvalificerede organisationer på ulandsområdet ikke har kunnet søge støtte til deres oplysning om udviklingslandene.

Temamæssigt er aktiviteterne overordnet set relevante ligesom prioriteringen af målgrupper er relevant. Andelen af aktiviteter med uklar definition af målgruppe er imidlertid høj, hvilket ikke borger for effektiv oplysningsvirksomhed, og der er få debatskabende aktiviteter.

I forhold til medier favner Oplysningsbevillingen bredt, bl.a. ved at finansiere en stor del af film- og tv-produktioner (ca. halvdelen af de tiltrådte ansøgninger er film- og tv-baserede), ligesom der også satses meget på web-/pc-baserede medier. Her overfor står en række aktiviteter, der formidles via personlig kommunikation. Det er vigtigt at bevare ansøgernes engagement og mangfoldigheden i ansøgningerne, men der er samtidig behov for en effektivisering i forhold til output. Under de nuværende rammer kan der ikke ydes professionel støtte til ikke-professionelle formidlere, således at det sikres, at produkterne bliver brugbare i forhold til de anførte målgrupper, og at de bliver markedsført og eksponeret.

Markedsføringen og distributionen af især undervisningsmateriale er ikke blevet gennemført i tilstrækkeligt omfang. Produkterne er således ikke i tilstrækkelig grad blevet anmeldt eller annonceret i relevante fagblade, og markedsføringsmaterialet er ikke blevet målrettet de relevante faglærere med korte og præcise beskrivelser af, hvilke fag materialet kan bruges til, og hvilke faglige mål det opfylder.

Ressourceforbruget vurderes at være rimeligt i forhold til de analyserede aktiviteter, omend der ikke i alle tilfælde er et rimeligt forhold mellem budgetterne og de valgte medier. Ansøgere, der begiver sig ud i eksempelvis film og tv-produktioner, bør sikres et minimum af finansiering, der tillader at kvaliteten af det endelige produkt er tilstrækkeligt til, at det kan få den ønskede virkning i forhold til målgruppen. Det skal dog bemærkes, at selv et mindre tilskud fra Oplysningsbevillingen kan have en positiv virkning på ansøgernes chance for efterfølgende at opnå finansiering fra andre kilder.

6 PRO-midlerne

PRO-midlerne forvaltes igennem tre forskellige mekanismer. Overordnet ser porteføljen af PRO-aktiviteter for de to år ud som følger:²⁵

- **Rammeorganisationer** modtager på grund af deres faglige og administrative kapacitet midler fra Udenrigsministeriet (Udenrigsministeriet, 2006h). Midlerne administreres på baggrund af en rammeaftale og i overensstemmelse med danske bistandspolitiske principper. Der var i perioden under evaluering seks rammeorganisationer (Ibis, Mellempfolkeligt Samvirke, Red Barnet, CARE Danmark, Dansk Røde Kors, og Folkekirkens Nødhjælp). Størrelsen på rammeaftalen for den enkelte rammeorganisation svingede i 2007 mellem 38 mio. kr. (CARE Danmark) og 155,5 mio. kr. (Mellempfolkeligt Samvirke). Op til 2 procent af dette beløb kan anvendes til oplysningsvirksomhed (Udenrigsministeriet, 2007b). Der har været gennemført i alt 34 oplysningsprojekter i 2006 og 2007. Aktiviteter gennemført af CARE Danmark, Red Barnet og Folkekirkens Nødhjælp er udvalgt i forbindelse med stikprøven.
- **Projektbærende organisationer** (organisationer der søger om aktiviteter med et budget, der overstiger 3 mio. kr.): 25 organisationer har i evalueringsperioden fået tilsagn til 46 aktiviteter.²⁶ Den gennemsnitlige oplysningsaktivitet ligger på omkring 160.000 kr., men der er meget stor variation inden for populationen. Aktiviteter implementeret af Ghana Venskabsgrupperne, Indien Gruppe Fyn samt Ulandssekretariatet er udvalgt i forbindelse med stikprøven.
- **Minipuljer:** Finansierer mindre projekter med budget under 3 mio. kr. og administreres af 5 organisationer: De Samvirkende Invalideorganisationer (DSI), Dansk Ungdoms Fællesråd (DUF), Dansk Missionsråds Udviklingsafdeling (DMR-U), Projektrådgivningen samt Mellempfolkeligt Samvirke (MS). Disse såkaldte minipuljer bevilger således projekt- og herunder PRO-midler til en række mindre organisationer og foreninger. Oplysningsaktiviteter finansieret under DMR-U samt Projektrådgivningen er udvalgt i forbindelse med stikprøven. I evalueringsperioden har DMR-U finansieret 8 PRO-aktiviteter på typisk 40.000 kr. pr. aktivitet (Rambøll, 2008), mens Projektrådgivningen har finansieret 39 projekter af meget divergerende størrelse (bevillinger fra 1.000 kr. og op til 58.000 kr.).

25) *Gennemgangen er baseret på data indsamlet i forbindelse med forstudiet samt, for rammeorganisationerne, en supplerende indsamling, hvor hver organisation er blevet bedt om at beskrive oplysningsaktiviteter for 2006 og 2007 i forhold til en række kriterier. Supplerende data er også blevet indhentet fra projektrådgivningen for at styrke datagrundlaget i forhold til minipuljerne.*

26) *Fordelt på 24 aktiviteter i 2006 samt 22 aktiviteter i 2007.*

6.1 Relevans

Formål og grundlag

Formålet med den projekt- og programrelaterede oplysningsvirksomhed er "at fastholde og udbygge befolkningens forståelse for Danmarks deltagelse i det internationale udviklingsamarbejde, og mere specifikt at styrke koblingen mellem Nord og Syd, at skabe debat, bevidsthed om og forståelse for udviklingslandenes problemer og udfordringer og om, hvordan de opleves af befolkningen i udviklingslandene" (Udenrigsministeriet, 2007f). Overordnet vurderes denne formålsparagraf fortsat at være relevant.

Ifølge de generelle principper for støtte til organisationerne er PRO-midlerne karakteriseret ved, at bygge på "viden og erfaringer, der er opnået gennem konkret engagement i udviklingsprojekter og -programmer" (Udenrigsministeriet, 2007f). Det pointeres dog, at den enkelte oplysningsaktivitet ikke nødvendigvis skal begrænses til at oplyse om det konkrete engagement. Der kan også fokuseres på en "afgrænset problemstilling eller et udviklingstema", så længe sammenhængen til organisationens engagement klart fremgår.

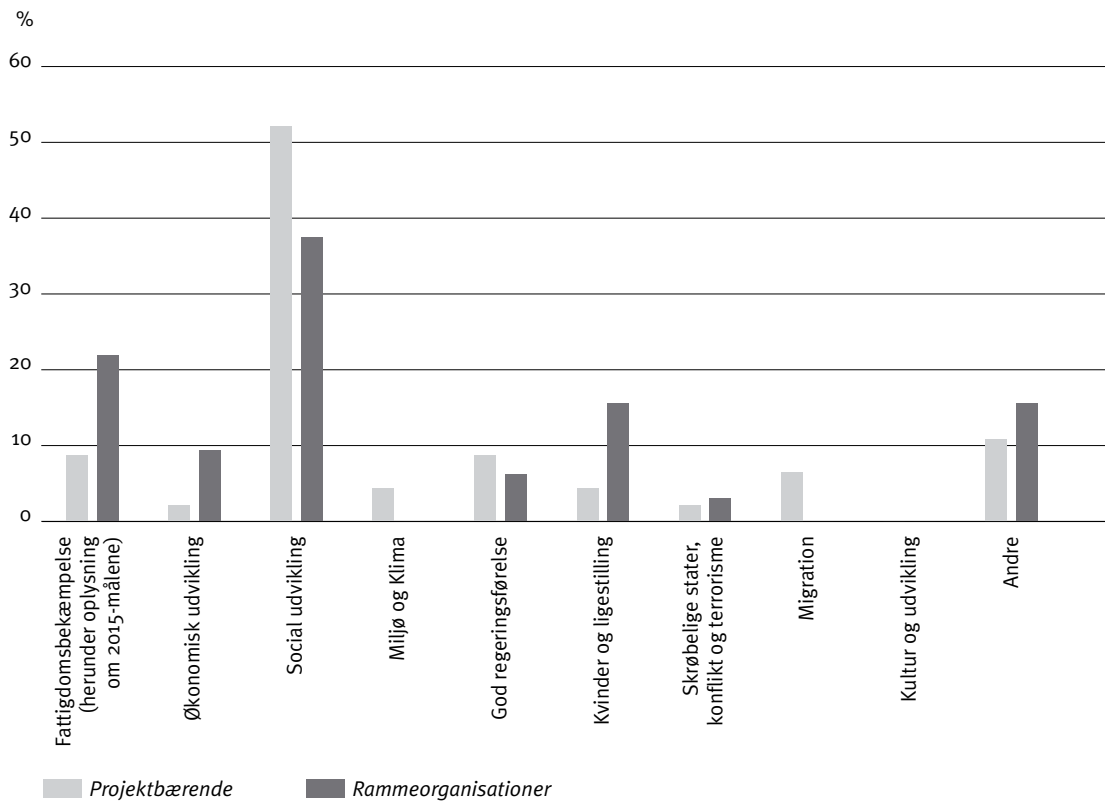
Temaet for den enkelte PRO-aktivitet vil således i høj grad være givet ud fra, hvilken type engagement den enkelte organisation implementerer. Fokus for disse engagementer er defineret ved den overordnede målsætning for den danske bistand, der kanaliseres igennem danske organisationer. Her er fattigdomsbekæmpelse den overordnede målsætning, suppleret af en række tværgående hensyn (demokrati og menneskerettigheder, ligestilling, miljø) samt en række prioritetsområder (forebyggelse af voldelige konflikter, hiv/aids, børn og unge samt særligt udsatte grupper).

Det understreges endvidere, at støtte til levering af serviceydelser igennem organisationer fortsat kan finde sted, men at det bør ske i sammenhæng med støtte til fortalervirksomhed og kapacitetsopbygning (Udenrigsministeriet, 2007f).

Tema

Figuren nedenfor illustrerer den temamæssige fordeling for henholdsvis ramme- og projektbærende organisationer. Det er tydeligt, at det altovervejende fokus er på de sociale sektorer og levering af sociale serviceydelser, herunder sundhed, hiv/aids samt uddannelse. Det er også værd at notere, at rammeorganisationer udfører en del aktiviteter, der temamæssigt beskæftiger sig med 2015 Målene samt med kvinder og ligestilling. Denne fordeling vurderes at være relevant i og med at de valgte temaer ligger indenfor fokusområderne som beskrevet ovenfor.

Figur 6.1 Tema for ramme- og projektbærende organisationer i procent af samlede aktiviteter, 2006-2007

Kilde: Baseret på Rambøll (2008). Kategorierne er ikke gensidigt udelukkende.

Den tematiske fordeling med et betydeligt fokus på social udvikling er derudover forskellig fra Udenrigsministeriets prioritering, hvor de mere overordnede 2015 Mål prioriteres. Derfor vurderes det, at de to vinduer er temamæssigt komplementære.

Fokuseres der på mikroniveauet, fremgår det, at de udvalgte aktiviteter alle er temamæssigt relevante i forhold til prioriteterne nævnt ovenfor. Voldelige konflikter adresseres igennem "Megafonen" og der oplyses om ligestilling igennem "Kvinder i Afrika". Hiv/aids behandles både igennem "standsaid.snu", AIDS-kampagnen implementeret af Dansk Missionsråd samt "Fokus Østafrika". Sidstnævnte har også et betydeligt fokus på bredere vanskelige socioøkonomiske forhold. Et tema der også forfølges igennem lærerudvekslingsprogrammet implementet af Ghana Venskabsgrupperne.

Målgruppe

En del af formålsparagraffen for PRO-midlerne er, at de anvendes til at finansiere nye og innovative oplysningsaktiviteter, der gør det muligt at nå ud til brede befolkningsgrupper. Dette skal holdes op mod, at organisationerne gennem længere tid er blevet udsat for kritik om, at de overvejende har orienteret sig mod de målgrupper, der i forvejen er engageret i udviklingsbistand – den såkaldte "osteklokke".

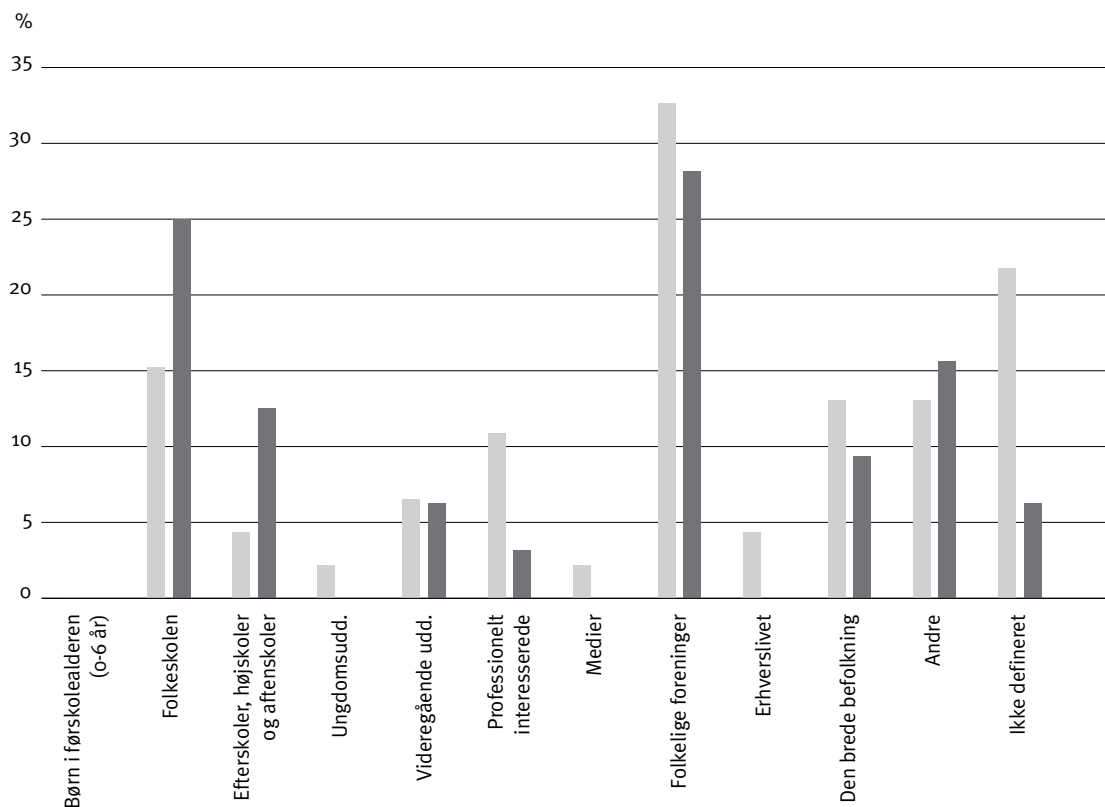
Figuren nedenfor illustrerer fordelingen af målgrupper for aktiviteter implementeret af rammeorganisationerne og de projektbærende organisationer. Det ses, at en stor del af oplysningsaktiviteterne er rettet mod folkelige foreninger samt mod grundskolen.

Derudover er der – særligt for de projektbærende organisationer – en relativt stor andel af aktiviteter, der ikke har en veldefineret målgruppe.

Gennemgangen af den detaljerede rapportering fra rammeorganisationerne viser ligeledes, at PRO-midlerne primært bliver anvendt til aktiviteter rettet mod grundskolen (Ibis, Dansk Røde Kors, Red Barnet), forskellige grupperinger i det folkelige bagland og relaterede grupper (Folkekirkens Nødhjælp og CARE Danmark) samt mere diffust unge og den brede befolkning (Mellemfølkeligt Samvirke).

Red Barnet, der indgår i stikprøven, har eksempelvis målrettet materiale til børn og rundsendt det til alle folkeskoler i landet. Den projektbærende organisation Ghana Venskabsgrupperne, der også er en del af stikprøven, retter sig ligeledes mod lærere, elever og forældre, men naturligt nok i langt mindre omfang, end det er tilfældet for de større rammeorganisationer. Der er altså et væsentligt fokus på de yngre generationer i organisationernes aktiviteter, som rækker ud over organisationernes egne medlemmer.

Figur 6.2 Målgruppe for ramme- og projektbærende organisationer i procent af samlede aktiviteter, 2006-2007

Kilde: Baseret på Rambøll (2008). Kategorierne er ikke gensidigt udelukkende.

Den høje grad af fokus mod folkelige foreninger kunne dog indikere, at organisationer til en vis grad opererer inden for “osteklokken”, men oplysning rettet mod folkelige foreninger kan dog dreje sig om meget andet end medlemmer, der allerede er en del af “ulandsmiljøet”. To af de aktiviteter, som er implementeret af de udvalgte rammeorganisationer, fokuserer helt eller delvist på specifikke segmenter af det folkelige bagland.

Fagbevægelsens Ulandssekretariat forsøger igennem kampagnen *Fokus på Østafrika* at række ud til fagbevægelsens medlemmer og aktive faglige netværk (ca. 15.000 personer), uddannelsessøgende og offentligheden generelt. Folkekirkens Nødhjælp retter sig mod konfirmandklasser i hele landet samt medlemmer af spejderbevægelser. Således kan den høje grad af fokusering mod folkelige foreninger underbygge argumentet om, at det netop er gennem organisationerne, at oplysningspengene kommer langt ud i samfundet.

6.2 Effektivitet

Organisation

PRO-midlerne administreres af Udenrigsministeriets kontor for Humanitær bistand og NGO-samarbejde (HUM). Tildelingen sker administrativt på baggrund af specifikke retningslinjer. HUM administrerede i 2006 og 2007 en årlig bevilling på 1,3-1,4 mia. kr., hvoraf lidt under 1 mia. kr. gik til implementering af civilsamfundsstrategien og cirka 0,4 mia. kr. til humanitær bistand (Udenrigsministeriet, 2008a).

HUM's rolle i forhold til Oplysningsbevillingen er overordnet at sikre, at der ikke sker en dobbeltfinansiering af oplysningsaktiviteter. I forhold til PRO-midlerne er HUM's rolle at sikre, at der ikke bruges mere end det tilladte, samt at regler og formål i øvrigt overholdes.

Procedurer

Det beløb, som organisationerne kan bruge til PRO, blev fra og med 2006 reduceret til maksimalt 2 procent af projektmidlerne (fraregnet administrationsomkostninger). De specifikke regler varierer afhængigt af, om der er tale om rammeorganisationer eller projektbærende organisationer, ligesom der også er variation i den måde, hvorpå reglerne fastsættes af de enkelte minipuljeforvaltere.

Generelt betones det såkaldte armlængdeprincip. Dette betyder i forhold til rammeorganisationer, at Udenrigsministeriet kun orienteres om de overordnede principper vedr. PRO igennem handlingsplaner, der udarbejdes af organisationerne hvert andet år. I den mellemliggende periode pålægges det organisationer at udmønte, implementere og evaluere de konkrete aktiviteter. Der findes på Udenrigsministeriets hjemmeside specifikke retningslinjer for rammeorganisationers ansøgning. Det understreges i retningslinjerne, at "der lægges særlig vægt på, at NGO'erne udvikler nye og innovative oplysningsaktiviteter, der gør det muligt at nå ud til brede befolkningsgrupper og dermed bidrager til at fremme øget oplysning og viden i det danske samfund om udviklingslandene og udviklingssamarbejdet" (Udenrigsministeriet, 2007g).

Derimod er der ikke for hverken Minipuljen eller projektbærende organisationer specifikke retningslinjer for PRO-midlerne udover, hvad der er indeholdt i Udenrigsministeriets Generelle Principper for Støtte til Danske NGO'ers Udviklingsprojekter (Udenrigsministeriet, 2007g). I forhold til minipuljerne gælder det, at de enkelte forvaltere udarbejder "retningslinier for oplysningsarbejde i Danmark, der tilsendes Udenrigsministeriet ved udarbejdelse og dernæst kun bilagt oplægget, hvis retningslinjerne er blevet revideret i årets løb" (Udenrigsministeriet, 2006f).

Overordnet set, som det fremgår af de generelle principper for NGO-samarbejdet, skal den enkelte modtager sikre sig, at der kan etableres en sammenhæng til den tilhørende projektaktivitet. Herudover gælder det, at midlerne ikke kan bruges til at promovere organisationen eller til at rejse midler.

Flere af interviewpersonerne fra de folkelige organisationer peger på, at automatikken i PRO-midlerne er problematisk. Der tages ikke højde for, at oplysningspotentialet varierer betragteligt fra aktivitet til aktivitet. I Projektrådgivningen efterlyses ligeledes en mere fleksibel ordning til forvaltningen af PRO-midlerne, således at de ikke skal bruges mekanisk i forhold til de enkelte projekter. Der er dog divergens på dette område: To af de udvalgte organisationer sætter stor pris på automatikken i de 2 procent, idet dette giver en finansiel forudsigelighed. Men samtidig nævnes det også, at systemet er ufleksibelt, idet oplysningsaktiviteterne skal være bundet op på en konkret projektaktivitet. Der er generelt et ønske om større fleksibilitet og afbinding fra projektaktiviteterne.

I forlængelse heraf beklages det fra projektbærende organisationer, at det ikke er muligt at pulje midler fra flere projekter med henblik på at øge relevansen og effektiviteten af den enkelte oplysningsaktivitet. Dette gælder både i forhold til den enkelte organisation, der modtager PRO-midler under flere projekter samtidigt, ligesom en række organisationer kunne have et ønske om at pulje midler i det omfang, at de implementerer beslægtede projekter.

Interviews med de udvalgte organisationer indikerer, at det varierer meget, hvor rigtigt man fortolker reglerne. To af de udvalgte organisationer pointerer eksplicit, at reglerne opleves som fleksible og dynamiske. De udvalgte projektbærende organisationer er også overordnet enige i, at rammerne tilbyder tilpas med fleksibilitet. Det skal i den forbindelse nævnes, at de udstukne rammer i den kommende civilsamfundsstrategi eksplicit nævner, at oplysningsvirksomheden ikke nødvendigvis skal være bundet til programmer og projekter (afsnit 3.1).

Afrapportering og evaluering

I forhold til rammeorganisationerne afrapporteres der om oplysningsaktiviteter hvert andet år med fokus på gennemførelse og eventuel effekt som et led i den samlede afrapportering på organisationernes handlingsplan. Der refereres ikke specifikt til krav om afrapportering for oplysningsaktiviteter i forhold til projektbærende organisationer og minipuljerne (Udenrigsministeriet, 2007f).

Interviews med nøgleinformanter samt med de udvalgte organisationer tegner et klart billede af, at der foretages meget begrænset opfølgning, kvalitetssikring og evaluering af oplysningsaktiviteter finansieret af PRO-midlerne.

Samtidigt peger organisationerne på, at rationalet for mere tilbundsående evalueringer og målinger er begrænset, når der er tale om relativt beskedne oplysningsmidler. Hvis man skulle ind i en særskilt rapportering og evaluering af PRO-midlerne, ville man således ifølge en række interviewpersoner, dels bryde med armslængdeprincippet, dels skabe en situation, hvor transaktionsomkostningerne hurtigt ville overskride det rimelige i forhold til de beløb, der skal afrapporteres på. Udenrigsministeriet peger endvidere på, at det i forhold til effekten af PRO-midlerne er mere vigtigt at se på det overordnede billede frem for effekten af de enkelte aktiviteter.

En række af de større organisationer gør selv et stort stykke arbejde for at dokumentere effekten af deres arbejde. Red Barnet foretager eksempelvis effektmålinger i forbindelse med flere af deres PRO-aktiviteter. Folkekirkens Nødhjælp har ligeledes på egen foranledning foretaget en web-baseret brugerevaluering, der dokumenterer både de holdnings- og handlingsmæssige effekter af den aktivitet, der er udvalgt i forbindelse med evalueringens stikprøve. I sammenligning med Sverige er indtrykket imidlertid, at såvel Sida som de folkelige organisationer fokuserer væsentligt mere på evaluering og resultatmåling.

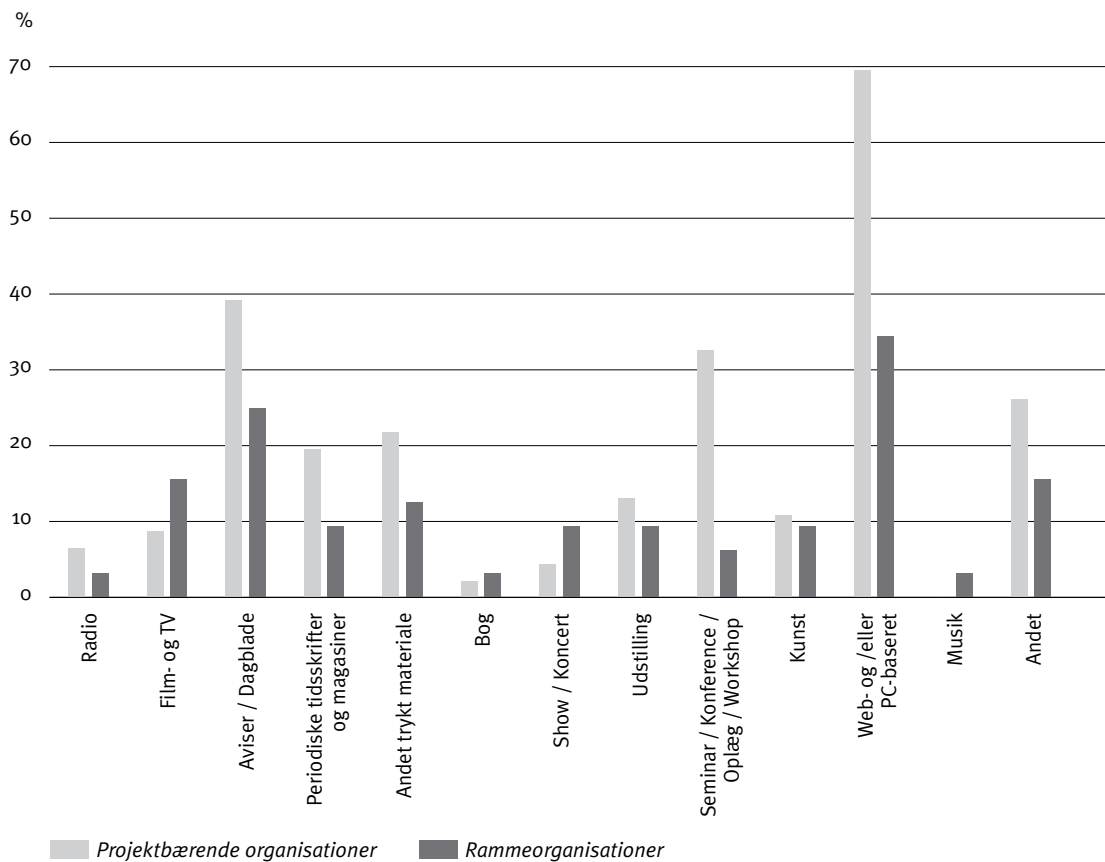
Flere af civilsamfundsorganisationerne udtrykker imidlertid stor interesse for at lære mere om effekterne af oplysningsarbejdet. Som Projektrådgivningen påpeger, er det aktiviteterens virkning, der er interessant. Mere generelt i forhold til læring udtrykker Projektrådgivningen bekymring for, at den faglige støtte og ekspertise til oplysningsarbejdet er mangelfuld. Projektrådgivningen har selv taget en del af denne udfordring op ved at udgive hæftet "I har Historien – Enkel guide til arbejdet med information og u-landsoplysning", som giver gode råd til organisationer, der ønsker at udvikle effektive oplysnings- og kommunikationsaktiviteter (Projektrådgivningen, 2006a).

Medier

Gennemgang af den detaljerede rapportering fra rammeorganisationerne viser, at der generelt gøres målrettet brug af en vifte af medier for at nå de anførte målgrupper. Ibis til en vis grad, og især Mellemløbet Samvirke, anvender en væsentlig del af PRO-midlerne til forskellige offentlige arrangementer, events og debatmøder.

Figuren nedenfor præsenterer fordelingen af medier for rammeorganisationerne samt de projektbærende organisationer. Her er det bemærkelsesværdigt, at der blandt de projektbærende organisationer er en meget høj grad af brug af web-/pc-medier. En repræsentant for en af de større projektbærende organisationer bemærker i den forbindelse, at der er sket en forskydning fra det trykte til det web-baserede, og at dette er sket ud fra en antagelse om, at man kan nå mere effektivt ud via web-/pc-baserede medier.

Figur 6.3 Medie for ramme- og projektbærende organisationer i procent af samlede aktiviteter, 2006-2007

Kilde: Baseret på Rambøll (2008). Kategorierne er ikke gensidigt udelukkende.

Det er også værd at lægge mærke til, at seminarer, konferencer og andre mundtlige oplæg benyttes flittigt af de projektbærende organisationer. Omvendt bruges film-/tv-medier relativt lidt, hvilket for mange af modtagerne afspejler, at PRO-midlerne er utilstrækkelige til at producere film af ordentlig kvalitet. Det er typisk kun de større ramme- og projektbærende organisationer, som for eksempel Folkekirkens Nødhjælp og Fagbevægelsens Ulandssekretariat, der er i stand til at løfte sådanne produktioner på en professionel måde.

Det er også værd at lægge mærke til, at de tre udvalgte rammeorganisationer anvender en vifte af medieplatforme og aktiviteter til at underbygge deres aktiviteter. Oplysningsaktiviteten som Folkekirkens Nødhjælp har gennemført ("standsaid.su"), benytter sig således både af film, hjemmeside, brochurer, postkort, plakater m.v.. Alle aktiviteterne har et fælles og let genkendeligt visuelt udtryk. På samme måde benytter en af de større projektbærende organisationer, Fagbevægelsens Ulandssekretariat, sig af så forskellige medieplatforme som kunstnerisk og faglig udveksling, udstillinger, film, foredrag, temaarrangementer etc. i forbindelse med kampagnen *Fokus på Østafrika*.

Samlet set afspejler den mediemæssige fordeling en god balance mellem de overvejende folkelige kommunikationsmetoder (seminarer, foredrag etc.) kombineret med flittig brug af nyere medier.

Målopfyldelse og virkning

I forbindelse med de tre udvalgte **rammeorganisationer** er der i alle tilfælde foretaget målrettet distribution og markedsføring af aktiviteterne, og spredningseffekten vurderes at være yderst tilfredsstillende. CARE Danmark er nået bredt ud med en fotoudstilling i Østre Gasværk og via målrettet distribution af 10.000 af de producerede temaaviser. Hertil kommer, at der er gennemført mødearrangementer med deltagelse af ca. 200. Folkekirkens Nødhjælp er nået ud til godt 800 enheder, dvs. konfirmandklasser, efterskoler, FDF kredse, KFUM-/KFUK-grupper og De Grønne Pigespejdere. Red Barnets hjemmeside Megafonen blev lanceret i marts 2008 og har i perioden marts-august 2008 haft 11.135 unikke brugere med 415 i marts og 7.252 i august, hvilket i forhold til den specifikke målgruppe må siges at være tilfredsstillende for en nyligt lanceret side. Især fordi skolerne har haft sommerferie en del af denne periode.

For Red Barnets vedkommende vurderes det, at det kunne have været mere effektivt i højere grad at fokusere på lærerne, som i de fleste tilfælde vil være dem, der introducerer børnene til hjemmesiden. Den distribuerede folder, som er målrettet børnene, siger ikke lærerne så meget, og i den strøm af gratis materialer, der tilbydes skolerne, forsvinder det mere informative brev til lærerne i mængden. Der er næppe tvivl om, at de anmeldelser, der har været om Megafonen i fagbladene, er et meget vigtigt supplement i markedsføringen.

Som nævnt tidligere er den rette markedsføring af hjemmesider vigtig. En forudsætning for alt web-indholds synlighed og effekt er, at det bliver fundet, og vil man direkte i kontakt med børn og unge, er det vigtigt at huske, at deres internetforbrug går over Google, YouTube, FaceBook, Arto eller andre populære sider.

Det konkrete materiale, som organisationerne har produceret og distribueret i forbindelse med aktiviteterne, er i alle tre tilfælde udført professionelt og bærer præg af, at tilblivelsen er foregået i samarbejde med relevante professionelle aktører.

Det blev også vurderet, at Red Barnets hjemmeside Megafonen havde et godt potentiale for effekt, men den burde måske fokusere på en af aldersgrupperne og ikke have 2 mål-

grupper 4.-7. klasse og 7.-9. klasse med samme materiale. Dette anføres især som et problem i forhold til spillet "Afrikas Stjerne", som formmæssigt henvender sig til aldersgruppen 4.-7. klasse, men indholdsmæssigt til 7.-9. klasse, dvs. det målgruppemæssigt falder mellem 2 stole.

CARE Danmark har brugt kendte kunstnere i produktion af foto (Tine Harden og Jacob Holt), som er blevet brugt til fotoshows, temaaviser og en DVD, og det skærper naturligvis interessen for materialet hos modtagerne.

De to udvalgte aktiviteter under **minipuljen** repræsenterer den spredning i aktivitetstyper, der forekommer inden for den projektrelaterede oplysning, og som hænger sammen med de forskelligartede organisationsformer og størrelser. Dansk Missionsråds Ulandsafdeling (DMR-U) er en paraplyorganisation med 28 medlemsorganisationer og en projektportefølje på 16 projekter, og Skovdyrkerforeningen, der modtager PRO-midler fra Projektrådgivningen, er en typisk mindre forening med to igangværende projekter i Nepal og Indien.

I forbindelse med World Aids Dagen i december 2007 gennemførte DMR-U en kampagne om hiv/aids i den 3. verden. Aktiviteten er udført af DMR-U Sekretariatet selv ud fra en erkendelse om, at alle PRO-midlerne ikke kan anvendes af DMR-U's ansøgere. Aktiviteten blev udviklet i samarbejde med et professionelt kommunikationsfirma, og omfattede distribution af en række artikler fra Sierra Leone og Indien. Formålet var at give et bredt udsnit af befolkningen i Danmark oplysning og viden om hiv/aids-rantes vilkår i den 3. verden, og kirkens rolle i bekæmpelsen. Der blev i alt bragt 29 artikler i 19 aviser – hovedsageligt lokalaviser landet over. Det angives, at disse aviser har et samlet oplagstal på 477.029 og et samlet læsertal på 863.200. Endvidere er artiklerne stillet til rådighed for medlemsorganisationerne. De forskellige artikler er meget velskrevne, og budskaberne går let igennem.

Selvom det potentielle læsertal for de angivne aviser er stort, så siger det kun noget om eksponeringen og ikke noget om, hvor mange der rent faktisk har læst de pågældende aviser. Men som for de fleste andre produktanalyser i denne evaluering har det ikke været muligt at gå spadestikket dybere, men bedømt ud fra eksponeringen må det konstateres, at aktiviteten har et potentiale for effekt.

Målgruppen for Skovdyrkerforeningens aktiviteter er primært Skovdyrkernes egne medlemmer, og aktiviteterne består hovedsageligt af foredrag ved møder og artikler i Skovdyrkernes medlemsblad. Der er næppe tvivl om, at denne type aktiviteter i forhold til ressourceforbrug er effektive. Ikke ud fra spredningseffekten, som ikke er stor, men snarere på grund af formen, som omfatter personlig kommunikation og en høj grad af identifikation – fagligt og menneskeligt.

Det er den samme type aktiviteter, som den **projektbærende organisation** Indiengruppen Fyn (IGF) gennemfører. Indiengruppe Fyn er ikke en faglig forening, men en venskabsforening og har ikke den samme faglige og folkelige forankring som Skovdyrkerne. Dvs. at Indiengruppe Fyns målgruppe ud over medlemmerne er faglige miljøer inden for universitetsverdenen, som Indiengruppe Fyn forsøger at oplyse om forholdene i Vestbengalen og ad den vej engagere forskere i løsning af problemerne.

Indiengruppe Fyn udgiver populære og videnskabelige artikler, holder foredrag og deltager i workshops og konferencer. Det anslås, at ca. 700 personer har deltaget i IGF's aktiviteter, som igen hovedsageligt er baseret på kulturmøde og personlig kontakt.

I forbindelse med *Fokus på Østafrika* anslås det, at ca. 62.000 personer har været eksponeret for en eller flere af aktiviteterne. De produkter, som det har været muligt at analysere, f.eks. tryk, billeder og DVD, er professionelt udført og har en høj kvalitet. Fokus-konceptet bliver anvendt én gang årligt med fokus på andre regioner eller f.eks., som det er tilfældet i 2008, "Ung i Nicaragua". Kommunikationsstrategisk indeholder aktiviteterne de elementer, der er afgørende for succes: Oplevelser, identifikation og kulturmøde, og vurderes antallet af de personer, der har været eksponeret for aktiviteterne, og aktiviteterernes kommunikationsstrategiske potentiale for effekt, er der næppe tvivl om, at aktiviteten har været effektiv.

Den sidste aktivitet er et lærerudvekslingsprogram mellem lærere i Ghana og lærere i Danmark, som gennemføres af Ghana Venskabsgrupperne. Produkterne er de artikler og foredrag, som lærerne holder på baggrund af besøget i Ghana. De ghanesiske lærere deltagere i diverse arrangementer og følger de danske lærere i deres skolearbejde. Det anslås at ca. 1.200 elever/år og ca. 200 andre bliver eksponeret for kulturmødet. Denne aktivitet gør brug af oplevelse og kulturmøde, som middel til at opnå et engagement hos modtagerne. Spredningseffekten er ikke stor, men da aktiviteten er baseret på personlig kommunikation, er der potentiale for et dybere engagement hos målgruppen.

6.3 Ressourceforbrug

PRO-midlerne beløb sig i 2006 til i alt 13,5 mio. kr. og i 2007 til i alt 13,4 mio. kr. Som nævnt er rammens øvre loft fastsat til 2 procent af projektets budget. I årene 2006-07 fyldte rammeorganisationerne langt den største del med et årligt forbrug på ca. 9 mio. kr., mens PRO-aktiviteter for de projektbærende organisationer samlet set androg mellem 3 og 4 mio. kr. om året. De samlede PRO-bevillinger til minipuljerne udgjorde mellem 0,77 og 0,97 mio. kr. pr. år.

Enhedsomkostninger pr. aktivitet varierer ligeledes betragteligt fra de store professionelle tiltag i rammeorganisationerne, der ofte koster mere end 500.000 kr., til meget små tiltag under minipuljerne, der i enkelte tilfælde på grund af 2 procent grænsen andrager mindre end 5.000 kr. En samlet opgørelse af alle Projektrådgivningens PRO-aktiviteter i evalueringssperioden viser, at 16 af 54 PRO-aktiver havde et budget på under 10.000 kr. – heraf fem med et budget under 5.000 kr.

Loftet på 2 procent er, ifølge en af de interviewede rammeorganisationer, utilstrækkeligt, ikke mindst fordi ca. halvdelen af beløbet reelt går til lønudgifter. En af de udvalgte projektbærende organisationer peger ligeledes på, at man har måttet egenfinansiere en stor del af oplysningsaktiviteten for at få det til at hænge sammen. Det kan til sammenligning nævnes, at oplysningsandelen er væsentligt højere i Sverige, hvor den kan andrage op til 10 procent af projektmidlerne. Endda endnu i højere i særlige tilfælde.

Samtidigt findes der en del uudnyttede midler i forhold til minipuljerne samt for de projektbærende organisationer. DMR-U, der forvalter en af minipuljerne, modtager eksempelvis ikke altid nok ansøgninger. I 2007 var et af projekterne derfor, som nævnt, implementeret direkte af DMR-U-sekretariatet og ikke via medlemsorganisationerne. For Projektrådgivningen, en anden minipuljeforvalter, har anvendelse af PRO-midlerne ligget på ca. 50 procent af den potentielle ramme. Den lave anvendelse skyldes angiveligt tre forhold: i) Mangel på idéer og oplysningskompetence blandt ansøgere; ii) De lave beløb til rådighed pr. ansøger, samt iii) PRO-midlerne tages ud af det samlede budget og kan således alternativt anvendes til projektaktiviteter.

Det skal nævnes, at adskillige af de udvalgte organisationer, der nu er udelukket fra at søge Oplysningsbevillingen, føler, at de brænder inde med mange gode idéer, som ikke lader sig finansiere under PRO-midlerne.

Fokuseres der på mikroniveauet, vurderes ressourceforbruget i forhold til eksponering og kvalitet at være yderst rimeligt i alle tre aktiviteter gennemført af **rammeorganisationerne**. Produkterne er alle en del af en flerårig kampagne, hvor det samme koncept bruges og udvikles løbende. De er målrettet forskellige segmenter og grupper af befolkningen, og der gøres eksplicit brug af forskellige medier. Temaerne er relevante og relateret til organisationernes programmer i forskellige regioner. Dette er karakteristisk for rammeorganisationernes projektrelaterede oplysning.

For de **projktbærende organisationer** er der også tale om et meget begrænset forbrug af ressourcer, ikke mindst i forhold til Ghana Venskabsgrupperne, hvor de danske deltagende lærere finansierer deres egen deltagelse. Efterfølgende interview med udvalgte lærere har vist, at det er lykkedes lærerne at opnå økonomisk støtte fra andre kilder til at dække en del af deres udgifter. Overordnet set er der tale om en aktivitet med et lavt forbrug af PRO-midler. En anden projektbærende organisation, Indiensgruppe Fyn, udfører en PRO-aktivitet, der beløber sig til i alt 7.000 kr. Det har imidlertid i forbindelse med evalueringen været vanskeligt at identificere en afgrænset aktivitet, som dette beløb er brugt til. Indiensgruppe Fyn implementerer en bred vifte af oplysningsaktiviteter, primært rettet mod forskningsverdenen, og det er klart, at disse koster langt mere end PRO-beløbet. Det er derfor uklart, hvorvidt PRO-beløbet har været kritisk for Indiensgruppe Fyn.

Med hensyn til **minipuljerne** gør en lignende problematik sig gældende i forhold til Skovdyrkerne, der pr. automatik søger om et fast, mindre beløb i PRO-midler, ligegyldigt hvor stort projektet er. Beløbet bruges lidt diffust til trykke- og forsendelsesomkostninger af de medlemsblade, hvor der er artikler fra udviklingslandene, og til transport i forbindelse med møder og arrangementer. Igen er det tænkeligt, at sådanne aktiviteter ville blive gennemført, også hvis PRO-midler ikke var til rådighed. Selvom det potentielle læsertal for de angivne medlemsblade er stort, så siger det kun noget om eksponeringen og ikke noget om, hvor mange der rent faktisk har læst de pågældende blade. Men som for de fleste andre produktanalyser i denne evaluering har det ikke været muligt at gå spadestikket dybere. Bedømt ud fra eksponeringen må det konstateres, at Skovdyrkerne aktivitet har et potentiale for effekt. Samtidigt vurderes den som omkostningseffektiv.

6.4 Delkonklusion

Konklusionen på PRO-området må nødvendigvis tage højde for, at de tre PRO-vinduer er meget forskellige. Ligeledes varierer ansøgerne til de tre vinduer meget i forhold til erfaring og ekspertise på oplysningsområdet.

Forvaltningsmæssigt har HUM etableret en række rammebetingelser for PRO, og man har tillid til, at organisationerne har den fornødne ekspertise inden for oplysningsvirksomheden, som muliggør en stor grad af selvforvaltning. Dette er primært tilfældet for rammeorganisationerne samt de større projektbærende organisationer.

Ligeledes overlades det til minipuljeforvalterne at fastsætte nærmere retningslinier for anvendelsen af PRO-midler. De udvalgte organisationer har hver især brugt denne autonomi til løbende at tilpasse retningslinierne til deres ansørgfelt.

Samlet set vurderes dette fravær af detailstyring at være hensigtsmæssigt, ud fra at organisationerne har et stort kendskab til de målgrupper, som de vil kommunikere med. Bagsiden er dog samtidig, at HUM ikke fokuserer på målbarhed, evaluering og læring på tværs af de organisationer, der modtager PRO-midler. Det er overvejende rammeorganisationer, der har ekspertisen og kapaciteten til at følge mere systematisk op på egne aktiviteter. Organisationerne efterspørger dog et fælles sted til at samle erfaringer op og videreudvikle oplysningsvirksomheden.

Det forhold, at alle projekter pr. automatik har et oplysningsbudget tilknyttet, vurderes endvidere at være uhensigtsmæssigt. Ikke alle projekter har det samme oplysningspotentiale, og en mere effektiv udnyttelse af midlerne kunne sikres ved i højere grad at fokusere oplysningsmidlerne mod aktiviteter med potentiale for formidling og oplysning.

Kravet om, at oplysningsaktiviteterne skal være projektrelaterede, betyder endvidere, at organisationer forhindres i at løfte oplysningsaktiviteterne op på et niveau, der ikke umiddelbart kan kobles til det enkelte projekt. Praksis fra Norge og Sverige viser, at der er gode erfaringer med at satse på oplysning om de mere overordnede globale sammenhænge og temaer via organisationerne.

PRO-aktiviteterne har typisk fokus på de sociale sektorer og vurderes at være tematisk relevante i forhold til de overordnede principper for dansk bistand til organisationerne. Temamæssigt komplementerer de desuden Udenrigsministeriets egne aktiviteter, ligesom målgrupperne også overvejende er relevante, jævnfør den store del af aktiviteter, der retter sig mod børn og unge. Fortsat er der, særligt for de mindre organisationer, en stor andel, der retter sig mod det folkelige bagland, hvor organisationerne har deres medlemmer.

Det er kommunikationsstrategisk en ubetinget fordel, at de organisationer og foreninger, der er baseret på et fagligt eller interessespecifikt fællesskab, har medlemmerne eller det folkelige bagland som primær målgruppe. Skovdyrkere har f.eks. de bedste forudsætninger for at engagere andre skovdyrkere i udviklingsspørgsmål, og foreningerne dækker til sammen mange segmenter af det danske samfund. Det forholder sig anderledes for organisationer som f.eks. Mellempfolkeligt Samvirke, Ibis og nogle venskabsforeninger, som primært er etableret som ulandsorganisationer, og hvor medlemmerne må formodes at være en del af det ulandsfaglige netværk. Her må organisationernes erfaring og netværk anvendes til at kommunikere med andre segmenter af befolkningen, hvilket da også i langt de fleste tilfælde er praksis.

De fleste af de analyserede aktiviteter har vist sig at være effektive. Organisationernes indsats bærer præg af, at de har praktisk erfaring med udviklingsarbejde, har noget at fortælle og kan gøre det på en troværdig måde. Dette er med til at sikre effektiviteten i indsatserne.

Mediemæssigt er der stor mangfoldighed inden for PRO-midlerne. Rammeorganisationerne gør brug af meget professionelle produktioner i form af film, tv og publikationer, mens de mindre organisationer typisk benytter sig af foredrag og andre former for personlig kommunikation.

Der er en god sammenhæng mellem ressourceforbruget og kvaliteten. De budgetmæssigt største aktiviteter (Folkekirkens Nødhjælp og Fagbevægelsens Ulandssekretariat) har kommunikationsmæssigt det største potentiale for at nå længere ud og dybere ned.

Med hensyn til den overordnede bevillingsramme kan det konstateres, at særligt rammeorganisationerne har mulighed for at anvende flere midler, end der p.t. er til rådighed, og særligt når det drejer sig om større kampagner mv. I modsætning hertil har det generelt vist sig at være sværest for de mindre organisationer at anvende de små PRO-beløb fornuftigt. Her lader til at være et behov for faglig opkvalificering i forhold til kommunikationskompetencer. Ligeledes er det muligt, at en tildeling af midler ud fra oplysningspotentiale frem for pr. automatik ville føre til, at også de mindre organisationer, samlet betragtet, ville kunne anvende den eksisterende ramme på en mere relevant og effektiv måde. Både DMR-U og Projektrådgivningen har allerede i dialog med Udenrigsministeriet (HUM) taget skridt til at gå væk fra denne automatik.

7 Sammenfattende konklusioner og anbefalinger

Evalueringen viser, at oplysningsvirksomheden finansieret af Udenrigsministeriet i perioden 2006-2007 har fokuseret på relevante aktiviteter, som ofte har nået de fastsatte mål inden for et rimeligt ressourceforbrug. Hovedudfordringen består i at blive bedre til at målrette aktiviteterne mod relevante målgrupper og at sikre bedre eksponering og markedsføring af produkterne. Ligeledes har oplysningsvirksomheden ikke i tilstrækkelig grad været styret af et grundigt kendskab til målgruppernes behov samt kendskab til, hvordan man bedst kommunikerer med de ønskede målgrupper.

De overordnede konklusioner for evalueringen er sammenfattet nedenfor i forhold til evalueringens centrale vurderingskriterier.

7.1 Relevans

Formål

Grundlaget for oplysningsvirksomheden er §10 i Lov om internationalt udviklingssamarbejde. Loven er fra 1971 og ikke helt tidssvarende. Men lovens formuleringer er dog så rummelige, at de forsat vil være en tilfredsstillende ramme om oplysningsvirksomheden.

I forbindelse med Europakommissionens fælleserklæring: "Den europæiske konsensus på udviklingsområdet (2005)" er der udarbejdet en rammestrategi for uddannelse og oplysning om udviklingsspørgsmål (november 2007).²⁷ Indholdet er vidtgående og fokuserer på:

At give alle borgere i Europa mulighed for livet igennem at holde sig underrettet om og forstå globale udviklingsspørgsmål og den lokale og personlige relevans af disse spørgsmål, samt at udøve deres rettigheder, og leve op til deres ansvar som indbyggere i en kompleks og foranderlig verden ved at arbejde for en retfærdig og bæredygtig verden.

De involverede statslige og ikke-statslige aktører i Danmark har endnu ikke har taget stilling til denne strategiske ramme, som er den første sammenhængende europæiske ramme for uddannelse og kommunikation om udviklingsspørgsmål på lokalt, regionalt, nationalt og europæisk plan. Den skitserede europæiske ramme for uddannelse og oplysning om udviklingsspørgsmål vil kunne bidrage til en mere tidssvarende og målrettet fortolkning af den nuværende formulering i loven.

Tema

Den overordnede temamæssige prioritering for hvert af de tre finansieringsvinduer er grundlæggende relevant og understøtter den overordnede formålsparagraf (§10 jævnfør ovenfor). Herudover vurderes sammensætningen af temaer på tværs af de tre vinduer at være komplementær. Hvor Udenrigsministeriets egen virksomhed i høj grad fokuserer på 2015 Målene, er der i den ikke-statslige oplysningsvirksomhed et større fokus på de sociale sektorer. Bortset fra 2015 kampagnen, der er implementeret af Udenrigsministe-

²⁷⁾ http://ec.europa.eu/development/center/repository/PUBLICATION_CONSENSUS_DA-067-00-00.pdf

riet, er der relativt begrænset tematisk styring af oplysningsvirksomheden. Der kan derfor ikke siges at være et samlet tematisk fokus. Det er langt hen ad vejen op til den enkelte ansøger og organisation at definere hvilket tema, de ønsker at belyse, så længe de holder sig inden for de overordnede rammer. Denne tilgang vurderes at sikre ejerskab hos gennemførende organisationer, da de dermed har stor medindflydelse på, hvordan midlerne skal anvendes. På den baggrund er det evalueringens vurdering, at en stærkere statslig styring af det tematiske fokus ikke ville være hensigtsmæssig. Der synes dog at være et uudnyttet potentiale for at forfølge tematiske satsninger under forudsætning af, at de baseres på sammenhængende koncepter.

Målgruppe

De tre vinduer har hver især foretaget en hensigtsmæssig prioritering af målgrupper. De fokuserer alle på grundskolen og andre repræsentanter fra de yngre generationer. Dette fokus vurderes som berettiget, da relevansen af oplysning og information vurderes at være stort for netop denne målgruppe sammenlignet med andre målgrupper.

Derudover forekommer der at være en relevant prioritering af målgrupper mellem finansieringsvinduerne. Udenrigsministeriet fokuserer i høj grad på den brede befolkning – ligesom professionelt interesserede (politikere, samarbejdspartnere m.m.) er i fokus i større grad end for de øvrige vinduer – mens de folkelige organisationer fokuserer på foreninger og i lidt mindre grad professionelt interesserede. Der er dog hos organisationerne en relativ stor andel af aktiviteter med en uspecificeret målgruppe. Oplysningsbevillingen skiller sig ud fra de øvrige ved at lægge relativ stor vægt på ungdomsuddannelserne som målgruppe.

7.2 Effektivitet

Organisation

Samlet set vurderes den nuværende organisation at understøtte en relativt effektiv oplysningsvirksomhed. Tredelingen mellem Udenrigsministeriets egne aktiviteter, Oplysningsbevillingen og PRO-midlerne sikrer en passende balance mellem statslige og private oplysningsaktiviteter. En sådan opdeling vurderes at være hensigtsmæssig for at sikre gennemførelsen af oplysningsaktiviteter, der når bredt ud, samtidigt med at smallere målgrupper nås igennem mere græsrodsprægende aktiviteter og personlig kommunikation.

Oplysningsvirksomheden bærer dog præg af, at der ikke eksisterer et fælles forum for drøftelse af de overordnede mål, målgrupper, metoder, aktører mv. Konsekvensen af dette er, at koordinering på tværs af finansieringsvinduerne mangler, hvorved den samlede oplysningsvirksomhed i høj grad præges af enkeltstående indsatser. Ligeledes er der relativt få koordinerede aktiviteter på tværs af aktørerne inden for de enkelte vinduer – og i endnu mindre grad på tværs af vinduerne.

Den manglende koordinering på tværs af vinduerne betyder endvidere, at der kun i begrænset omfang fokuseres på læring fra hidtidige erfaringer på tværs af vinduerne. I det omfang evaluering sker, er det Udenrigsministeriet og de største folkelige organisationer, som fokuserer mest på det. Der eksisterer ikke en mekanisme, der sikrer at god praksis og læring spredes på tværs af vinduerne. Til sammenligning fokuserer man i Sverige systematisk på evaluering og læring i forhold til den samlede oplysningsvirksomhed, herunder også de folkelige organisationers informationsaktiviteter.

Det er evalueringens vurdering, at der er et behov for yderligere koordination og rådgivning for at opnå en mere effektiv udnyttelse af de eksisterende midler.

Medier

De tre finansieringsvinduer har forskellige prioriteringer af medieplatforme. Dette afspejler, at de som nævnt har en forskellig prioritering af målgrupper. Udenrigsministeriet benytter sig i meget høj grad af web- og PC-baserede medier, hvilket er i tråd med ønsket om at nå yngre generationer i grundskolen. Det samme er tilfældet for de folkelige organisationer, der dog også adskiller sig fra de øvrige vinduer ved at have en høj andel af oplysningsvirksomhed baseret på seminarer, konferencer og oplæg. Ser man på Oplysningsbevillingen, er der et stort fokus på film og tv-mediet.

Målopfyldelse og virkning

Det er ikke muligt at foretage en egentlig effektivitetsvurdering af den samlede oplysningsvirksomhed, da målene om at udbrede kendskab og skabe forståelse (jævnfør §10 i Lov nr. 297) er påvirket af mange faktorer. Det kan dog konstateres, at kendskabsmålinger viser, at kun omkring en tiendedel af befolkningen har læst eller hørt om 2015 Målene. En stor del af de adspurgte mener endvidere, at størstedelen af udviklingsbistanden bruges på administration og ikke kommer de fattige til gode.

I Norge og Sverige er der en større viden om og opbakning bag bistandssamarbejdet og 2015 Målene sammenlignet med Danmark. Det svage kendskab til 2015 Målene og et udbredt indtryk af at hovedparten af midlerne går til administration viser, at der er behov for en styrket oplysningsindsats. Men det lave kendskabsniveau kan dog ikke uden videre tages til indtægt for, at den hidtidige indsats har været utilstrækkelig.

Det har været muligt at foretage en mere detaljeret vurdering af målopfyldelse og virkning på mikroniveauet. Som det fremgår af produktanalyserne, er det vanskeligt at nå brede målgrupper med enkeltstående aktiviteter, som for eksempel "Turen går til en mindre skæv verden". Endvidere er det lettere at nå en ønsket målgruppe, jo snævrere målgruppen er, og jo mere målgruppen fra starten er tænkt med ind i materialet eller aktiviteten.

Flere produkter og aktiviteter søger at henvende sig til flere målgrupper på én gang. Dette indebærer en risiko for at ramme forbi de identificerede målgrupper med mindre man anvender flere forskellige aktiviteter/produkter (udstilling, film, debatmøder, etc), som er målrettet de enkelte gruppers behov og kommunikationsvaner. Andre aktiviteter har et ønske om at engagere grupper, som ikke i forvejen har viden og holdning til udviklingsspørgsmål (f.eks. dilemma.dk), men rammer ofte i praksis de i forvejen interesserede og vidende.

Behovet for oplysning afhænger af modtagernes viden og holdning, og den mest hensigtsmæssige aktivitet og henvendelsesform afhænger af modtagernes medie- og kommunikationsvaner. Selvom en hel del af de analyserede produkter har en høj grad af målrettethed, er det evalueringens vurdering, at oplysningsvirksomheden som helhed ikke har tilstrækkelig kendskab til udvalgte målgruppers behov for oplysning/kommunikation om international udvikling og deres medie- og kommunikationsvaner. Et sådan kendskab ville kunne opbygges i forhold til de enkelte aktiviteter, men det vil være oplagt at foretage en fælles analyse i forhold til udvalgte målgrupper, herunder små opinionsdannere (f.eks. lærere), store opinionsdannere (f.eks. journalister og andre formidlere) og beslutningstagere (f.eks. politikere). Eksisterende redskaber i form af segmentanalyser (f.eks.

“Gallup kompas” som anvendes af Udenrigsministeriet) kan eventuelt bruges som udgangspunkt for en mere specifik analyse af behovet for kommunikation om udviklingsspørgsmål.

Markedsføring og eksponering

Evalueringen har vist, at markedsføring og tilgængelighed af produkterne er væsentligt for effektiv oplysning om udviklingslandene. De film og andre publikationer, der produceres under de tre finansieringsvinduer, er i hård konkurrence med andre udbud på mediemarkedet, og det er svært, for ikke at sige umuligt at få vist alle producerede film på landsdækkende TV. Derfor skal man ikke nødvendigvis have en ambition om, at alle produkter skal vises/trykkes i de store massemedier. I stedet vil det være nødvendigt i højere grad at satse på produkter, der er tilgængelige “on-demand”, hvilket vil sige, at brugerne selv finder frem til dem på Internettet.

Der findes allerede mange ulandsrelaterede film, spil mv. på nettet. Hertil kommer at der produceres meget materiale om og fra den tredje verden, både i Danmark, Europa og i den tredje verden. Dette materiale kunne gøres tilgængeligt for et dansk publikum ved, at en del af oplysningsmidlerne blev anvendt til indkøb af rettigheder, produkter samt versioneringer. Det er måske ikke så meget materiale om udviklingslandene, der mangler, som det er kendskabet til og tilgængeligheden af det materiale, der allerede findes.

En del materiale produceret under de tre finansieringsvinduer henvender sig til forskellige niveauer af undervisningssektoren. Materialet bliver udmærket markedsført og eksponeret via portalen emu.dk, men der eksisterer ikke en fælles portal, hvor alt relevant materiale og aktiviteter produceret og gennemført af alle aktører inkl. erhvervslivet bliver markedsført og eksponeret.

Undervisningsområdet

Grundskoleområdet fylder klart mest i oplysningsvirksomheden. Der er eksempler på fremragende produkter i alle tre finansieringsvinduer, som sikkert når den tiltænkte målgruppe. Men en del af materialerne er ikke hensigtsmæssigt markedsført og ikke tilstrækkeligt “grydeklare” for lærerne. Desuden er den internationale dimension, herunder ulandsområdet, ikke tilstrækkeligt højt prioriteret i rammerne for undervisningen. Krav og mål er enten fraværende eller vagt formulerede, både på ministerielt niveau, kommunalt niveau og skoleniveau. Området er således afhængigt af ildsjæle, som er klar til at gøre en særlig indsats.

7.3 Ressourceforbrug

Det samlede ressourceforbrug på oplysningsvirksomhed udgør for evalueringsperioden 0,3 procent af den samlede danske udviklingsbistand, hvilket er væsentlig under niveauet i Norge og Sverige. Niveauet i den pågældende periode er desuden lavere end det, der var gældende i perioden umiddelbart før evalueringen.

Evalueringen vurderer, at en øget finansiering vil kunne finde hensigtsmæssig anvendelse ikke mindst hos de større folkelige organisationer, mens der ikke er et entydigt grundlag for at konkludere, hvorvidt de eksisterende ressourcer, der er til rådighed for Udenrigsministeriets eget oplysningsarbejde samt Oplysningsbevillingen, bør øges.

7.4 anbefalinger

Som anført i evalueringens metodekapitel er der en række problemstillinger i den samlede oplysningsvirksomhed, som indebærer politisk afvejning og prioritering. Et eksempel er den rigtige balance mellem statslige og private oplysningsaktiviteter, som f.eks. har betydning for, hvorvidt det giver mening at løsrive Udenrigsministeriets avis "Udvikling" fra ministeriet gennem et såkaldt "frihedsbrev", som officielt gør avisen uafhængig af Udenrigsministeriet. Dette har man haft gode erfaringer med at gøre i Norge i relation til avisen Bistandsaktuelt. Et andet tema er f.eks. balancen mellem professionelle private aktører og egentlige græsrodsaktiviteter. Dette er i sidste ende også en politisk afvejning, som ikke udelukkende kan baseres på overvejelser om målgrupper og kommunikationseffekt.

I det følgende afsnit præsenteres anbefalingerne under fem temaer, som hver især angiver prioritetsområder.

Tema 1: Større fokus på rolle- og arbejdsdeling samt erfaringsopsamling

I lyset af oplysningsvirksomhedens relativt begrænsede størrelse er der behov for større fokus på den overordnede rolle- og arbejdsdeling. Dette indebærer bl.a. en drøftelse af mål, målgrupper, metoder samt hvilke roller, de forskellige aktører skal spille. Der er endvidere behov for systematisk erfaringsopsamling inden for og på tværs af finansieringsvinduerne.

Det anbefales, at:

1. Fastholde den brede målformulering i §10 i Lov om internationalt udviklings-samarbejde om at "udbrede kendskabet til og skabe forståelse for [...] det internationale udviklingssamarbejde", men samtidig også, at de involverede aktører baserer sig på de eksplicite mål og principper, der er identificeret i den europæiske rammestrategi for uddannelse og oplysning om udviklingsspørgsmål.
2. Udenrigsministeriet foretager en kortlægning af de relevante målgruppers medievaner og behov for information om udvikling og globale spørgsmål.
3. Udenrigsministeriet i samarbejde med de involverede aktører udvikler forslag til simple systemer til erfaringsopsamling og evaluering af kommunikationsindsatser som eksempelvis i den svenske paraplyorganisation LO-TCO, der har udviklet en kortfattet evalueringshåndbog.²⁸

Tema 2: Breder og mere involverende debat om udviklingsbistand

Det nuværende debatområde på ulandsområdet er båret af ildsjæle og fylder ikke meget i mediebildet. For at engagere og inddrage så mange som muligt i debatten om udviklingsspørgsmål er der behov for større eksponering i massemedierne samt styrkelse af den kritiske masse af journalister og formidlere, som har særligt engagement og indsigt i udviklingsspørgsmål gennem målrettet information, finansiering, yderligere facilitering af rejser, deltagelse i møder og konferencer etc.

28) <http://www.lotcobistand.org/material/1#material123>

Det anbefales, at:

4. Udenrigsministeriet styrker indsatsen for at udvikle sammenhængende og målrettede koncepter for formidling af informationer om dansk og international udviklingsbistand i samarbejde med relevante aktører (medieinstitutioner, erhvervslivet, folkelige organisationer, etc.). Det bør i den sammenhæng vurderes, hvorvidt der er behov for at tilføre yderligere midler til Udenrigsministeriet. Det anbefales samtidig at det overvejes at opprioritere de ikke-statslige oplysningsaktiviteter.
5. Oprette en rejsefond finansieret af Udenrigsministeriet i en uafhængig institution (f.eks. Dansk Journalistforbund), som journalister og andre formidlere kan søge med kort varsel, når nyheden opstår, med det formål at formidle aktuelt stof om og fra udviklingslandene. Dette skal koordineres med rejsestipendieordningen under Oplysningsbevillingen.

Tema 3. Professionalisme, mangfoldighed og eksponering

Der er behov for større gennemslagskraft og eksponering, uden at det går ud over mangfoldigheden i aktiviteterne. For at styrke produkternes/aktiviteternes gennemslagskraft er det nødvendigt, at ikke-professionelle formidlere modtager rådgivning fra konceptudvikling til distribution.

Der produceres – i Danmark og internationalt – meget relevant materiale om og fra udviklingslandene. Det er altså ikke materiale, der mangler, men oversigt og eksponering af det materiale, der findes. Der efterspørges således en redigeret Internetportal, hvor forskellige typer produkter fra foredrag til film og multimedieprogrammer kan findes. Dette vil åbne mulighed for mere effektiv eksponering og bedre anvendelse af produkterne.

Det anbefales, at:

6. Afsætte ressourcer til professionel coaching²⁹ og rådgivning af ikke-professionelle formidlere, som modtager støtte fra Oplysningsbevillingen og fra de projektrelaterede oplysningsmidler.
7. Etablere en samlet, uafhængig, redigeret portal til eksponering af aktiviteter og produkter, der produceres under alle tre finansieringsvinduer, samt relevante produkter fra andre danske eller udenlandske producenter.
8. Afsætte flere midler til versionering og indkøb af rettigheder til eksponering af film og andet relevant materiale.

Tema 4: Styrke det globale aspekt i undervisningen

Der er behov for en større målrettethed og bedre markedsføring af det materiale, der henvender sig til den formelle undervisningssektor, men frem for alt er der behov for, at man politisk og praktisk opprioriterer den internationale dimension.

Det anbefales, at:

9. Udenrigsministeriet og Undervisningsministeriet samarbejder på det formelle og uformelle plan omkring en stærkere prioritering af den internationale dimension i folke- og gymnasieskolen, bl.a. med udgangspunkt i anbefalingerne i evalueringsrapporten om Den Internationale Dimension fra 2003.

29) *D.v.s. at følge produktionsprocessen fra konceptudvikling til eksponering*

10. En repræsentant fra Undervisningsministeriet inviteres til at blive medlem af Oplysningsudvalget.

Tema 5: Koordinering, samtænkning, udvikling og nytænkning

Der er behov for at koordinere og samtænke den samlede oplysningsvirksomhed finansieret af Udenrigsministeriet, således at virkningen af oplysningsvirksomheden styrkes. Dette kan ske ved, at der skabes en platform (eller forum), hvor de involverede aktører kan mødes og drøfte planer, ideer og visioner for en styrket oplysningsindsats.

Der er endvidere behov for at udnytte alle kompetente kræfter bedst muligt i oplysningsvirksomheden. Det foreslås derfor, at de folkelige organisationer får adgang til at igangsætte nyskabende og gennemslagskraftige oplysningsaktiviteter finansieret af en ny pulje under oplysningsudvalget. Puljen bør være en særskilt pulje for at sikre, at de folkelige organisationer ikke "udkonkurrerer" de eksisterende ansøgere til Oplysningsbevillingen. Erfaringer fra Norge og Sverige viser, at der er gode erfaringer med at satse på oplysning om de mere overordnede globale sammenhænge og temaer via de folkelige organisationer. Det afgørende kriterium for tildeling af midler fra puljen vil være ansøgningernes kvalitet og dermed ikke på forhånd udmeldte temaer. Samtidig er der behov for en vis finansiel forudsigelighed i forhold til de folkelige organisationers oplysningsindsats, hvorfor muligheden for at ansøge om 2 procent fastholdes.

Det anbefales, at

11. Forskellige modeller for den fremtidige forvaltning af oplysningsvirksomheden analyseres med henblik på at undersøge muligheder for at styrke såvel koordination som mangfoldighed. Der kan være tale om modeller med mindre justeringer i den eksisterende forvaltningsmodel, herunder etablering af en platform for udvikling og nytænkning af oplysning om udviklingslandene. Andre modeller med mere radikale ændringer bør også overvejes, herunder at Oplysningsbevilling og -udvalg flyttes uden for Udenrigsministeriet.
12. Udenrigsministeriet tager initiativ til at sikre en tæt koordinering mellem Udenrigsministeriets egne oplysningsaktiviteter og oplysningsaktiviteter gennemført af andre aktører.
13. De folkelige organisationer får adgang til at søge en særskilt pulje under Oplysningsudvalget, hvor samarbejdet mellem flere organisationer og/eller institutioner/virksomheder tilskyndes.
14. Ramme-, minipulje- og projektbærende organisationer fortsat skal kunne anvende 2 procent af projektbevillingerne fra HUM til oplysning. Det foreslås desuden at fjerne kravet om, at oplysningsmidlerne skal være projektrelaterede i snæver forstand (jf. den reviderede civilsamfundsstrategi).

Bilag 1 Terms of Reference (ToR)

1. Baggrund

Hvert år afsætter Udenrigsministeriet midler til at oplyse om forholdene i udviklingslandene og om den danske deltagelse i udviklingssamarbejdet. Midlerne går til Oplysningsbevillingen og Danidas eget oplysningsarbejde (§ 06.35.01.13)³⁰ samt den projektrelaterede oplysning i NGO-regi (PRO-midler) (§ 06.33.01). I 2006 og 2007 blev der i alt årligt anvendt ca. 40 mio. kr. til oplysningsarbejde fordelt med ca. en tredjedel til hver af de tre bevillingstyper.

Udenrigsministeriets tilskud til oplysningsvirksomhed gives med hjemmel i § 10 i Lov om internationalt udviklingssamarbejde, der har følgende ordlyd:

”Med henblik på at udbrede kendskabet til og skabe forståelse for udviklingslandenes problemer og for betydningen af dansk deltagelse i det internationale udviklings samarbejde kan ministeren iværksætte eller yde statstilskud til dette formål”.

Oplysningsudvalget, hvis medlemmer er udpeget af Styrelsen for Internationalt Udviklingssamarbejde, forestår sammen med Udenrigsministeriet fordelingen af Oplysningsbevillingens midler. Oplysningsbevillingen yder tilskud til oplysningsvirksomhed i Danmark med det formål at fastholde og uddybe befolkningens forståelse for Danmarks deltagelse i det internationale udviklingssamarbejde³¹. Danidas oplysningsbevilling blev sidst evalueret i 1998 (Evaluering 1998/3).

Danidas Evalueringskontor (EVAL) er blevet anmodet om at gennemføre en evaluering af denne oplysningsvirksomhed for årene 2006 og 2007. For at skabe et grundlag for evalueringen blev der i foråret 2008 gennemført et forstudie, der havde til formål at etablere grundlaget for en afgrænsning og fokusering af selve evalueringen. Forstudiet omfattede tre dele: 1) en redegørelse for omfanget og karakteren af oplysningsaktiviteter finansielt støttet gennem de tre bevillingstyper, opdelt på tema, medie og målgruppe; 2) en identifikation – med udgangspunkt i redegørelsen – af relevante metoder til at afdække oplysningsaktiviteternes effekt, og 3) en foreløbig vurdering af om bevillingskriterier og retningslinjer for forvaltning af midlerne er hensigtsmæssige i forhold til formålet med oplysningsarbejde.

2. Opsummering af forstudiets resultater³²

Forstudiet viste, at der er forskel på, hvorledes de tre områder har tilrettelagt deres aktiviteter under den fælles brede målsætning. Hvor Danidas egne oplysningsaktiviteter er defineret ved en række policy- og strategidokumenter med tilhørende implementeringsplaner, angives der for Oplysningsbevillingen og PRO-midlerne rammebetingelser, hvorefter det er op til ansøgerne at definere og tilrettelægge aktiviteter. For alle tre områder

30) Støtte gives også til rejsestipendier, som dog ikke er omfattet af denne evaluering.

31) Jf. Retningslinierne for Danidas Oplysningsbevilling (2004).

32) Forstudiet kan downloades fra www.evaluering.dk

lægges der desuden stor vægt på, at oplysningsaktiviteterne skal være præget af professionalisme og høj kommunikationsfaglighed. Ved udmøntningen af Oplysningsbevillingen og PRO-midlerne lægges der derudover stor vægt på folkelighed og græsrodsengagement i oplysningen. Forstudiets rummede en foreløbig kvantitativ kortlægning af de bevilgede aktiviteter. Heraf fremgik det, at den differentierede tilgang også afspejles i målgrupper for de tre bevillingstyper, ligesom der er forskel på vægtningen af forskellige typer af oplysningsaktiviteter.

En umiddelbar sammenligning i forstudiet viser, at Norge og Sverige anvender væsentligt større beløb til oplysning i sammenligning med Danmark. I forstudiet vurderes det dog, at en egentlig kvantitativ sammenligning, hvor der bliver set nærmere på, hvordan de norske og svenske tal opgøres, og hvilke aktiviteter der medregnes, vil kræve betydelige ressourcer, og at resultatet af en sådan kvantitativ øvelse ikke vil kunne retfærdiggøre dette forventede betydelige ressourceforbrug. En mere kvalitativ sammenligning af strategier for oplysningsaktiviteter og forvaltningen af midlerne hertil i henholdsvis Norge og Sverige ses dog som relevant.

Forstudiet har videre set på, om bevillingskriterier og retningslinjer for forvaltning af midlerne er hensigtsmæssige i forhold til formålet med oplysningsarbejdet. Der peges på, at der aktuelt er meget forskellig praksis mht. afrapporteringen på output og resultater af oplysningsaktiviteter, og at det kan være relevant at se nærmere på dette område. Videre rejses der i forstudiet en række spørgsmål om bl.a. graden af fleksibilitet i udmøntningen af PRO-midlerne, samt prioriteringen af professionel oplysning overfor vægt på en "græsrodstilgang".

I forlængelse af disse resultater peger forstudiet på en række metodiske udfordringer og muligheder for det videre arbejde. Det anbefales overordnet, at evalueringen tager udgangspunkt i OECD/DAC's definition af effekt, som anvendes bredt om "output", "outcome" og "impact", og at der bør ses nærmere på oplysningsindsatsen i forhold til relevans, effektivitet og ressourceforbrug³³. På grund af den store variation i oplysningsvirksomheden anbefales det videre, at der ikke kun ses på den samlede indsats, men at der også ses mere differentieret på aktiviteter indenfor hver af de tre bevillingstyper. Det fremhæves, at der bør anvendes forskellige metoder for at sikre en hensigtsmæssig belysning af de forskellige aspekter af oplysningsvirksomheden. Endelig peges der på, at der på nogle områder må forventes at være begrænset datamateriale om produkter og resultater, fordi de bevilgede aktiviteter har en lang produktionstid og derfor ikke er afsluttede på tidspunktet for evalueringen. Dette kan skabe behov for supplerende dataindsamling, så der kan tages højde for evt. skævheder i resultatdata.

3. Formål

Formålet med evalueringen er overordnet set at undersøge, hvorvidt og hvordan oplysningsaktiviteterne har bidraget til at udbrede kendskabet til og skabe forståelse for udviklingslandenes problemer og for betydningen af dansk deltagelse i det internationale

33) I forstudiet nævnes "efficiens" som et af kriterierne. I selve evalueringen vil der skulle foretages vurderinger af rimeligheden af det medgæede ressourceforbrug i forbindelse med analyserne af aktiviteterne i de enkelte stikprøver.

udviklingssamarbejde. I forlængelse heraf skal der angives fremadrettede anbefalinger til, hvordan oplysningsindsatsen kan varetages så hensynet til relevans, effektivitet og en hensigtsmæssig ressourceanvendelse styrkes.

Under dette overordnede formål har evalueringen følgende delformål:

- At undersøge oplysningsindsatsernes produkter og resultater, og vurdere relevans, effektivitet og ressourceforbrug for bevilgede og gennemførte oplysningsaktiviteter, både for hver af de tre bevillingstyper og mere overordnet i forhold til den samlede indsats.
- At undersøge forvaltningen af midlerne for hver af de tre bevillingstyper og vurdere hensigtsmæssigheden heraf i forhold til dels opfyldelse af egne målsætninger, dels opfyldelse af det overordnede formål, herunder hvorvidt og hvordan forvaltningen understøtter relevans og effektivitet.
- At undersøge forvaltningen af og anvendelsesområder for oplysningsmidler i Norge og Sverige med henblik på at identificere og videregive relevante erfaringer og eksempler på god praksis.
- At angive anbefalinger der kan fremme relevans, effektivitet og en hensigtsmæssig anvendelse af ressourcer for oplysningsvirksomheden. Anbefalingerne kan omfatte konsekvensanalyser af evt. ændringer i oplysningsvirksomheden.

4. Outputs

Der skal udarbejdes udkast til evalueringsrapport (jf. den aftalte tidsplan), og efter at kommentarer til dette udkast er modtaget fra EVAL en endelig evalueringsrapport.

- Evalueringsrapporten skal være på max. 40 sider (ekskl. en kort sammenfatning og evt. annekser) og skal skrives på dansk.
- Efter den danske udgave af evalueringen er godkendt, skal konsulenten stå for en oversættelse til engelsk af evalueringsrapporten.
- Både den danske og den engelske udgave offentliggøres af EVAL.
- Her udover skal konsulenten levere oplæg til referencegruppemøder samt udkast til analyseramme og metode, der diskuteres med EVAL.

5. Fokus

Evalueringen vil dække oplysningsvirksomhed finansieret indenfor Udenrigsministeriets støtte til Oplysningsbevillingen, Danidas eget oplysningsarbejde og de projektrelaterede midler i 2006 og 2007. Mere specifikt skal evalueringen dække oplysningsaktiviteter, bevilget i 2006 og 2007, inkl. produkter og resultater heraf. Som minimum forventes det at der ses på aktiviteter fordelt på tema, målgruppe og medie (og kombinationer heraf, hvor relevant), og at relevans, effektivitet og ressourceforbrug for oplysningsvirksomheden vurderes i forhold til hver bevillingstype. Videre forventes det, at evalueringen dækker

oplysningsvirksomheden samlet set og giver en mere overordnet vurdering af den samlede oplysningsvirksomhed.

Denne del af evalueringen forventes at basere sig på dels en uddybning af den kortlægning, der blev gennemført som en del af forstudiet, dels en supplerende analyse af nye data. Arbejdet vil derfor inkludere både en validering af eksisterende data og indhentning af supplerende data, der også dækker aktiviteterne gennemførelse, realiserede produkter og de opnåede resultater. Det skal sikres, at data muliggør dels en kvantitativt orienteret analyse, der så vidt muligt også dækker resultater for hver bevillingstype; dels kan give et mere overordnet billede af oplysningsindsatsen samlet set. Evalueringen vil primært fokusere på gennemførte aktiviteter, men det kan også komme på tale at indhente data om aktiviteter under implementering samt bevilgede, men endnu ikke gennemførte, aktiviteter. I forlængelse af forstudiet skal det bemærkes, at en del aktiviteter, som er bevilget i den relevante periode, ikke vil være fuldt gennemført før evalueringen er afsluttet. Det gælder f.eks. film- og tv-produktioner med en lang produktionstid. Som en del af arbejdet med redegørelse for og analyse af produkter og resultater bør der derfor indgå en supplerende dataindsamling for at få så dækkende og aktuelle data som muligt og for at kunne tage højde for evt. skævheder i data. Herunder kan det evt. blive relevant at fremskaffe data om gennemførelsesstatus og at inddrage ikke fuldt færdiggjorte aktiviteter i analysen.

Derud over skal evalueringen dække en stikprøve af aktiviteter for hver af de tre bevillingstyper, som underkastes nærmere analyse, med henblik på at give en mere dybtgående vurdering af produkter, resultater og evt. virkninger. Denne stikprøve skal udvælges sådan, at der opnås en passende balance mellem typer af aktiviteter, der matcher vægtingen og spredningen indenfor de enkelte bevillingsområder.

Som en del af evalueringen vil der blive foretaget komparative analyser af aktiviteter indenfor de tre bevillingstyper. I den sammenhæng kan det være relevant at se på aktiviteter rettet mod uddannelsesområdet (grundskoleområdet eller evt. bredere), da der for alle tre bevillingstyper anvendes anseelige midler på dette område. Herunder bør der ses på oplysningsbehovet på området.

Endeligt skal evalueringen dække forvaltningen af oplysningsmidler for hver af de tre bevillingstyper, og i denne forbindelse vurdere hensigtsmæssigheden af bl.a. retningslinjer og bevillingskriterier i forhold til dels opfyldelse af egne formåls erklæringer, dels opfyldelse af det overordnede formål. Herunder skal der ses på, hvorvidt og hvordan forvaltningen understøtter relevans og effektivitet for hver af de tre bevillingstyper. Videre skal det vurderes, om den nuværende forvaltning er hensigtsmæssig set i forhold til de produkter og resultater, der samlet set opnås. Temaer som eksisterende procedurer, afrapportering af aktiviteter, udnyttelse af komparative fordele, vægtingen af professionalisering overfor græsrodsengagement samt spørgsmål om fleksibilitet og kapacitetsudvikling kan indgå i evalueringen. Dette indebærer, at der i forlængelse af forstudiets resultater bør foretages en række interview med relevante interessenter, ligesom der bør indhentes andre supplerende data.

Videre skal der indhentes informationer om forvaltningen af og anvendelsesområder for oplysningsmidler i Norge og Sverige, sådan at vurderingen af den danske praksis og anbefalingerne i forlængelse heraf kan perspektiveres med inddragelse af relevante erfaringer og evt. eksempler på god praksis.

Som en del grundlaget for evalueringen forventes konsulenten at udarbejde forslag til analyseramme og metode, herunder til specifikke evalueringsspørgsmål.

6. Metode

Evalueringen vil blive baseret på EVALs sædvanlige normer og standarder om uafhængighed og gennemsigtighed og vil blive gennemført af uafhængige konsulenter. Evalueringen vil blive gjort tilgængeligt på EVALs hjemmeside (www.evaluering.dk) og i den engelske udgave på www.evaluation.dk).

Evalueringen vil basere sig på den gennemførte forstudie, og det forventes, at der vil blive anvendt såvel kvantitative som forskellige kvalitative metoder for at sikre, at de metoder der anvendes til at belyse resultater af de forskellige aktiviteter er passende set i forhold til aktiviteterens karakter. Dette forventes som minimum at inkludere:

- Kvantitativ kortlægning af aktiviteterne, både bevilgede og gennemførte, inkl. opnåede produkter og resultater.
- Undersøgelse af aktiviteter dækningsgrad/målgruppekontakt, gennem dokument analyse og evt. interview. I udgangspunktet ønskes en så bredt dækkende undersøgelse som muligt, men det forventes, at det kan komme på tale at afgrænse til udvalgte aktiviteter.
- Fokusgruppeinterview med repræsentanter for relevante målgrupper om deres erfaring med og vurdering af aktiviteterne (særligt for udvalgte aktiviteter).
- Komparativ analyse af oplysningsindsatser indenfor de tre bevillingstyper, f.eks. i forhold til uddannelsesområdet/grundskoleområdet (udvalgte aktiviteter og/eller målgrupper; dokumentanalyse og interview; evt. suppleret med spørgeskema). I forlængelse heraf belysning af oplysningsbehov (interview; evt. suppleret med spørgeskema).
- Kvalitetsvurdering af udvalgte aktiviteter set i forhold til såvel god praksis indenfor kommunikation/oplysning og i forhold til de angivne formål, f.eks. gennem ekspertvurderingen; ovennævnte interview med målgrupperepræsentanter.
- Kvalitative interview med relevante aktører i Udenrigsministeriet, blandt NGO'erne og andre om tilgang og forvaltning.
- Dokumentanalyse om tilgang og forvaltningsmæssige procedurer for de tre bevillingstyper.
- Institutionsbesøg i Sverige og Norge; interview med relevante aktører om oplysningsindsatsen, herunder dens prioritering og forvaltning.

Metode, analyseramme og vurderingskriterier samt kriterier for valg af aktiviteter til nærmere analyse vil blive endeligt fastlagt i samarbejde med EVAL, som skal godkende den valgte tilgang.

Bilag 2 Litteratur

I tillæg til det materiale der er anført på listen har evalueringen haft adgang til materiale vedr. ansøgninger, detaljerede projektbeskrivelser, konkrete produkter (film, bøger, etc.), en liste over alle projekter finansieret igennem de tre omtalte bevillingstyper, en liste over afviste ansøgninger behandlet af Oplysningsudvalget, samt en række effektmålinger, evalueringer og brugervenlighedsundersøgelser der knytter sig til de enkelte aktiviteter. Der henvises til de separate bilag for produktanalyserne (Bilag 8). En mængde eksempler på produkter (bøger, pjecer foldere, spillekort etc.) indsamlet fra henholdsvis Norge og Sverige er som hovedregel heller ikke medtaget på listen.

- Catinet A/S (2007) *Millenium Development Goals 2015 Survey*, summary rapporter for Danmark, Norge, Sverige, Finland og Vietnam
- CONCORD (2007) *Working to achieve the Millennium Development Goals through greater European public engagement in the fight against global poverty: A Position Paper by the CONCORD Development Education Forum*, Bruxelles, oktober 2007
- Danmarks Evalueringsinstitut (2003) *Den Internationale Dimension i Folkeskolen. Evaluering*, København: EVA
- Dansk Evalueringsselskab (2004) *Evalueringsterminologi – Dansk-Engelsk*, september 2004, København: DES
- Europa Kommissionen (2007) *Den Europæiske Konsensus om udvikling: Betydningen af undervisning og oplysning om udviklingsspørgsmål*
- Folketinget (2008) *Forslag til Folketingsbeslutning B35: Forslag til folketingsbeslutning om pulje til forstærket oplysningsindsats om udviklingsarbejde og globalisering i udviklingslande på 45 mio. kr.*, fremsat den 22. januar 2008 af Jeppe Kofod m.fl.
- Gallup (2003) *Segmentering og målgrupper. Grundlaget for Danidas fremtidige kommunikationsarbejde*
- Gallup (2008) *Danida Kendskabsmåling 2007*, København: Gallup
- Hansen, Morten Emil (2008) *En fattigere u-landsoplysning – en analyse af dansk u-landsoplysning i de seneste 10 år*, udarbejdet for Journalistik- og Oplysningsgruppen i Folkekirkens Nødhjælp
- Hellevik (1994): *Forksningsmetode i sosiologi og statsvitenskap*
- LO-TCO (2006) *Handbok i Utvärdering av informationsprojekt*, Stockholm: LO-TCO Bistandsnämnd
- NGO-forum (2008) *Notat om ulandsoplysning*, juli 2008
- Nicolaisen, Ida (2007) *Oplysningsudvalget: tanker og indsætter 2002-2007*, notat dateret 25. november 2007
- OECD (2003) *Public Opinion research, Global Education and Development Co-operation reform: In search of a virtuous circle*, Working Paper No. 222, by Ida Mc Donnell, Henri- Bernard, Solignac Lecomte and Liam Wegimont
- OECD (2007) *Global Education, Public Awareness-Raising and Campaigning on Development Issues. An overview of Evaluation Practice and Policy*, Paris: OECD.
- OPERATE (2006) *Evaluering af Udenrigsministeriets Kommunikation 2003-2006*, udarbejdet november 2006
- Projektrådgivningen (2006a) *I har historien – Enkel guide til arbejdet med information og u-landsoplysning*, udarbejdet af Erik Nørgård Gravesen, Århus: Projektrådgivningen
- Projektrådgivningen (2006b) *Minipuljen – retningslinier*, juli 2006, Århus: Projektrådgivningen

- Projektrådgivningen (2008) *Minipuljens serviceeftersyn: Rapporten er klar – tid til debat og handling*, Århus: Projektrådgivningen
- Rambøll Management (2008) *Forstudie til Evaluering af Oplysningsvirksomhed om Ulandene finansieret af Udenrigsministeriet*, Rambøll management for Danidas Evalueringskontor, juni 2008
- Regeringen (2006) *Fremgang, fornyelse og tryghed. Strategi for Danmark i den Globale Økonomi*, København: Statsministeriet
- Sida (2005) *Utvärdering av Sidas informationsanslag*, udarbejdet af Windahl, Fabricius, Windahl og Palm, Sida evaluation 05/31, Stockholm: Sida, Informationsafdelningen
- Sida (2006) *Utvärdering av Sida informationsanslag – management respons, promemoria*, Stockholm: Sida
- Sida (2007) *Guidelines for Grants from the Appropriation for NGO*, juli 2007, Stockholm: Sida, Division for Cooperation with NGOs, Humanitarian Assistance and Conflict Management
- Sida (2008) *Informationsuppdrag, Powerpoint præsentation vedr. Sidas oplysnings virksomhed*, Stockholm: Sida
- TNS Gallup A/S (2008) *Danida Kendskabsmåling 2007*, udført for Udenrigsministeriet, februar 2008
- Udenrigsministeriet (1996) *Review af NGO'ernes projektrelaterede oplysning i Danmark*, review gennemført af Danicom, Oktober 1996
- Udenrigsministeriet (1998) *Udenrigsministeriets information om Danmarks samarbejde med ulandene – Redegørelse*, udarbejdet af COWI, oktober 1998 (bind I og II), København: Udenrigsministeriet
- Udenrigsministeriet (2003) *Strategi og handlingsplan for kommunikation om dansk udviklingsbistand 2003-2006*, august 2003, København: Udenrigsministeriet
- Udenrigsministeriet (2005a) *Danmarks deltagelse i det internationale udviklingsamarbejde – Danidas årsberetning*, København: Udenrigsministeriet
- Udenrigsministeriet (2005b) *Forretningsorden for Danidas Oplysningsudvalg*, godkendt 26. april 2005, København: Udenrigsministeriet
- Udenrigsministeriet (2006a) *Danidas Oplysningsbevilling: Retningslinier for ydelse af tilskud til oplysningsvirksomhed I Danmark*, København: Udenrigsministeriet
- Udenrigsministeriet (2006b) *Danmarks deltagelse i det internationale udviklingsamarbejde – Danidas årsberetning*, København: Udenrigsministeriet
- Udenrigsministeriet (2006c) *Handlingsplan for kommunikation om 2015 Målene 2006 – Ekstern Kommunikation*, 1. februar 2006, København: Udenrigsministeriet
- Udenrigsministeriet (2006d) *Resultatkontrakt for 2006 mellem ledelsen ved Direktionen og KE*
- Udenrigsministeriet (2006e) *Årsforhandlinger med rammeorganisationerne: NGO'ernes PRO-midler*, notat til oplysningsudvalget, 14. februar 2006, København: Udenrigsministeriet
- Udenrigsministeriet (2006f) *Administrative retningslinier for forvaltning af tilskudsmidler fra Udenrigsministeriet til miniprogrammer*, september 2006, København: Udenrigsministeriet
- Udenrigsministeriet (2006h) *Administrative retningslinjer for danske NGO'er med Rammeaftale med Udenrigsministeriet*, juni 2006, København: Udenrigsministeriet
- Udenrigsministeriet (2007a) *Aktivitetsplan 2007*, Kommunikationsenheden, København: Udenrigsministeriet
- Udenrigsministeriet (2007b) *Danidas NGO-samarbejde 2006*, maj 2007, København: Udenrigsministeriet

- Udenrigsministeriet (2007c) *Kommunikationspolitik 2007-2009*, København: Udenrigsministeriet
- Udenrigsministeriet (2007d) *Resultatkontrakt for 2007 mellem Direktøren og kommunikationsenheden*, København: Udenrigsministeriet
- Udenrigsministeriet (2007e) *Udenrigsministeriets kommunikationsudmelding: Prioritetsområder i 2007*, København: Udenrigsministeriet
- Udenrigsministeriet (2007f) *Generelle principper for støtte til danske NGO'ers udviklingsprojekter*, København: Udenrigsministeriet
- Udenrigsministeriet (2007g) *Vejledning vedr. Projekt- og programrelateret oplysningsarbejde i Danmark. Administrative retningslinjer*, København: Udenrigsministeriet
- Udenrigsministeriet (2008a) *Danidas NGO-samarbejde 2007*, maj 2008, København: Udenrigsministeriet
- Udenrigsministeriet (2008b) *Dansk Støtte til Civilsamfundet i udviklingslandene, Strategi og Analyse*. Samlet udkast 20.5.2008, København: Udenrigsministeriet
- Udenrigsministeriet (2008c) *Danidas Oplysningsbevilling: Retningslinier for ydelse af tilskud til oplysningsvirksomhed i Danmark om udviklingslandene, udviklingsproblemer og udviklingsamarbejde, j.nr. 104. Dan.7.c*, København: Udenrigsministeriet
- UNDP (2007) *Det går bedre end vi tror*, Pressemeddelelse, 26. juni 2007, København: Udenrigsministeriet
- Undervisningsministeriet (2006): *Rapport til Styrkelse af Samfundsfag i Folkeskolen*
- Utrikesdepartementet (2008) *Uppdrag at utarbeta förslag till strategi för Sidas informationsverksamhet 2009-2013*, Regeringsbeslut, 24. juli 2008, Stockholm: Utrikesdepartementet

Bilag 3 Interviewpersoner og ekspertpaneler

Nedenstående liste indeholder en opgørelse over de personer, der er interviewet i forbindelse med evalueringen inklusive nøgleinformanter samt producenter, der er udvalgt i forbindelse med stikprøven. Bilaget indeholder også en oversigt over medlemmerne af de ekspertpaneler, der er anvendt i forbindelse med evalueringen jævnfør rapportens metodeafsnit.

I tillæg til nedenstående interview er der afholdt regelmæssige møder med Danidas Evalueringskontor samt med den af Udenrigsministeriet nedsatte referencegruppe. Herudover har evalueringen dækket konference afholdt den 11. september 2008 af Folkekirkens Nødhjælp under titlen "Fremtidens u-landsoplysning og -journalistik" samt møde under Ulandsfagligt selskab afholdt den 24. september 2008 under titlen "Da bistanden blev forsidestof".

Navn		Titel	Institution
Abildgaard*	Annelie	Kommunikationschef	Ibis
Andersen	Jacob	Direktør	CoffeeRoad Aps
Back	Kerstin	Kommunikationsstrateg	Sida, Stockholm
Broman	Angelica	Handläggare för informationsbidrag till Enskilda organisationer	
Nowotny	Claus	Kommunikationschef	
Barnholt	Gunvor	Specialkonsulent, Den Internationale Enhed	Undervisningsministeriet
Breum	Martin	Studievært	DR-Udland
Bustrup	Klaus	Formand, tidl. adm. direktør for Landbrugsraadet	Styrelse for Internationalt Udviklingssamarbejde, Udenrigsministeriet
Bye	Heidi B.	Seksjonsleder, Seksjon for informasjon og fasteaksjon	Kirkens Nødhjælp
Carstensen	Kim	Leder af WWF's globale klimaprogram samt formand for Oplysningsudvalget	WWF
Christensen	Birthe Juel	Leder af Folkelige og kirkelige netværk	Folkekirkens Nødhjælp
Christensen	Brian Krogh	Fagkonsulent, Indholdskontor	Undervisningsministeriet
Christiansen*	Peter	Kampagnechef	Mellemfolkeligt Samvirke

BILAG

Navn		Titel	Institution
Ende	Maria	Informatør	LO-TCO – Bistandsnämnd, Stockholm
Friis	Anne-Mette	Chef for Børne og ungdomsafdeling	UNICEF Danmark
Fritsby	Annika	Kommunikationschef	Forum Syd, Stockholm
Geckler	Charlotte	Informationsmedarbejder	Dansk Ungdoms Fællesråd
Graae	Janina	Journalist, Kontoret for Public Diplomacy og kommunikation	Udenrigsministeriet
Gunnarsen	Gorm	Ansøger til oplysningsbevillingen	Sydafrika Kontakt
Hansen	Eva Egesborg	Kontorchef, Kontoret for Public Diplomacy og kommunikation,	Udenrigsministeriet
Hansen	Holger Bernt	Professor, Center- og studieleder	Center for Afrikastudier
Heldgaard	Jesper	Freelance Journalist	...
Henriksen	Charlotte	Journalist, Kontoret for Public Diplomacy og kommunikation	Udenrigsministeriet
Herman Lysdahl Andersen	Martin Bille Dorte Anders Garly	Fuldmægtig, Udviklingspolitisk Kontor Rådgiver, Udviklingsministeren Fuldmægtig, Udviklingspolitisk Kontor	Udenrigsministeriet
Haugen	Kikkan	Rådgiver	Utenriksdepartementet, Oslo
Lilleng Bratholm Nordal	Turid K. Eva Lillian	Rådgiver Informationsdirektør Rådgiver	Norad, Oslo
Hjortdal	Ole	Chef for DR-Undervisning	Danmarks Radio
Holm	Hans-Henrik	Professor og Afdelingsforstander	Danmarks Journalist Højskole
Houborg	Jesper	Ansøger til oplysningsbevillingen	Studerende
Jansen	Frans Michael	Generalsekretær	Mellemfolkeligt Samvirke
Jensen	Kurt Buch	Vicesekretariatsleder og leder af det internationale arbejde	Danmarks Lærerforening
Kabel	Birgitte	Kommunikationsmedarbejder	Red Barnet

Navn		Titel	Institution
Katic	Stefan	Redaktør, Uvikling	Udenrigsministeriet
Kjellberg	Lars	Souschef, Kontoret for Humanitær Bistand og Ngo-samarbejde	Udenrigsministeriet
Kjær	Mads	Chief Executive Officer	MyC4
Knudsen	Kirsti	Fungerende kommunikationschef	Norsk Folkehjelp
Kristensen*	Mads Klæstrup	Kommunikationschef	Folkekirkens Nødhjælp
Madsbjerg	Kim	Konsulent	Grontmij-Carl Bro
Mikkelsen	Aase	Fuldmægtig, Kontoret for Public Diplomacy og kommunikation	Udenrigsministeriet
Mortensen	Jonas Nørgaard	Informationschef	Dansk Ungdoms Fællesråd
Møller Livbjerg Rasmussen	Anders Stig Maria Peter	Sekretariatsleder Informationsmedarbejder Informationsmedarbejder	Ulandssekretariatet
Møller* Rasmussen	Lisbeth Line Gamrath	Programchef Informationsmedarbejder	CARE Danmark
Nicolaisen	Ida	Senior Research Fellow	Nordisk Institut for Asien Studier, Københavns Universitet
Nygaard	Arnfinn	Daglig leder	RORG-samarbejdet, Oslo
Olsen	Anne Marie	Filminstruktør	Sfinnx Film/TV
Pascal Salminen	Susanne Sonia	Daglig leder Konsulent	O3V
Pedersen Andreasen	Bjarne Højlund Lene Marie	Generalsekretær Projektmedarbejder	Ghana Venskabsgrupperne
Petrera	Maria Anne	Fuldmægtig Udenrigspolitisk afdeling	Udenrigsministeriet
Petersen	Ib	Ambassadør og Chef for Sydgruppen	Udenrigsministeriet
Rasmussen	Jens Kaare	Centerleder	Center for kultur og udvikling
Raae	Karsten	Skovrider og leder Danish Forestry Extension	Skovdyrkerne

BILAG

Navn	Titel	Institution	
Selsmark	Kirsten	Bistandsråd, Kontoret for Public Diplomacy og kommunikation	Udenrigsministeriet
Sengupta	Ganesh	Stifter	Indien Gruppe Fyn
Thyø	Kathrine	Medlem	
Sengupta	Mita	Medlem	
Lüders	Marianne	Medlem	
Simonsen	Bo de la Porte	Journalist, Kontoret for Public Diplomacy og kommunikation	Udenrigsministeriet
Sjursen	Jann	Generalsekretær	CARITAS
Stubkjær	Henrik	Generalsekretær	Folkekirkens Nødhjælp
Stæhr	Signe	Ansøger til oplysningsbevillingen	...
Søe	Jesper	Freelance journalist og stifter af u-landsnyt.dk	...
Thomsen	Henrik	Chefredaktør	Jyllands Posten
Torm	Uffe	Afdelingsleder	Dansk Missionsråds Udviklingsafdeling
Tranberg	Lena	Information Officer, Press, Information och kommunikation	Utenriksdepartementet
Vilby	Knud	Freelance Journalist og forfatter	...
Vinther*	Vibeke	Kommunikationschef	Mellemfolkeligt Samvirke
Vithner	Erik	Sekretariatsleder	Projektrådgivningen
Nyborg	Tune	Kommunikationsrådgiver	
Houe	Nicolai	Kampagnekoordinator	
Vosbein	Torben	Filminstruktør	Spormedia
Jensen	Helle Toft	Filminstruktør	
Walan	Marcus	politik och opinion	Diakonia, Stockholm
Warming	Birgitte	Medarbejder, Emu-Redaktionen	UNI-C
Østergaard	Marianne	Journalist, Kontoret for Public Diplomacy og kommunikation	Udenrigsministeriet
Farr	Ellen	Konsulent AsaConsult (observatør)	Global Skole

* Deltager i fokusgruppeinterview med rammeorganisationernes kommunikationschefer

Navn	Adresse/skole	Telefon/e-mail
Expert panel – Undervisning		
<i>Folkeskolen</i> Peter Holm Skoleinspektør/Samfundslærer	Højby Skole Lønvej 3 4573 Højby	Tel: 30 70 21 60 E-mail: peho35@odsherred.dk
<i>Gymnasiet</i> Michael Bang Sørensen Lærer samfundsfag	Det fri Gymnasium Møllegade 26 2200 København N	Tel: 28 25 34 32 E-mail: mbs@detfri.dk
Mikkel Rye Christensen Kommunikationskonsulent	COWI A/S	
Ellen Farr (Observatør)	Global Skole/ASA consult	
Expert panel – Massemedier		
Gitte Rabøl Free-lance Tidligere Chefredaktør DR2	Bøgehøj 48 2900 Hellerup	Tel: 23 63 53 69 E-mail: gitteraboel@gmail.com
Erik Nørgaard Gravesen Redaktør	DR-Nye medier DR-byen	Tel: 35 20 30 40 E-mail: egr@dr.dk
Rikke Ingrid Jensen (Observatør)	Development Advice and Production (Dapro)	
Expert panel – Trykte medier		
Marius Hansten Forlagsredaktør Samfundsfag Hans Reitzels Forlag	Privat: Jagtvej 59, 1.tv 2200 København N	Tel: 33 38 28 27 E-mail: mah@hansreitzel.dk
Mikkel Rye Chistensen Kommunikationskonsulent	COWI A/S	

Bilag 4 Oplysningsvirksomhed i Sverige og Norge

Dette bilag er udarbejdet på grundlag af dokumentstudier samt besøg i både Stockholm og Oslo, hvor evalueringen har haft interview med relevante myndigheder samt med en række ikke-statslige aktører. Interviewpersoner mv. fremgår af bilag 3.

Forvaltningsaspekter

Sverige

Utrikesdepartmentet (UD) giver den overordnede strategiske rammer for information og oplysning om udviklingslandene i Sverige, mens Sida er ansvarlig for at gennemføre indsatsen. Ansvar i UD ligger hos Press och Informationskontoret, som består af 20 personer, hvoraf en enkelt medarbejder udelukkende arbejder med udviklingsspørgsmål.

Den overordnede strategiske ramme for oplysningsvirksomheden er p.t. til genforhandling, og en ny ramme forventes forhandlet på plads i løbet af efteråret³⁴. Behovet for en opdatering af strategien er affødt af, at den nuværende regering har udstukket en ny kurs, som bl.a. sætter spørgsmålstegn ved, om det er offentlige myndigheders rolle at bedrive opinionsvirksomhed³⁵. Det ligger således i opdraget for den nye strategi, at det ikke længere er Sida's opgave at sikre opbakning om Svensk udviklingsbistand. Som det fremgår af tekstboksen, har Sida's mandat hidtil været klart og understøttende for proaktivitet.

Mål med oplysningsindsatsen i Sverige (2007)

"Öka intresset för och kunskapen om Sveriges internationella utvecklingssamarbete. Sida skall särskilt lyfta fram biståndets resultat i sin kommunikation"

Sida's ansvar for oplysningsindsatsen omfatter den samlede svenske bistand. I praksis er det dog den bilaterale udviklingsbistand, som er i centrum.

I Sida's Informationsafdeling (Info) er der p.t. 25 ansatte. Derudover har NGO kontoret (EO) to ansatte, som særligt beskæftiger sig med NGO'ernes informationsindsats. UD har således en mindre rolle i forhold til at gennemføre oplysningsindsatser. I 2006 og 2007 har UD anvendt SEK 5 mio. til kampagneaktiviteter til fremme af målet om

34) Utrikesdepartmentet, "Updrag att utarbeta förslag till strategi för Sidas Informationsverksamhet 2009-2013", d. 24. juli 2008, Stockholm.

35) Se Betænkningen fra Forvaltningskommitteen "Opinionsbildande verksamhet och små myndigheter" (SOU 2007:107), som bl.a. peger på myndighederne i nogen tilfælde spiller en politiserende rolle, hvor det som borger kan være svært at se forskel på fakta og årsager, og at det ikke altid er klart i hvilken egenskab en myndighedsperson udtaler sig.

større sammenhæng mellem global udviklingspolitik og regeringens øvrige sektorpolitikker. Midlerne er hovedsageligt bevilget til samarbejdsprojekter mellem organisationer.

De fleste af oplysningsmidlerne administreres af Sida gennem rammeaftaler med NGO'er. Den overordnede model er, at maks. 10 procent af det samlede beløb til organisationerne kan anvendes til informationsvirksomhed. En række af rammeorganisationerne er desuden paraplyorganisationer, som forvalter oplysningsmidler på vegne af Sida. Seks af de i alt 14 rammeorganisationer (2008) har en sådan funktion. Dette betyder, at der er betydelige midler til rådighed for de organisationer, der er medlemmer af de pågældende paraplyorganisationer.

Sida har mulighed for at lade den enkelte NGO overskride 10 procents grænsen, når bare den samlede grænse ikke overskrides. For eksempel har LO-TCO et informationsbudget for 2008, der udgør mere end 18 procent af organisations rammebudget. Dette skyldes iflg. Sida, at LO-TCO udfører et godt stykke arbejde.

Selvfinansieringskravet i rammeaftalen er 10 procent, som den enkelte NGO selv skal kunne finansiere. Man kan ikke anvende midlerne til at hverve medlemmer, finansiere indsamling eller til generel profilering af organisationen.

Der er en relativt fleksibel tilgang til, hvem der kan opnå status af rammeorganisation. Sida har dog en række kriterier, som skal opfyldes. Derudover bliver organisationerne løbende evalueret i forhold til disse.

Der er meget fokus på effektdokumentering og evaluering sammenlignet med Danmark, hvilket de interviewede organisationer i høj grad støttede op omkring.

Der foretages løbende målinger af befolkningens støtte til udviklingsbistand. Resultaterne af de seneste undersøgelser viser, at over 40 procent af befolkningen er enige i det nuværende niveau. Ifølge en undersøgelse foretaget for UNDP af Catinet research i 2007 ligger svenskerne højest i Norden, når det gælder kendskabsgrad til 2015 Målene. Hvor der blot er 15 procent i Danmark, som har hørt om 2015 Målene, er der 27 procent af svenskerne og 22 procent af nordmændene, som har hørt om målene.

Den seneste evaluering af Sida's informationsindsats blev gennemført i 2006. Evalueringen fokuserede på effekterne af Sida's indsats inden for tre større områder, nemlig temasatsninger, ungdomskommunikation og samarbejde med NGO'erne om informationsindsatsen. Blandt evalueringens hovedkonklusioner er:

- I forhold til Sidas tematiske satsninger påpeger evalueringsrapporten det vanskelige i at nå den brede befolkning igennem massekommunikation på en ressourcemæssig forsvarlig måde;
- Med hensyn ungdommen finder evalueringen blandt andet at Sidas aktiviteter rettet mod ungdommen har været effektive, i særdeleshed "den globala resan";
- For så vidt angår støtten til de folkelige organisationer, er evalueringen også positiv men det pointeres, at der samtidigt er potentiale for yderligere professionalisme og effektivisering af organisationernes oplysningsvirksomhed.

Norge

I Norge har såvel Utenriksdepartementet (UD) som Norad været aktive deltagere i gennemførelsen af oplysningsvirksomheden om udviklingslandene i de seneste år. Ved den seneste organisationsændring er Norad's rolle som den centrale statslige aktør i oplysningsvirksomheden dog blevet styrket.

Fra januar 2007 har UD's Afdeling for regionale spørgsmål og udvikling (Sektion for etatsstyring, budget og forvaltning) haft ansvaret for konferencer, seminar, strategier, netportaler (f.eks. anti-korruption (et nordisk samarbejde med basis i Danmark) og en ligestillingsportal, lancering af strategier og udviklingspolitiske initiativer. UD finansierer endvidere rejsestipendier, men kun til rejser med statsråd. Andre "åbne" stipendier forvaltes af Norad.

Målet med oplysningsvirksomheden er løbende blevet defineret i diverse regeringsdokumenter, taler og forslag fra Stortinget³⁶. Det seneste bidrag til fastsættelse af målet med oplysningsindsatsen er gengivet i tekstboksen fra statusbudgettet 2007-08.

Mål med oplysningsindsatsen i Norge³⁷

"Bevilgningene skal styrke det sivile samfunn som drivkraft og endringsagent for å skape mer åpne og demokratiske samfunn og for å bidra til å nå nasjonale og internasjonale utviklingsmål. Det er videre et overordnet mål å bidra til å fremme gjensidig forståelse og samarbeid mellom aktører i sivilt samfunn i Norge og i utviklingsland."

UD har en kommunikationsenhet hos Utenriksministeren med 10 stillinger og en Infostab hos Miljø- og utviklingsministeren med 4 stillinger.

Den største del af informationsindsatsen forvaltes imidlertid som nævnt tidligere af Norad. Norad gennemfører sin informationsindsats i følge sin informationsstrategi³⁸. Norad's informationsafdeling har 17 ansatte.

Norad er ansvarlig for samarbejdet med de folkelige organisationer. En vigtig del af informationsindsatsen gennemføres af fem store rammeorganisationer, som årligt deler NOK 12 millioner mellem sig. Dertil kommer en række andre folkelige organisationer, som arbejder med oplysningsvirksomhed: 1. rammeorganisationer under RORG-samarbejdet, som omfatter 42 folkelige organisationer. 2. FN forbundet. 3. Unicef Norge og ILO-komiteen. 4. Skoleutveksling.

For at modtage støtte til oplysningsindsatsen skal RORG organisationerne indgå en fireårige rammeaftale med udgangspunkt i organisationernes informationsstrategier med

36) Se bl.a. http://www.rorg.no/RORG_samarbeidet/Politiske_dokumenter/index.html

37) Det gældende grundlag for oplysningsvirksomheden om udviklingslandene er nævnt i i St.prp. nr. 1 2007-2008, Kategori 03.20 – Globale ordninger.

38) Norad (2008) *Informasjonsstrategi 2008-2010*, Oslo: Norad.

udspecifisering af mål og målgrupper, virkemidler og forventede resultater i rammeperioden. Derudover skal der indsendes årlige virksomhedsplaner, som mere konkret redegør for aktiviteterne. Støtte til løn og administration skal fremgå af ansøgningen. Man kan ikke anvende midlerne til at hverve medlemmer, finansiere indsamling eller til generel profilering af organisationen.

Rammeaftalerne udbydes kun hvert fjerde år gennem en ansøgningsprocedure, hvor der nedsættes et rådgivende udvalg, som udvælger organisationerne.

Kravet til oplysningsindsatsen er, at det skal fokusere på globale temaer og ikke på egen profilering, indsamling, markedsføring og projektinformation. At organisationerne skal fokusere på overordnede temaer frem for projektrelateret information er en væsentlig forskel sammenlignet med Danmark.

FN-forbundet er en anden væsentlig aktør i den norske informationsvirksomhed, som har haft en vigtig rolle gennem de sidste 30 år. Forbundet laver udelukkende informationsvirksomhed – og altså ikke indsamlinger. Forbundet modtager hvert år ca. 23 mio. norske kroner. Forbundet har 65 landsomfattende medlemsorganisationer. Regionalt er ca. 1.000 skoler (ud af i alt 3.000 skoler) og børnehaver, 100 kommuner og ca. 150 biblioteker medlemmer gennem FN-forbundets 6 distriktsafdelinger, som hver især har en ganske omfattende række af tilbud og aktiviteter.

Det Norske Storting har opfordret til, at NGOerne bidrager til politisk og kritisk debat for at fastholde NGOerne i "vokterrolle" – dvs. som den kritiske modpart, som kigger regeringen efter i sømmene – som et vigtigt demokratisk princip. Det er dog ikke et ukontroversielt princip. Af og til stilles der spørgsmålstejn ved uafhængigheden af de folkelige organisationer, og ligeledes påpeges det forhold, at regeringen gennem informationsvirksomheden finansierer sine egne kritikere.

Overordnet set har Norsk udviklingsamarbejde en stor grad af støtte i befolkningen. Den seneste holdningsmåling i 2006 viser, at 90 procent af befolkningen støtter at Norge yder udviklingsbistand til udviklingslandene. I følge det Statistisk sentralbyrå er det den højeste andel i løbet af de sidste 35 år, hvor målingen er blevet foretaget. Men som i de øvrige nordiske lande er kendskabet til udviklingspolitiske spørgsmål og resultaterne af indsatsen relativ lav.

Medens det kan være svært at komme gennem nåleøjet og få adgang til midlerne, er der tilsyneladende ikke megen fokus på, hvad der kommer ud af indsatserne. Hverken UD, Norad eller RORG er i stand til at give et generelt overblik over anvendelsen af oplysningsmidlerne. Dette er imidlertid under forandring, idet der i Norad arbejdes på, at styrke kravene til resultatrapportering. F.eks. i 2009 vil der komme yderligere krav om midtvejsrapportering.

Volumen af oplysningsbudgetter

Figur 3.1 Finansiering af Oplysningsvirksomhed i Skandinavien i 2006 (DKK)

	Danmark	Sverige	Norge
Befolkning	5.447.000	9.182.000	4.769.000
Udviklingsbistand (ODA)	13.289.000.000	23.567.920.200	17.987.340.000
Oplysningsmidler	39.500.000	149.772.700	88.068.630
Antal udviklingsfaglige kommunikations- medarbejdere i central-administrationen	5	28	22
Oplysningsmidler ift. ODA	0,30	0,64	0,49
Oplysning pr. indbygger	7,25	16,31	18,47

Kilde: Rambøll (2008), OECD, Sida, Norad og nationale statistiske bureauer.
Valutakurser pr. 30. juni 2006 ifølge Valutakurser.dk

Anvendelsesområder

Sverige

UD's egne aktiviteter, som er forholdsvis begrænsede, planlægges og budgetteres fra år til år typisk med udgangspunkt i en tematisk tilgang. Traditionelt har multilaterale tiltag ligget hos UD pga. deres "udviklingspolitiske karakter" – mens det bilaterale aspekt har været dækket af Sida.

Tidligere var man f.eks. i UD ansvarlig for en større kampagneindsats ift. at udbrede kendskabet til MDG: "Världens Chans och milleniemålsarbetet", der blev evalueret i 2006. Denne kampagne lå budgetmæssigt på SEK 10m pr. år og var implementeret i samarbejde med Sida, UNDP, og det svenske FN-forbund.

I de sidste par år er SEK 5 mio. blevet anvendt til kampagne for at fremme den svenske politik for global udvikling. Størstedelen af disse midler er blevet uddelt til organisationer i form af såkaldt "katalytisk stöd". Denne indsats har langt hen ad vejen været kørt af kontoret for udviklingspolitik i UD. Der har ikke fra UD's side været formel annoncering af finansieringsmuligheden og der er angiveligt også begrænset kapacitet i UD til at administrere sådanne aktiviteter.

Ser man på Sidas aktiviteter, har et større emne været indsatsen rettet mod grundskolen og ungdommen. Markante initiativer inkluderer "den globala skolan", og "den globala resan". Disse evalueres i en 2005 rapport kommissioneret af Sida. "Den globala skolan" får her en relativt god evaluering³⁹. Der synes i det svenske tilfælde at være et stærkere samarbejde mellem UD/Sida og undervisningsmyndighederne.

39) *Det siges landt andet i evalueringsrapporten at "Den Globala Resan" "helt enkelt gör ett gott arbete". Grundläggande är att DGS mål handlar om att "påverka strukturella förhållanden i skolan", att Sida genom DGS arbetar "upstream" – ett "riktigt sätt att tänka i termer av kommunikationsstrategi" (Sida, 2006)*

Som nævnt udføres der i Sverige betydelig oplysningsvirksomhed igennem organisationerne. Et særligt interessant eksempel på en rammeorganisation er Forum Syd, der på nogle punkter minder om den danske Projektrådgivning i sin egenskab af at være en tværgående paraplyorganisation. Forum Syds medlemmer kan som Projektrådgivningens medlemmer både søge om konkrete projektmidler, samt modtage rådgivning og kompetenceudvikling. Forum Syd adskiller sig dog også fra Projektrådgivningen på en række punkter:

- Forum Syd har en årlig ramme på SEK 10 millioner, der udelukkende anvendes til informationsaktiviteter. Disse midler er således uafhængige af projektmidler og der er med andre ord større fleksibilitet på indholdssiden, end det er tilfældet i Danmark
- Til gengæld for den noget større fleksibilitet, er der større fokus på mål og resultatstyring – herunder evaluering

Et andet eksempel på en EO med et betydelig ramme til viderefordeling er LO-TCO, der bruger langt over 10 procent af sin rammebevilling på at støtte informationsaktiviteter. LO-TCO har arbejdet på mange kreative måder og har blandt andet været katalysator for etableringen af en række netværk – indenfor hvilke informationstiltag har været sat i vandet – eksempelvis “clean clothes”, “fair travel” netværk, samt messen <http://www.internationalatorget.org/>

Som et udslag af den stærke fokus på mål og resultatstyring, har LO-TCO blandt andet taget initiativ til en håndbog for evaluering, der udleveres til paraplyorganisationens medlemmer. Det overordnede princip er, at evaluering er nyttig og ikke behøver være unødigt kompliceret. Man kan lære meget ved hjælp af enkle midler.

På tværs af organisationerne har man i Sverige, med støtte fra Sida og faciliteret af Forum Syd, etableret en portal for udviklingsspørgsmål: <http://www.globalportalen.org/>

Ser man fremad i forhold til støtten til organisationer er et muligt scenarium, at der åbnes op i forhold til at udenlandske EO'er kan søge svenske oplysningsmidler. Man refererer også hos Sida til EU initiativet: Development Education Exchange in Europe Project (DEEEP.org) samt “den Europæiske konsensus om udvikling: Betydningen af undervisning og oplysning om udviklingsspørgsmål”.

Norge

Den norske regering søger gennem etablerede og nye informationskanaler at styrke dialogen omkring udviklingspolitiske spørgsmål. Norad har i sin oplysningsvirksomhed, som offentliggjort i den nye informationsstrategi, fokuseret på at udvælge få målgrupper i den eksterne kommunikation (bistandsmiljøet, skoleungdom, opinionsledere og journalister). Et af de centrale virkemidler er at udvikle “mødepladser”, som lægger op til erfaringsudveksling og læring.

Det nye informationscenter på Vestbanen (i Oslo) vil i den sammenhæng få en central rolle med fokus på aldersgruppen 13-18 år. Centret vil skabe rammerne om interaktive rollespil og andre aktiviteter med relation til ulandsoplysning.

Desuden vil arbejdet med at styrke den web-baserede informationstilgang fortsætte. I Norad's strategi lægges også vægt på, at Bistandsaktuelt (pendant til Udvikling) “skal have et uafhængigt blik på norsk bistand”.

Hvis man skal tale om aktuelle trends vil det være en generelt større satsning på Internet-baseret information og på face-to-face aktiviteter i form af foredrag, møder osv. Det fremmeste eksempel på det er de 3000 Change Makers i Kirkens Nødhjælp. De bliver trænet i at gå ud blandt andre unge og holde foredrag om aktuelle emner.

Et andet aktuelt område i den norske oplysningsvirksomhed er en diskussion om, hvordan man i højere grad inddrager udviklingslandene i oplysningsaktiviteterne i Norge, for på den måde at styrke indsigten i de komplekse, globale sammenhænge.

Bilag 5 Oplysningsaktiviteter gennemført af rammeorganisationerne

Produkter ⁴⁰	Medie/aktivitet	Målgruppe	Tema	Forbrug
IBIS				
Bladet Ibis Fokus Elektronisk nyhedsbrev Hjemmeside	Blad Internet	Medlemmer Danske grundskoler	Projektarbejde i Afrika og Latinamerika og relaterede emner	1.240.000/år PRO: 820.000/år
Hele Verden i Skole kampagne "Læseraketten"	Bog Elektronisk nyhedsbrev Plakater Hjemmeside Offentlige arrangementer	Grundskole elever 0-9 klasse	Uddannelse for alle 2015	PRO: 1.050.000/ år
Frivilligaktiviteter	Debatmøder Foredrag Workshops Filmaftner Plakater Hjemmeside- aktiviteter	Bredt udsnit af den danske befolkning	Strukturelle årsager til fat- tigdom Uddannelse for alle Aktuelle temaer for Afrika og Latinamerika	550.000/år PRO: 60.000/år
MELLEMFOLKELIGT SAMVIRKE				
Story telling	Foredrag	Danske unge Uddannelses- institutioner Interessegrupper	Det folkelige mode Interkulturel forståelse	2006: 95.000 2007: 169.000
News South	Web	Besøgende på MS.dk 2000 dagligt	Oplysning om MS partnerarbejde inden for forskellige temaer og lande	2006: 619.000 2007: 427.000

40) De fremhævede produkter er udvalgt til stikprøvekontrol iflg. Guide til udvælgelse af stikprøver.

BILAG

Produkter	Medie/aktivitet	Målgruppe	Tema	Forbrug
Fair Trade	Foredrag, Møder, Festival, musik, debat, foldere, mv.	Unge i storbyer	Fair Trade med fokus på partnere i Central Amerika	2007: 501.000
Demokratifokus	Hjemmeside Konference Rapporter Folder Kulturelle arrangementer DVD	Almen befolkningen	Oplysning om MS partnerarbejde med fokus på demokrati	2006: 510.000 2007: 320.000
Almen oplysning	Foredrag, debataftener, udflugter, specielle arrangement (Ålborg Zoo, Århus Festuge, mv.)	Primært lokalt interesserede	Temaer inden for MS' virke	2006: 716.000 2007: 316.000
Udsendelse af Journalister og Filmproducenter	Artikler i dagblade 10 film	Avislæsende danskere med interesse for globale spørgsmål Unge	Demokrati i Uganda, Nepal, Guatemala og Zimbabwe	2006: 415.000 2007: 350.000
DANSK RØDE KORS				
Web udvikling (soundslide funktion og web-animationer)	Hjemmeside	Brugere af DRK hjemmeside	–	2007: 148.589
Undervisningsmateriale om Malawi	Elevmateriale Lærervejledning	Folkeskoleelever	Vand i Malawi	2006: 531.052
Undervisningsmateriale om Uganda	Bog Undervisningsmateriale	Folkeskoleelever – indskoling og mellemtrin	Børns liv i Uganda	2007: 296.971
Talk Aids	Bog Web Undervisningsmateriale	Folkeskoleelever – udskolingen	Hiv/aids – unge lokalt og globalt	2007/2008: 296.614

Produkter	Medie/aktivitet	Målgruppe	Tema	Forbrug
Røde Kors Klasser	Multimedier Netværks- dannelse	Folkeskoleelever – primært mellemtrin	Fokus på Udvikling og Røde Kors	2007: 195.809
DennisRK.dk	Hjemmeside	Folkeskoleelever – mellemtrin og udskoling	RK arbejde og udviklings- problematik i øjnehøjde	2006: 340.414 2007: 95.645
CARE Danmark ⁴¹				
Kvinder i Afrika	Temanumre Artikler DVD Fotos fra Uganda Fotoshow fra Niger/Ghana Eksterne møder Hjemmeside	Danske kvinder mellem 30 og 50 på arbejdspladser og uddannelses- institutioner	Kvinder i Afrika	2006: 364.500 2007: 288.400
Fortællerkorps	Foredrag af kendte personer	Lokalafdelinger af ældresagen, gå-hjem-møder på virksomheder, kvindeorganisa- tioner, højskoler, Rotary, lokale foreninger, menighedsråd, skoler, etc.	Fortællinger om Ghana og Niger	2006: 81.500 2007: 31.800
Klima- forandringerne	Temanummer Hjemmeside	CARE DANMARKs medlemmer, bidragsydere, politikere, journalister, miljøorganisationer, studerende ved højere læreanstalter	Klimaforandringer i Afrika og Asien	2007: 89.000

41) Tidsregistrering for oplysningsmedarbejder: 2006: 357.200 og 2007: 140.000.

BILAG

Produkter	Medie/aktivitet	Målgruppe	Tema	Forbrug
RED BARNET				
Antiglobetrotter	TV-dokumentar-serie 3 programmer	1. Danske unge i 8-9 klasse 2. Den øvrige befolkning	Hvordan livet i u-landene former sig for unge mennesker	2006: 550.000 PRO: 250.000
Avis om Børnearbejde	Avis (trykt version af netavisen Megafonen)	Skoleelever i 7-10 klasse (samfundsfag, dansk, engelsk, historie, geografi og kristendoms-kundskab, tværfaglige projektføreløb, projektopgaver, medier samt it-integration)	Børnearbejde og børns rettigheder (Bangladesh)	2006: 147.000
Ellen Hillingsø besøger børnesoldater i Uganda	Artikler Interview TV2 og DR og flere lokalradioer	Den danske befolkning	Børn i krig	2006: 38.000
Rewrite the Future	Global RB kampagne Møde mellem nogle 5. klasser og Ulla Tørnes/Mimi Jacobsen	Red Barnet Alliancen, Save the Children's medarbejdere og frivillige over hele verden	Børns skolegang i lande berørt af konflikt	2006: 138.000 PRO: 45.000
Vi lever	Gigant Fotoudstilling på Nytorv i Kbh. Hjemmeside Hæfte	Elever, lærere, forældre i Københavnsområdet samt besøgende på Strøget	Fokus på børns skolegang i lande berørt af konflikt	2006: 535.000 PRO: 485.000
Børn berørt af krig	Hæfte med 10 artikler (genoptryk)	Grundskolens ældste klasser	Børn berørt af krig	2007: 73.000 PRO: 45.000

Produkter	Medie/aktivitet	Målgruppe	Tema	Forbrug
Megafonen	Web-univers	Børn og unge, hovedfokus på 10-12-årige Elever på mellem-trinet i grundskolen og de ældste elever i 8-9. klasse Sekundært: lærere, forældre, klub-pædagoger	Børns levevilkår i udviklingslandene	2007: 345.000 PRO: 295.000
Børnerettighedspris	Prisoverrækkelse ved Lars Mikkelsen	Den danske befolkning	Børnekonventionen	2007: 80.000 PRO: 50.000
FOLKEKIRKENS NØDHJÆLP				
Standsaids.nu	Hjemmeside Film Undervisningsvejledning	Konfirmander Efterskoleelever FDF KFUM/K De Grønne pigespejdere	Aids i Afrika	2006: 582.817 2007: 329.161
Slutsult.nu	Film Hjemmeside Dokumentationsmappe Karavane Presserejse/ Artikler i landsdækkende og lokale medier Ansættelse af studentermedhjælp	Konfirmander og deres familier Børne- og ungdomsorganisationer Elever på efterskoler	Sult i Asien (Indien)	2006: 779.652
Evaluering af Voluntørprogram 2005	Evaluering	FKN	Tværgående aktiviteter	2006: 90.920
Voluntørprogram 2006	Udsendelse af voluntører til Cambodja, Guatemala, Honduras, Kirgistan, Malawi, Zambia Artikler	Voluntører og FKN's folkelige bagland	Fødevarer-sikkerhed og Aids	2006: 223.452 2007: 255.966 ⁴³

42) Dette tal indeholder 33.501 for voluntørprogram 2006 og 6.350 for voluntørprogram 2008 i det vi formoder at de er betalt over 2007 bevillingen.

BILAG

Produkter	Medie/aktivitet	Målgruppe	Tema	Forbrug
Samarbejdsprojekter 2006 (Projekter som FKN har i samarbejde med danske børne- og ungdomsorganisationer med det formål at informere og involvere medlemmerne i globale spørgsmål)	Evaluering af Chisomo projekter i Malawi Research-tur til Sudan samt informationsmateriale Hjemmeside	Medlemmer af børne- og ungdomsorganisationer	Børns rettigheder i Malawi Gadebørn i Malawi	2006: 206.676
Presserejse 2007 (Seks dages pressetur til FKN's projekter i Zambia for 5 journalister fra udvalgte medier)	25 avisartikler, online-fotohistorier Artikler i NØD Hjemmeside	Danskere og FKN's folkelige bagland	Hiv/aids i Zambia	2007: 216.731
Studietur "Stands aids"	Udsendelse af 8 indsamlere og 2 FKN medarbejdere på 10 dages studietur til Zambia Artikler til lokalaviser Lokale TV programmer	Sognebørn	Hiv/aids i Zambia	2007: 75.484
Studietur for genbrug	Udsendelse af medlemmer af Genbrugsudvalget Foredrag	Frivillige i FKN's bagland	Hiv/aids i Afrika	2007: 106.284

Bilag 6 Guide til udvælgelse af stikprøve

Overordnede betragtninger

Jævnfør ToR skal der i forbindelse med evalueringen udvælges en stikprøve for hver af de tre bevillingstyper, som "skal udvælges sådan, at der opnås en passende balance mellem aktiviteter af typer, der matcher vægtningen indenfor de enkelte bevillingsområder hhv. aktiviteter af typer, der matcher spredningen".

Formålet med samplingen er at sikre en vis repræsentativitet i forhold til en række forudbestemte kriterier. Dette kan være målgruppe eller medie, men de specifikke kriterier for strata vil variere fra det ene finansieringsvindue til det andet.

Det vurderes, at der er behov for en specifik tilgang for hvert af de tre finansieringsvinduer grundet meget væsentlige forskelle mht. tilgængeligt data og antal aktiviteter. Den grundlæggende enhed for stikprøveanalysen er aktiviteter for Danidas egen ramme og oplysningsbevillingen, mens stikprøven for PRO-rammens vedkommende vil være fokuseret på de implementerende organisationer.

Dybde prioriteres over bredde, og der vil således blive udvalgt relativt få enheder. Udvalget kan derfor ikke siges at være statistisk repræsentativt.

Desuden er der anlagt et generelt fokus på grundskolen/folkeskolen, idet denne målgruppe fremstår som langt den vigtigste indenfor alle bevillingstyper.

Grundlaget for guiden er forstudiet fra Rambøll samt Hellevik (1994): Forskningsmetode i sosiologi og statsvidenskab. Hertil kommer enkelte eksplorative interview med interessenter fra Udenrigsministeriet samt NGO-miljøet.

Danidas eget oplysningsarbejde

Population: 25 fordelt på 13 (2006) og 12 (2007). Hertil kommer dilemma.dk der er udvalgt på forhånd.

Der vil ud fra den tilgængelige dokumentation blive kigget på alle aktiviteterne. En række af aktiviteterne vil blive genstand for supplerende dataindsamling og analyse.

Metode: Skønsmæssig udvælgelse (:ikke sandsynligheds) ud fra en række overordnede strata (se nedenfor).

Da stort set alle aktiviteter er afsluttede, sondres der ikke mellem 2006 og 2007.

Som udgangspunkt tilstræbes det, at udvælge en stikprøve der:

- inkluderer aktiviteter rettet mod grundskolen, da der fokuseres på denne målgruppe på tværs af alle finansieringsvinduer. 6 af 25 aktiviteter inkluderer grundskolen som målgruppe

- inkluderer aktiviteter rettet mod den brede befolkning, da dette vurderes at være en særlig vigtig opgave for Danidas egen oplysningsvirksomhed
- inkluderer aktiviteter baseret på web/PC medier. 13 af 25 aktiviteter har et eksplicit web/PC element, og det er dermed uden sammenligning den hyppigst forekommende medietype for dette finansieringsvindue
- indeholder aktiviteter af en vis økonomisk volumen, evt. over DKK 1 mio. Dette inkluderer p.t. Ulandskalender, Danida Årsrapport, "Turen går til..." samt Avisen Udvikling. For at sikre at så stor en del af den samlede volumen (målt i kroner og ører) dækkes inden for stikprøven kan der evt. udvælges mere end en aktivitet inden for denne kategori

Antal enheder der skal udvælges: 3 + dilemma.dk. Det bemærkes i den forbindelse at ovenstående kriterier ikke er gensidigt udelukkende, og at det dermed er muligt at udvælge en aktivitet der dækker mere end et af kriterierne. Resultat af skønsmæssig udvælgelse:

Aktiviteter rettet mod grundskolen/ aktiviteter baseret på web/PC medier
U-web

Aktiviteter rettet mod den brede befolkning/ aktiviteter af en vis økonomisk volumen
"Turen går til..."

Aktiviteter af en vis økonomisk volumen
Danidas årsrapport 2006 (bevilget 2007)

Oplysningsbevillingen

Population: 133 fordelt på 75 (2006) og 58 (2007).

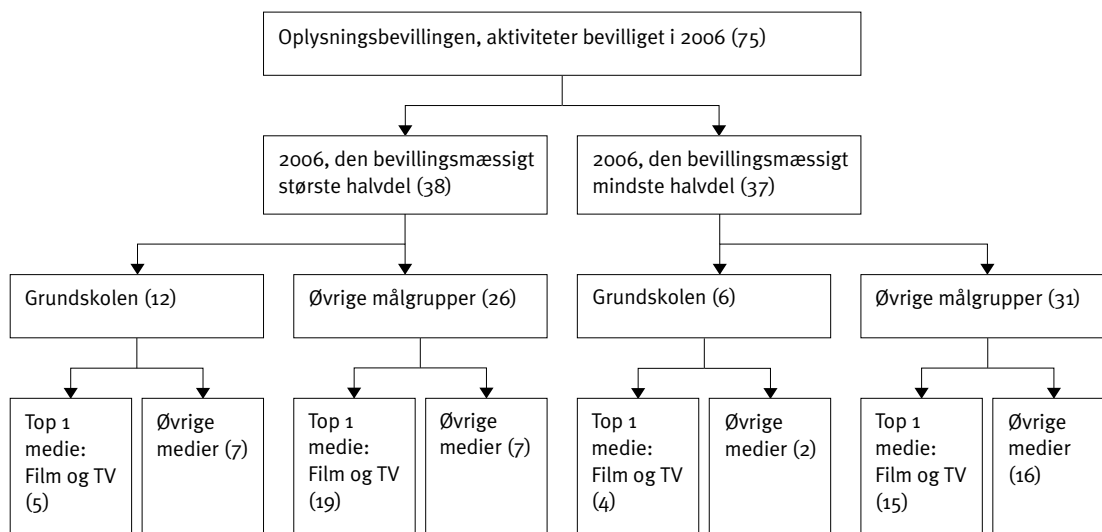
Metode: Stratificeret sandsynlighedsudvælgelse.

For at sikre at der er en overvægt af afsluttede aktiviteter, vil der udelukkende blive fokuseret på 2006.

Flg. strata anvendes til at opdele populationen:

- Størrelsen på den enkelte bevilling
- Målgruppe hvor grundskolen skilles ud som en særlig kategori grundet, at dette er den primære målgruppe på tværs af alle tre vinduer
- Slutteligt laves et separat strata for det hyppigst forekommende medie, mens øvrige medier behandles under et

Strata med det faktiske antal aktiviteter (i parentes) er illustreret i figuren nedenfor:

Antal enheder der skal udvælges tilfældigt fra hvert stratum: 1

Hvis det ikke kan lade sig gøre at analysere den udvalgte aktivitet pga. manglende data eller lign. graverende årsag, så trækkes en ny aktivitet.

Resultat af tilfældig udvælgelse:⁴³

Den bevillingsmæssigt nederste halvdel

Grundskolen

Film-TV: Jesper Houborg: Et folk – en fortid og en fremtid (Rwanda)

Øvrige medier: DUF: Rejseavisen – rejs ud med mening

Øvrige målgrupper

Film-TV: Signe Barvild Stæhr: Bongo superstars (Tanzania)

Øvrige medier: Gorm Gunnarsen: Sydafrika ved en skillevej
– lærerseminar for undervisere på ungdomsuddannelserne

Den bevillingsmæssigt øverste halvdel

Grundskolen

Film-TV: UNICEF Danmark: “Verden for begyndere (Martin i Ghana)”

Øvrige medier: Oplysningscenter om den 3. verden (O3V): Mellemøsten i 140 centimeters højde og På sporet af Mellemøsten

Øvrige målgrupper

Film-TV: Sfnx Film/TV: Drengen og Fuglen der kunne spå

Øvrige medier: CoffeeRoad aps. (Jacob Andersen): Bonden bag bønnen
– din kaffe har et ansigt

43) 14. juli 2008, ved brug af RANDBETWEEN funktion i Excel inden for ovennævnte strata. Efter at RANDBETWEEN blev kørt blev formlen overskrevet med resultatet, da der ellers ville blive genereret et nyt resultat hver gang filen gemmes. PRO-Midlerne

PRO-midlerne administreres igennem tre del-vinduer: rammebevillingen, enkeltprojekter på >DKK 3 mio. samt minipuljerne.

Det er indtrykket fra de indledende, eksplorative interview, at der kun i meget begrænset omfang foreligger materiale på aktivitetsniveau for 2006 og 2007. Det foreslås derfor i udvælgelsen af stikprøven at fokusere på organisationer inden for hvert del-vindue frem for egentlige aktiviteter.

Det skal herefter for den enkelte organisation vurderes i hvilket omfang egentlige oplysningsaktiviteter er tilgængelige for 2006 og 2007 bevillingerne, fortrinsvis i form af et færdigt produkt, eller eventuelt i form af idegrundlag eller andet foreløbigt, der kan indgå i evalueringen. I det omfang der ligger materiale for mere end én aktivitet, skal der efterfølgende udarbejdes kriterier for udvælgelse blandt den enkelte organisations forskellige aktiviteter. Generelt vil det blive tilstræbt at udvælge afsluttede aktiviteter og, som sekundært kriterium, at vælge blandt evt. flere afsluttede aktiviteter. I så fald vil aktiviteten med den største bevilling blive udvalgt. Dette sker ud fra et væsentlighedskriterium.

Rammebevillingen

Population: 6 organisationer.

Metode: Stratificeret sandsynlighedsudvælgelse

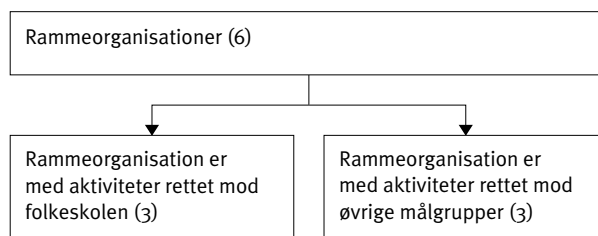
Flg. strata anvendes til at opdele populationen:

For at sikre, at aktiviteter rettet mod grundskolen analyseres, vil rammeorganisationer, der har grundskole-orienterede aktiviteter blive behandlet som én gruppe (Røde Kors, Ibis og Red Barnet).

Øvrige organisationer behandles under et (MS, FKN og CARE DANMARK Danmark)

For at sikre at mindst en af de større rammeorganisation er repræsenteret i stikprøven vil der blive trukket mindste en rammeorganisation med et samlet PRO-budget for 2006-2007 på mere end DKK 3 mio. Dette er p.t. tilfældet for FKN, Ibis og MS.

Udvælgelse er illustreret i figuren nedenfor med det faktiske antal organisationer i parentes

Antal enheder der skal tilfældigt udvælges fra ovenstående strata: 2, fordelt på en fra hvert stratum. Herudover trækkes der evt. en ekstra organisation i det omfang FKN, Ibis og MS ikke udvælges ifm. ovennævnte. Resultat:⁴⁴

Rammeorganisationer med aktiviteter rettet mod grundskolen

Red Barnet. Der skal som nævnt efterfølgende laves en evt. udvælgelse af aktiviteter. En afsluttet aktivitet rettet mod grundskolen udvælges. I tilfælde af at mere end en aktivitet er rettet mod grundskolen, skal aktiviteten med den største bevilling udvælges. I det tilfælde at der ikke foreligger aktiviteter rettet mod grundskolen, bør det overvejes at trække en ny organisation.

Rammeorganisationer med aktiviteter rettet mod øvrige målgrupper

CARE Danmark. I tilfælde af at mere end en afsluttet aktivitet er tilgængelig for evaluering, skal aktiviteten med den største bevilling udvælges.

Rammeorganisationer med samlet PRO-budget på mere end DKK 3 mio.

Folkekirken Nødhjælp. I tilfælde af at mere end en afsluttet aktivitet er tilgængelig for evaluering, skal aktiviteten med den største bevilling udvælges.

Enkeltprojekter over DKK 3 mio.

Population: 25 organisationer. Disse organisationer har i evalueringsperioden fået tilsagn til 46 aktiviteter fordelt på 24 (2006 inklusive et DKK + 1 mio. projekt); 22 (2007 inklusive 2 DKK + 1 mio. projekter).

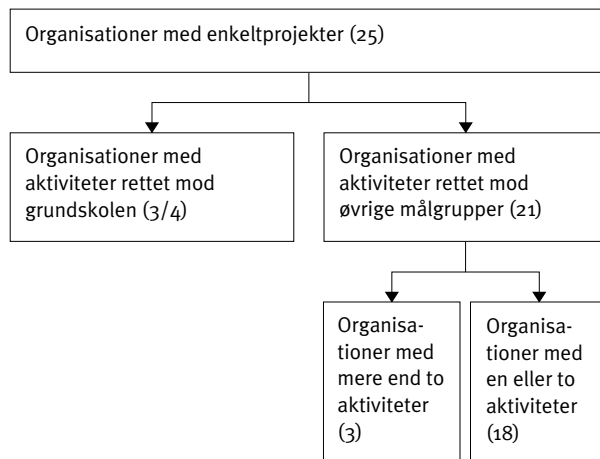
Metode: Stratificeret sandsynlighedsudvælgelse

For at sikre at aktiviteter rettet mod grundskolen analyseres, vil rammeorganisationer der har grundskole-orienterede aktiviteter blive behandlet som én gruppe (Caritas, Ghana Venskabsgrupperne, Nepenthes samt MS. Da der er usikkerhed omkring MS placering i dette vindue (rammeorganisation) holdes MS udenfor stikprøven).

Øvrige målgrupper holdes for sig, men organisationerne opdeles efter antal aktiviteter under finansiering hvor organisationer med mere end to aktiviteter over 2006-2007 holdes i et stratum for sig. Dette er p.t. tilfældet for Ulandssekretariatet, ADRA Danmark og Verdensnaturfonden. Denne opdeling skal sikre en fordeling af organisationer med forskellig kapacitet.

44) 14. juli 2008, ved brug af RANDBETWEEN funktion i Excel inden for ovennævnte strata. Efter at RANDBETWEEN blev kørt blev formelen overskrevet med resultatet, da der ellers ville blive genereret et nyt resultat hver gang filen gemmes. PRO-Midlerne

Udvælgelse er illustreret i figuren nedenfor med det faktiske antal organisationer i parentes.

Antal enheder der skal tilfældigt udvælges fra ovenstående strata: 3, med en fra hvert stratum. Resultat:⁴⁵

Projektbærende organisationer med aktiviteter rettet mod grundskolen

Caritas. Der skal som nævnt efterfølgende laves en evt. udvælgelse af aktiviteter. En afsluttet aktivitet rettet mod grundskolen bør udvælges. I tilfælde af at mere end en afsluttet aktivitet er rettet mod grundskolen, skal aktiviteten med den største bevilling udvælges. I det tilfælde at der ikke foreligger aktiviteter rettet mod grundskolen, bør det overvejes at trække en ny organisation. Da det efterfølgende har vist sig, at der ikke for CARITAS er aktiviteter tilgængelige for evaluering, er en ny organisation blevet trukket:

Ghana Venskabsgrupper: Der skal som nævnt efterfølgende laves en udvælgelse af aktiviteter baseret på metoden beskrevet under Caritas ovenfor.

Projektbærende organisationer med aktiviteter rettet mod øvrige målgrupper

Organisationer med mere end to aktiviteter: Ulandssekretariatet. I tilfælde af at mere end én afsluttet aktivitet er tilgængelig for evaluering, skal aktiviteten med den største bevilling udvælges.

Organisationer med en eller to aktiviteter: Indien Gruppe Fyn. I tilfælde af at flere end en aktivitet er tilgængelig for evaluering, skal aktiviteten med den største bevilling udvælges.

45) 14. juli 2008, ved brug af RANDBETWEEN funktion i Excel inden for ovennævnte strata. Efter at RANDBETWEEN blev kørt blev formelen overskrevet med resultatet, da der ellers ville blive genereret et nyt resultat hver gang filen gemmes. PRO-Midlerne

Minipuljerne

Population: 5 organisationer fordelt MS, som forvalter af renoverings og forsendelsesbevillingen, Projektrådgivningen, samt 3 paraplyorganisationer: Dansk Missions Råd (DMR), De Samvirkende Invalideorganisationer samt Dansk Ungdoms Fællesråd (DUF). De fem organisationer forvalter hver især en pulje på vegne af Udenrigsministeriet.

Antal aktiviteter: Med udtagelse af DMR, foreligger der ikke p.t. data på hvor mange aktiviteter de enkelte organisationer bestyrer.

Antal enheder der skal udvælges: 2

Pga. det meget begrænsede data om aktiviteterne karakter (herunder om de har folkeskolen som evt. målgruppe) foreslås helt overordnet at udvælge én tilfældigt blandt de tre paraplyorganisationer.

Herudover udvælges (blandt de to tilbageværende ikke-paraplyorganisationer), ud fra et skønsmæssigt kriterium, Projektrådgivningen, der er en sammenslutning af mere end 220 små og mellemstore foreninger, der alle er engagerede i u-landsarbejde. Projektrådgivningen adskiller sig fra de øvrige ved at gå på tværs af tematiske felter samt ved at arbejde bredt med rådgivning og støtte til en bred vifte af organisationer. det vurderes således at Projektrådgivningen har en bred og mere varieret vifte af aktiviteter, end de der er forbundet med MS' forsendelsesbevilling.

Resultat⁴⁶

Paraplyorganisationer

Dansk Missionsråds Udviklingsafdeling. I tilfælde af at mere end en aktivitet er tilgængelig for evaluering blandt de implementerende organisationer, skal aktiviteten med den største bevilling udvælges.

Øvrige organisationer

Projektrådgivningen. I tilfælde af at mere end en afsluttet aktivitet er tilgængelig for evaluering skal aktiviteten med den største bevilling udvælges.

46) 14. juli 2008, ved brug af RANDBETWEEN funktion i Excel inden for ovennævnte strata. Efter at RANDBETWEEN blev kørt blev formlen overskrevet med resultatet, da der ellers ville blive genereret et nyt resultat hver gang filen gemmes.

Bilag 7 Oversigt over stikprøven

Danidas egen oplysningsvirksomhed

Produkter	Medie	Målgruppe	Tema	Forbrug i DKK
Turen går til en mindre skæv verden	Bog	Den brede befolkning (de der er nogenlunde interesserede)	2015 Målene	1,4 mio.
U-web	Hjemmeside	Folkeskolens 8.-10. klasse	- Den danske udviklingsbistand - Livsvilkår i udviklingslandene - 2015 Målene	2006: 779.429 2007: 167.948
Årsberetningen 2006	Trykt publikation	Den danske offentlighed, Folketinget og Rigsrevisionen	Dansk udviklingsbistand	2006: 1,16 mio. 2007: 1,15 mio.
Dilemma.dk (Oplysningskomponent)	Hjemmeside m. spil Avisartikler Debatmøde	Danskere	Dilemmaer i udviklingsbistand	2006: ca. 2,5 mio.

Oplysningsbevillingen

Produkt	Medie	Målgruppe	Tema	Forbrug i DKK
Ingando: Jesper Houborg og Martin Buch Larsen	Film/hjemmeside + EMU	Gymnasieelever og andre med interesse for forsoningsproces- sen	Rwanda, forsoning, uddannelse	50.000 OB: 38.000
Rejseavisen: DUF	Avis	Unge fra 18 år og opefter	Unge og internationalt frivilligt arbejde i udlandet	271.000 OB: 76.000
Bongo Superstars: Signe Barvild	Film	15-30 årige med interesse for musik	Ungdomskulturer, hiphop, identitet, musik, drømme	138.000 OB: 58.150
Sydafrika ved en skillevej: Gorm Gunnarsen	Seminar/ kulturmøde	Gymnasielærere	Sydafrikansk kultur og samfund. Introduktion til Operation Dagsværk	43.700 OB: 43.700
Verden for begyndere: UNICEF	Film/TV/Tryk + EMU	Indskolingen	Børns rettigheder og vilkår i u-landene – Ghana	261.590 OB: 200.000
Kameler og Komputere/ På sporet af Mellemøsten: O3V	Tryk/ Orienteringsløb + EMU	Grundskolens elever på melletrinns- niveauet	Dagligliv i Mellem- østen set gennem børns øjne med fokus på tre udvalgte lande: Palæstina, Egypten og Yemen	OB: 175.520
Fuglen, der kunne så: Sfinx Film/TV	Film + EMU	Børn i alderen 4-13 år	Eventyr/Iran	1.504.450 OB: 140.360
Bonden bag bønnen: Coffee Road Aps	Multimedieshow	Deltagere i kirkelige arrangementer	Liv og mennesker i landsbyen i Nicaragua, hvorfra kirke-kaffe stammer	284.754,19 OB: 100.000

PRO-midler

Produkt	Medie	Målgruppe	Tema	Forbrug i DKK
CARE DANMARK Kvinder i Afrika 200	2 Temanumre Artikler i eksterne medier DVD Fotoshow 2 eksterne møder	Danske kvinder mellem 30 og 40 på arbejdspladser og uddannelses- institutioner	Kvinder i Afrika	185.900
RED BARNET Megafonen	Hjemmeside	Grundskolens mellemtrin og overbygningen	Børnerettigheder Børn i Krig	311.000 PRO 261.000
FKN Standsaids.nu 2006	Film/DVD Hjemmeside	Konfirmander, Efterskoleelever FDF/KFUK/M De grønne Pigespejdere	Hiv/aids i Afrika	582.817
DMR-U Aids kampagne	Avisartikler	Avislæsende danskere	Hiv/aids og kirkens rolle	91.631
PRG Skovdyrkerne	Artikler Møder	Medlemmer Alle danskere	Etablering af skov- dyrkerforeninger i Indien og Nepal	Budget: 12.000
ULS Fokus Østafrika	Udstillinger (kunst, kunst- håndværk, foto) Foredrag – gæster fra partner- organisationer, samt kultur- arbejdende gæster Temaarrange- menter	Fagbevægelsens medlemmer Offentligheden og uddannelses søgende	Værdier, holdninger og identitet i forhold til partnere og partner lande	3.971.876 PRO 692.495
GV Lærerudveksling	Lærerudveksling Møder Artikler	Danske og Ghanesiske lærere Danske elever og forældre på de deltagende skoler	Leveforhold i Nordghana og resultater af u-landsbistand	60.000

Produkt	Medie	Målgruppe	Tema	Forbrug i DKK
IGF Oplysnings- aktiviteter med tilhørende materiale	Artikler (populære, videnskabelige), Foredrag med power point, Lysbillede og videofilm Opvisning, Deltagelse i work- shop, konferencer Rapporter	IGF medlemmer, netværksorga- nisationer i DK, Erhvervsfolk og menige borger i DK	Problemerne i Syd (Vestbengalen, Indien)	33.000 PRO31.000

Danida
Udenrigsministeriet

Asiatisk Plads 2
1448 København K
Danmark

Telefon 33 92 00 00
Fax 32 54 05 33
um@um.dk
www.um.dk

EVALUERING AF OPLYSNINGSVIRKSOMHED OM UDVIKLINGSLANDENE FINANSIERET AF UDENRIGSMINISTERIET

Denne evaluering fokuserer på oplysningsvirksomhed om udviklingslandene finansieret af Udenrigsministeriet. Evalueringen ser på danske NGO'ers indsats på området, på aktiviteter og produkter bevilget af Oplysningsudvalget og på Danidas egen oplysningsvirksomhed i 2006 og 2007. Evalueringen er bestilt af Danidas Evalueringskontor.

Hovedformålet med evalueringen er at vurdere oplysningsarbejdet og forvaltningen af midlerne med fokus på målopfyldelse, relevans og ressourceanvendelse, og give anbefalinger til, hvordan oplysningsindsatsen kan forbedres. Evalueringen baserer sig på et omfattende dokumentationsmateriale, herunder et forstudie der kortlagde oplysningsindsatsen. Der er endvidere gennemført stikprøveanalyser af en række aktiviteter samt interviews og gruppediskussioner med interessenter og aktører på området. Evalueringen har også indhentet viden om den tilsvarende oplysningsvirksomhed i Norge og Sverige.

ISBN: 978-87-7087-065-8
E-ISBN: 978-87-7087-066-5
ISSN: 1399-4972